

<p>برداشتن از کسی مصدر اصطلاحی - بسنی</p>	<p>برداشتن از کسی مصدر اصطلاحی - بسنی</p>
---	---

۱) جور کشیدن از کسی متعلق به سنی سوم برداشتن از الامان کردن و الامان گرفتن و صدای الامان

۲) بردباری چیست جور از دشمنان برداشتن

۳) ورنه جان پروردن است از دوستان برداشتن

۴) مخفی بماند که همین معنی بر (از کسی برداشتن) و رالف مقصود گذشته (صاحب س) ملامت

۵) و رالف مقصود گذشته (۲) حاصل کردن از اول میباید من قحان برداشت پوز سخت

۶) از کسی متعلق به سنی یازدهم برداشتن (ظهوری جانی من سنگ الامان برداشت پوز (ارو و)

۷) بی نصیب انداختن دیگران و دیده الامان کسان بقول امیر سپاه مانگنا و دکیه الامان

۸) ناپدید شدن از ما برداشت و دارو (ارو و) برداشتن

<p>برداشتن امید مصدر اصطلاحی (حاصل کردن)</p>	<p>برداشتن امید مصدر اصطلاحی (حاصل کردن)</p>
--	--

۹) حاصل کرنا و دیکچور برداشتن کے گیاهوں سے پیدا کردن آرزو امید است متعلق به معنی

۱۰) برداشتن اشک | مصدر اصطلاحی یعنی دور کردن یازدهم و شانزدهم برداشتن که بگایش گذشت

۱۱) ورنه کردن اشک کنایه از بند کردن گریه متعلق (ظهوری س) مخور زریب ظهوری من و تو هم چشم

۱۲) یعنی ششم برداشتن که گذشته (ظهوری س) دل تو اینهمه امید از کجا برداشت پوز (۲)

۱۳) و جبار تک بر روزی شیطانی نگر و چشم تر تا امید شدن چنانکه انمعنی و رالف مقصود

۱۴) اشک (نیایی از نگار س) برداشت پوز (ارو و) برداشت برداشتن گذشته سندان از

۱۵) روناترک کرنا - قحانی شیرازی بعد از آنکه مذکور و انمعنی متعلق است

۱۰۰

۱۰۰

جلدی جلدی قدم رکبنا آتش (۵) جب
 اٹھایا پاون آتش مثل آواز جرس ہو کر سونا
 پیچے ہو کر میں قافلہ جاتا رہا
برداشتن پنبہ از گوش | مصدر اصطلاحی

کی کشتن شاہ برداشتند (۱) (ارو) پناگنا
 بقول اصنیہ کویج گانا۔ سراغ گانا۔ پیروی
 اختیار کرنا۔
برداشتن ترکنازا | مصدر اصطلاحی۔

(۱) کنایہ از خبردار شدن و باز آمدن از غفلت
 (۲) بمعنی حقیقی دور کردن پنبہ از گوش۔
 متعلق بمعنی ششم برداشتن (زلالی) کہ
 یعنی پنبہ چست از گوش بردار ہو کر گردن سباز
 سرفرو آرد (ارو) (۱) غفلت سے باز
 آنا۔ (۲) کانوں سے روئی نکالنا۔

معنی ترکنازا گردن است متعلق بمعنی ہفتم و ہشتم
 ششم برداشتن کہ گذشت (ساکت فروزینی)
 عشق چون ترکنازا بردار ہو کر فی سوزنا سمان
 فرسان (ارو) کوٹ مار کر یا غارتگری کرنا
برداشتن گوشہ | مصدر اصطلاحی مراد
 (برداشتن زادراہ) متعلق بمعنی دوازہم

برداشتن پی | مصدر اصطلاحی بمعنی
 سراغ گرفتن و پیروی کردن متعلق بمعنی ہفتم و
 یازہم و ہست و ششم برداشتن کہ گذشت
 سنا این ہنر ساکت فروزینی (برداشتن پا)
 مذکور (دانش) نمی ماند نہان لطف سخن
 جویندہ می باید ہوئی آجوی مشکین را بویا
 بردارد (ارو) (نظامی) حق نعمت شاہ و بگذاشتن

برداشتن کہ بجایش مذکور شد (ظہوری) (۵)
 سو داز و امنی کہ ہنگام سفر ہو گوشہ جز سو داز
 خدا بزند ارادت (ارو) گوشہ سائیلینا
برداشتن تیغ آردی | مصدر اصطلاحی۔
 مقابل (برداشتن تیغ بگری)۔ برداشتن تیغ
 بمعنی ششم اوست و ہفتم اصطلاحی این جان
 بخش کسی کہن (ظہوری) (۵) در دم بزد

(۲۸۲۵)

(۲۸۲۶)

(۲۸۲۷)

(۲۸۲۵)

(۲۸۲۶)

(۲۸۷۸)

شیخ از ما بود نخره بر صید خود حرام نکرد و (ارو) که بجایش گذشت (ظهوری ۵) آن جلا	جان بخشی کرنا۔
گزارشش اندوخت چشم و آفتاب عالم آرا	برداشتن شمر مصدر اصطلاحی یعنی بر نداشت و (ارو) جلا حاصل کرنا۔

بر آوردن و پیدا کردن شمر متعلق یعنی شانزدهم	چک و تک حاصل کرنا۔ چکنا۔
---	--------------------------

(۲۸۷۹)

برداشتن است که بجایش گذشت (ظهوری ۵) برداشتن چراغ استعمال یعنی و	برداشتن شمر استعمال یعنی و
---	------------------------------

بفرم تنزل بیدم اگر نمر برداشت و ز کینه دست	کردن آنست متعلق یعنی ششم برداشتن
--	----------------------------------

زین و زمان نمر برداشت و (ارو) پهلنا	(ظهوری ۵) شمر رسان شده گخورشید
-------------------------------------	--------------------------------

بقول آصفیه بارور مونا۔ (لفظی ترجمه پهل لانا)	بار و چراغ از راه صرصر برداشت (ارو)
--	-------------------------------------

پهل پیدا کرنا)	چراغ دور کرنا۔ هشاننا۔
----------------	------------------------

(۲۸۷۹)

برداشتن چاروب مصدر اصطلاحی	(الف) برداشتن چشم اخیری مصابه
------------------------------	---------------------------------

بمعنی گرفتن چاروب بدست و چاروب کشیدن	(ب) برداشتن چشم از کسی اصطلاحی
--------------------------------------	----------------------------------

متعلق یعنی یازدهم برداشتن که گذشت ظهوری	(ب) بقول بجز ترک نگاه کردن (مؤلف)
---	-----------------------------------

زهی خرام که طاروس پهر قرآشی و بجلوه گاه تو	عرض کند که این متعلق است یعنی ششم برداشتن
--	---

چاروب بال و پر برداشت و (ارو)	(ظهوری) گزند نظر اسپندی بسوم و کوانغ
-------------------------------	--------------------------------------

چاروب کشی کرنا۔ چهار و دینا۔	تو چشم از جگر بر نارد و (وله ۵) تنافها
------------------------------	--

(۲۸۸۰)

برداشتن جلا مصدر اصطلاحی حاصل	صیا دست آفت حق نگه دارد و گر بر صید چو
---------------------------------	--

کردن روشنی و تابندگی متعلق یعنی یازدهم و	که چشم از دام بر و ارد و (مؤلف) عرض کند
--	---

که از برود و سندانها مصدر (برداشتن چیزی از چیزی) یعنی قبول کردن چیزی معاوضه چیزی خریدن
 پیداست از نیاست که ما (الف) را قائم کریم و این متعلق است یعنی بست و بیشتر برداشتن که
 (ارو) انگه اٹھانا (بقول سیر) قطع کرنا گذشت (طبری ۵) بجزجت هر چه بروم سو
 توج اٹھالینا۔ (برق ۵) تیرے دیدار سے اور محشر داشت بودین و دانش عرض کریم
 میں انگه اٹھاون کیونکہ بوزلف سے ہائے نظر کس چیز سے برداشت ہو بعض محققین این
 حلقہ زنجیر میں سے ہو یعنی کسی برداشت متعلق کنند (ارو)
 قبول کرنا کسی چیز کا کسی چیز کے معاوضہ میں

برداشتن چیزی از چیزی

(۱) ساختن و مخلوق کردن و ایجاد کرنا خریدنا۔
 چیزی باشد متعلق یعنی وہم برداشتن چنانکہ
 برداشتن سیما (حسین ثنائی ۵) زینت
 ضمیری کہ چرخ آئینہ فام بوزگر و راہ تو سیما
 اختران برداشت بود (۲) حاصل کردن گرفتن
 چیزی از چیزی متعلق یعنی یاد وہم برداشتن کہ
 گذشت۔ سندان از صائب بر (برداشتن ل)
 می آید (ارو) (۱) کسی چیز کو کسی چیز سے بنا
 مخلوق کرنا (۳) کسی چیز کو حاصل کرنا۔
 اصطلاحی یعنی دور کردن چین است از ابرو
 مداف (از ابرو گرہ بیرون بردن) متعلق چین
 ششم برداشتن بجائیش گذشت (منہجی)
 مشکل است از ابروی آن شوخ چین برداشتن
 جوہر شمشیر نودان از چین برداشتن (ارو)
 چین ابرو سے دور کرنا۔ ویکو (از ابرو گرہ
 بیرون بردن)

برداشتن چیزی از چیزی | مصدر اصطلاحی
 برداشتن حرفت | مصدر اصطلاحی

<p>برساندن متعلق یعنی بستم برداشتن کہ بجایش مذکور شد (سنجیر کاشی ۵) بسوی او نہ نیم تا آگہ نگروی تو پو خدا از پیش چشم من ترا می غیر بروار و پوسند و دم از نعمت خان عالی بر (برداشتن دست دعا) می آید کہ در ان الفاظ (از پیش چشم) نیست (اروو) خدا کا ایشا ویکو برداشتن کے بیسویں یعنی۔</p>	<p>مُشغَل شدن حرف کسی مُتعلق بمعنی دوم برداشتن کہ گذشت (مرا بیدل ۵) چند باید شد غفلت مرکز تشنیع خلق پو حرف سنگین تا کی چون گوش کہ برداشتن پو (اروو) گفتگو کی برداشت کرنا برداشتن جلاوت مصدر اصطلاحی</p>
<p>حاصل کردن خرمین است متعلق بمعنی یازوم (از پیش چشم) نیست (اروو) خدا کا ایشا ویکو برداشتن کے بیسویں یعنی۔</p>	<p>حاصل کردن جلاوت متعلق بمعنی یازوم برداشتن کہ گذشت (طہوری ۵) جلاوتی کہ زہد زیادہ بود پو بیشتر خندہ برون ریختی شکر برداشتن (اروو) جلاوت حاصل کرنا۔ پانا۔ اہانا۔</p>
<p>حاصل کردن خرمین است متعلق بمعنی یازوم برداشتن کہ گذشت (طہوری ۵) چو یک تخم و ہقان او کاشتہ پو و مصدر خرمین فیض برداشتن (اروو) خرمین حاصل کرنا۔</p>	<p>برداشتن خجالت مصدر اصطلاحی حاصل کردن خجالت چنان شدن متعلق بمعنی یازوم برداشتن کہ گذشت (جلال اسیر ۵)</p>
<p>برداشتن خجرت مصدر اصطلاحی بمعنی خجرت بست گرفتن بایں حلقہ متعلق بمعنی یازوم برداشتن و جاوار کہ متعلق بمعنی اول ہم کنیم (طہوری ۵) سلون و رستم خضر بر نہارند پو سزا نہ از نہ خجرت بر نہارند پو</p>	<p>حاصل کردن خجالت بر نییدار و پو (اروو) خجالت حاصل کرنا۔ خجل ہونا۔</p>
<p>برداشتن خدا کسی را مصدر اصطلاحی بمعنی از دنیا برداشتن و میراندن و برگ</p>	<p>برداشتن خدا کسی را مصدر اصطلاحی بمعنی از دنیا برداشتن و میراندن و برگ</p>

(۲۸۲۹)

(۲۸۰۰)

(۲۸۳۷)

(۲۸۳۷)

(۲۸۳۷)

(اروو) خنجر اٹھانا (سیرہ) تا چند کام
لیجے گا تیغ شرم سے پڑا کہ دن تو خنجر خرم گرو
اٹھائیے پڑ

باشد متعلق بمعنی پائز و ہم برداشتن کہ بجائیش
گذشت (خواجہ شیرازہ) نباید بستن اندر خنجر و
کس دل پڑ کر دل برداشتن کاریست مشکل پڑ

برداشتن خواب

سب کروں خواب و خواب کروں با متعلق
معنی بست و چہارم برداشتن کہ گذشت سب
این بر (برداشتن نوا) می آید (اروو) چو
کرنا۔ نیند کو مٹانا۔

(مرزا سعیدہ) چیت وانی زندگانی دل
زبان برداشتن پڑ خوشی رفته رفته از
میان برداشتن پڑ (صائب) ہر کسی چیری
ز اسباب جهان برداشتت پڑ من ہمیں دل
ز اسباب جهان برداشتم پڑ (ظہوری) دعوی

برداشتن دست و دعا

معنی بلند کردن دست برای دعا با متعلق
معنی اول برداشتن کہ بجائیش مذکور شد۔
(نعمت خان عالی) تا چند کسی دست دعا
بردارو پڑ کہین ظلم ازین کلکہ پادار و خورشید
چنان قوی کہ برداشتنش پڑ کارگری نیست

و بستگی ثابت نکرد پڑ ہر کہ دل از دین و دنیا
برداشت پڑ (اروو) دل اٹھانا۔ بقول
قطع تعلق کرنا۔ دل نہ لگانا۔ (سودا) اٹھایا
کوہ رستم نے اگر تو سخت ناوان پڑ اٹھا
دل کو دنیا سے عجب کار نمایان ہے پڑ
برداشتن و یوار **اصطلاحی**۔

برداشتن دل

خدا بردارو پڑ (اروو) دعا کے لئے ہات اٹھانا
برداشتن دل را **اصطلاحی**
ترک تعلق و ترک خیال کردن و ترک محبت کردن

ساعتن و یوار و تقیہ کردن آن متعلق بمعنی ہم
برداشتن کہ گذشت (عنی) غبار خاطر پڑ
اہل عالم جمع شد چندان کہ پڑ پڑ ہم پیش رو

(۱۸۵۱)

(۱۸۵۲)

(۱۸۵۳)

(۱۸۵۴)

خود دیوار بردارم ہو (اروو) دیوار اٹھانا
دیوار چننا۔ بقول آصفیہ دیوار بنانا۔ دیوار
کھڑی کرنا۔ دیوار بلند کرنا۔

رسم اٹھانا۔ دیکھو برداشتن کے ستر وین معنی۔
برداشتن رنگ | مصدر اصطلاحی

(۲۸۵۱)

برداشتن راہ | مصدر اصطلاحی اختیاً
کردن پیش گرفتن راہ و رفتن باشد متعلق معنی
ہفتم برداشتن کہ گزشت (صائب ۵) (حسین وفائی ۵) نہ صدمت تو توان کرد

معنی زائل کردن و متغیر کردن رنگ است
متعلق معنی بست و خیم برداشتن کہ گزشت
و سند این بر (برداشتن بار) از صائب مذکور

شوری از نالہ مجنون بہ بیابان افتاد و کول
از سینہ لیلی روم برداشت ہو (خسرو ۵)
چو کختی گشت و سید افکنند تا چاشت ہوا

کوہ را سیلاب ہو نہ بیت تو توان رنگ
ارغوان برداشت ہو (اروو) رنگ اڑانا
برداشتن زاوراہ | مصدر اصطلاحی

(۲۸۵۲)

سویستان راہ برداشت ہو (اروو) راستہ
اختیار کرنا۔ صاحب آصفیہ نے راہ لینا پروردگار
ہے۔ راہی ہونا۔ روانہ ہونا۔ رستہ پکڑنا۔

کنا یہ از با خود بردن نوحہ سفر متعلق معنی
دوازوم برداشتن کہ بجای خودش گزشت
(صائب ۵) از باطن چو گدہ نشستی در گہ ہونہ

برداشتن رسم | مصدر اصطلاحی سید
کردن رسم و آیین باشد متعلق معنی ہفتم

نیت ہو زاوراہی بر بنیدار می زمین منزل چراغ
(اروو) دیکھو برداشتن توشہ۔

(۲۸۵۳)

برداشتن کہ بجایش گزشت (شانی ۵)
وران مکان کہ تو از راہ قدر بخشی ہو زمانہ رسم
کہن را از ان مکان برداشت ہو (اروو)

برداشتن زخم | مصدر اصطلاحی معنی
یافتن و حاصل کردن و خوردن زخم متعلق
معنی یازوم برداشتن کہ گزشت (مجموعہ)

(۲۸۵۴)

از بیدار شدن متعلق بمعنی اول دست و دست	وانگستانی (بزرگیش از ذوق شہادت
برداشتن که گذشت (ظہوری) شود بیان	می علم زبان برو که از شمشیر او یک زخم حاصل با
سر بر آستانش بود که در غوغای مکنش بر تارند	بر دارم بود (باقر کاشی) ز دست و بازوی
معنی مباد که از سنہ ظہوری مجر (برداشتن سر)	صید انگلی چنان باقر با غریب زخمی برداشتی
پیدا است و لیکن این معنی حاصل می شود از توش	شگون باشد (ارو) زخم کہانا بقول صغیہ
بالین و بدون وجودش این معنی اصطلاحی	زخم اہٹانا مجروح ہونا۔ گہائل ہونا۔ (برق)
حاصل نمی شود۔ معاصرین تعجب با اتفاق	بیخ ابرو کے سامنے جا کر بوزخم منہ پر جوان
(ارو) جاگنا۔ بیدار ہونا۔	کہاتے ہیں جو

برداشتن ساعر مصدر اصطلاحی	برداشتن سراز خاک مصدر اصطلاحی
-----------------------------	---------------------------------

کنایہ باشد از می خوردن متعلق بمعنی بست و دم	بلند کردن و برداشتن سراز زمین و کس یا از
برداشتن بست که گذشت۔ (ظہوری) س	برخاستن مردہ از گور۔ (ظہوری) س
گشت تا بدست تقوی در خار عجب ماند بود	کس از خاک سر بردار و بود گرا تیغ تو سر و گد
ساعری بر یاد چشم پر خاری برداشت چغنی	برندار و بود (مولف) عرض کند کہ این مصدر
مباد کہ در حقیقت این متعلق بست بمعنی اول	مرکب بمعنی حقیقی با دست یعنی سراز زمین بلند
برداشتن کہ بلند کردن ساعر کنایہ از می خوردن	کردن و غریبہ کہ از ذکر محشر پیدا شد این معنی
(ارو) شراب پینا۔	اصطلاحی را پیدا کرد (ارو) قبرت اٹھانا

برداشتن سراز مصدر اصطلاحی کنایہ	برداشتن سراز مصدر اصطلاحی معنی
-----------------------------------	----------------------------------

(۱۸۹۲)

(۱۸۹۱)

(۱۸۹۳)

(۱۸۹۲)

(۱۶۹۹۱)

برون سراغ ست متعلق بعضی دوازدهم برداشتن | **برداشتن سلسلہ از پا** | استعمال یعنی جدا

کہ بجایش گذشت (بیدل ۵) از سبکرو جان کردن سلاسل از پاست متعلق یعنی بست و سوم
 اگر انجانیست ناظر اثر بوی گل ہر جا رو با خوش برداشتن (صائب ۵) دست اگر در کمر کوہ کند
 بردار و سراغ بوی (ارو ۹) سراغ ساتھ لیجانا پناہ
 نشان بتانا - سراغ بتانا -
 پانون سے زنجیر نکالنا -

(۱۶۹۹۲)

برداشتن سر تیغ | مصدر اصطلاحی - **برداشتن سواو** | مصدر اصطلاحی یعنی

بمعنی بریدن سر و قتل کردن متعلق یعنی نهم حاصل کردن سواوست متعلق یعنی یازدهم برداشتن
 برداشتن کہ گذشت (اخلاق محسنی ۵) ہر خا کہ بجایش گذشت یعنی مباد کہ سواو یعنی ملک و
 کہ سر برزند از گلشن ملک برفی الحال سرش تیغ و ہنر و نقل بجای خودش می آید و حقیقت آن
 بر باید داشت بوی (ارو ۹) سر کاٹنا - قتل کرنا -
 سر تیغ سے جدا کرنا -
 غیر دل کندن از عالم و نشین مانشد بوی این سواو
 ہر آنجا نہ کور شود انشا اللہ المستعان (تائیر ۵)

(۱۶۹۹۳)

برداشتن سر شمع را | مصدر اصطلاحی - از سکہ روی درم برداشتم بوی (ارو ۹) سواو

بریدن سر شمع و گل گرفتن متعلق یعنی نهم حاصل کرنا -

(۱۶۹۹۴)

برداشتن (باقر کاشی ۵) تارست بی رخ تو **برداشتن عبرت** | مصدر اصطلاحی -

شبان اہل دل بوی بردار شمع را سر و نشین بجا یعنی حاصل کردن و گرفتن عبرت متعلق یعنی
 شمع بوی (ارو ۹) گل کرنا - بقول اصفیہ چراغ کی یازدهم برداشتن کہ گذشت (صائب ۵) کہ
 ٹیم کرنا - شمع کا گل کاٹنا - جلی ہوئی جی تراشنا -
 چنین دادہ خود باز ستاند صاحب بوی غیر عبرت

خوان بیچ ز دنیا برداشت به (ظهوری) بر سر دارا
اسکندر چه و پید به عبرتی از حال دارا برداشت
(ارو) عبرت حاصل -

چار و هم برداشتن که بجایش گذشت - سندی این
از شیخ شیراز بر (بردار) مذکوشه (ارو)
فرمان برداری کرنا - حکم کی تعمیل کرنا -

برداشتن غبار از رخ | مصدر اصطلاحی

برداشتن فروغ | مصدر اصطلاحی

صاف و پاک و دور کردن غبار از چهره کنایه از
غفویاری کردن متعلق بمعنی ششم برداشتن
که گذشت (ظهوری) اینهمه و امن فشانها
آن ز کشتن تا به از رخ افتاده هرگز غباری نماند
(ارو) گرد چهره سے دور کرنا - غفویاری کرنا -

بیرون آوردن و پیدا کردن فروغ باشد متعلق
بمعنی شانزدهم و بست و یکم برداشتن که بجایش
مذکور شد و اینها این از ظهوری بمعنی بست و یکم
گذشت (ارو) فروغ ظاهر کرنا -

برداشتن نخل | مصدر اصطلاحی

برداشتن فغان | مصدر اصطلاحی

سرودن و آغاز کردن خوانندگی نخل متعلق
بمعنی چهارم برداشتن که گذشت (حافظ) مطربان
در محبت نخلی خوش برداشت کی که حکیمان
جهان را مژه خون پالا بود (ارو) گانا -
نخل کا آغاز کرنا -

کنایه باشد از فغان کردن و فغان بلند کردن
متعلق بمعنی اول و بست و ششم برداشتن که
گذشت (اشیر) اگر آئینه از راز نهان
بردارم بوسه سی خود بینم و از شوق فغان
بردارم (ارو) فغان بلند کرنا فغان کرنا
برداشتن قفل | مصدر اصطلاحی -

برداشتن فرمان | مصدر اصطلاحی

برداشتن قفل | مصدر اصطلاحی

بجا آوردن فرمان و حکم باشد متعلق بمعنی

برداشتن که گذشت - (ظهوری) در حکم

بروی نظوری بود قفلی که خبر زور ز بر زار و دوز
(ارو) قفل کهنه -

(صائب) عجب دارم خدا پروار و این ظلم

نمایان را بود که پیش چشم من آینه زان رخسار
گل چینه بود (ارو) جائز کهنه - روار کهنه -

برداشتن کار | مصدر اصطلاحی یعنی

اختیار کردن و پیش گرفتن کار - متعلق بمعنی

برداشتن کسی را | مصدر اصطلاحی

میفتم برداشتن که گذشت (عبدالزاق فیاض)

همراه گرفتن کسی را - متعلق بمعنی دوازدهم

و اعتقاد کار تو بهیچ وجه سرایت مدام و این چه

برداشتن که بجایش گذشت سیدلین از ظاهر

کارست که برداشته کار کم است بود (ارو)

نصیر آبادی همدر آنجا نکور شد (حزین)

کام اختیار کرنا -

از بهت سرستان بردار حزین خضری بود تنها توان

برداشتن کام | مصدر اصطلاحی یعنی

رفتن صحای مجت را بود (ارو) کسی کو ساق

حاصل کردن مقصد - متعلق بمعنی یازدهم برداشتن

این - ساقه لیجانا -

ست که بجایش گذشت (نظوری) بشهر

برداشتن مایه | مصدر اصطلاحی یعنی

شور بچنان شیر خوروم بود که کام اینجا به شکر

حاصل کردن مایه - متعلق بمعنی یازدهم برداشتن

برندارند (ارو) مقصد حاصل کرنا -

ست که بجایش گذشت (نظامی) زهره

برداشتن کسی | مصدر اصطلاحی یعنی

برداشتن مایه بود برویستم از نظم بر پایه -

چار و رو و داشتن کسی - متعلق بمعنی هجدهم برداشتن

(ارو) سرمایه کا حاصل کرنا -

(فضلی جرباد قانی) تا که از جور تو دل

برداشتن مغفر | مصدر اصطلاحی -

بغفار پروار بود آنقدر جور بها کن که خدا پروار بود

معنی بالابرون و بلند ساختن مغفر - کذا پاره

(۷۷۷۱)

(۲۸۷۱)

(۲۸۷۲)

(۷۷۷۲)

(۲۸۷۳)

(۲۸۷۴)

بر سر پوشیدن آن باشد که متعلق بمعنی اول برداشتن کردن نام باشد متعلق بمعنی چندیم برداشتن که

ست - سند این از ظهوری بر (برداشتن خنجر) بجایش گذشت (فرضی ه) بشمشیر از جهان گذشت (ارو) خود پینا - برداشت نام خسروان کیسره از نماند از بیم آن پیشتر

برداشتن می | مصدر اصطلاحی - معنی ملک آراسی گیتی بان (ارو) نام مٹانا -

خوردن شراب است متعلق بمعنی بست و دوم برداشتن شراب | مصدر اصطلاحی - مٹانا

برداشتن که گذشت (فردوسی ه) شب آوردن متعلق بمعنی بست و ششم برداشتن بست

فرد آمد و ماه دمی بزرگفتن بر آسا و برداری که گذشت (ظهوری ه) پیش چشم نشاند بر گز

مؤلف عرض کند که معنی لفظی این برداشتن خیالش جلوه گر بزرگ زلال اشک شرگانم مٹانا

جام شراب است متعلق بمعنی اول دکنایه خوردن برداشت بزرگ (ارو) مٹانا کرنا -

می بر سبیل مجاز (ارو) شراب پینا - برداشتن مزاج | مصدر اصطلاحی -

برداشتن نافه زاز | مصدر اصطلاحی - کنایه از دور کردن مزاج باشد متعلق بمعنی ششم

پیدا کردن نافه زاز متعلق بمعنی ششم برداشتن برداشتن (صائب ه) همی خواهد بسیار بچنگ

که گذشت - و جادار و که متعلق بمعنی دهم کنیم بزرگ می ورنه بپا نزاع از کفر و دین وسیع و مٹانا

ظهوری ه) بچنگ بر چین زلف و کاشن مٹانا بردارم بزرگ (ارو) نزاع اٹھانا - دور کرنا -

باز بزرگ برای پوشناسان نافه زاز می برداشتن مٹانا چنگر اٹھانا -

(ارو) نافه زاز - پیدا کرنا - ایجاد کرنا - مٹانا برداشتن نسخه | مصدر اصطلاحی معنی

برداشتن نام | مصدر اصطلاحی معنی مٹانا حاصل کردن نسخه باشد متعلق بمعنی یازدهم

(۲۸۷۸۲)

(۲۸۷۸۵)

(۲۸۷۸۶)

(۲۸۷۸۱)

(۲۸۷۸۳)

(۲۸۷۸۴)

<p>اصل کردن و گرفتن و کشیدن نقش تصویر کشیدن</p>	<p>برداشتن که بجایش گذر نشود (صائب) اشتراک</p>
<p>متعلق یعنی یازدهم برداشتن که بجایش گذر</p>	<p>نسخه از آن چشم زنده خور برداشت و در نه مجید</p>
<p>(صائب) مصدر را کند بیدست و پاجستی که</p>	<p>بشکل چشم نگرانی دارد و معنی میا و که نسخه معنی نقل</p>
<p>شوخ افتد و نقشه نقشی درست از روی او آینه</p>	<p>است (که از آن المنتخب) (ارو) نقل لینا بقول</p>
<p>بردار و (دولت) اگر از صفت آینه خیرت می شود</p>	<p>اصفیه کسی حکم با کتاب و غیره که دوسرے کاغذ</p>
<p>زائل و توان برداشتن از خاک راحت نقش پیدل</p>	<p>پراصل کے مطابق لکھو انا۔</p>
<p>ما (ظہوری) ماه می سوزد چمن گوگرد</p>	<p>برداشتن نقشه مصدر اصطلاحی یعنی</p>
<p>دشت و در نقش کف پا برداشت (ارو)</p>	<p>بلند کردن بدست گرفتن نشتر برای زدوشن جدا</p>
<p>نقش اٹھانا۔ تصویر کینچنا۔</p>	<p>کردن نشتر باشد متعلق یعنی اول و یازدهم برداشتن</p>
<p>برداشتن نقل استعمال یعنی نوشتن</p>	<p>(ظہوری) رگ جان چون نمیکاوی بفرمای</p>
<p>و گرفتن نقل متعلق یعنی سی و دوم برداشتن</p>	<p>که شکرگان تو نشتر بردارند (ارو) نشتر اٹھانا</p>
<p>که بجایش گذشت و من و جید با معنی یازدهم هم</p>	<p>نشتر لایه بین لینا۔</p>
<p>تعلق دارد و معاصرین عجم این را بر زبان دارند</p>	<p>برداشتن نقاب مصدر اصطلاحی یعنی</p>
<p>و مرادف (برداشتن نسخه) باشد که بجایش گذشت</p>	<p>دور کردن نقاب متعلق یعنی ششم برداشتن که</p>
<p>(ارو) نقل لینا۔ ویکو برداشتن نسخه۔</p>	<p>بجایش گذشت۔ سداین از ظہوری یعنی بست</p>
<p>برداشتن نگین نام را مصدر اصطلاحی</p>	<p>یکم (برداشتن) مذکور (ارو) نقاب اٹھانا</p>
<p>حاصل کردن نگین نام را و نقوش شدن نگین از نام</p>	<p>برداشتن نقش مصدر اصطلاحی یعنی</p>

(۱۲۸۸۷)

(۱۲۸۸۸)

(۱۲۸۸۹)

(۱۲۸۹۰)

(۱۲۸۹۱)

کسی متعلق بعضی یا زہم برداشتن (مزایا بیدل سے) کہ گذشت (ظاہر و حید سے) شبہ بجان تو چون
 اگر انجان را تبا شدیچ نسبت با سبکہ جان تو گویان
 می شود قالب تہی چون نام بردارد (ارو) کہ
 منقوش ہونا۔ کندہ ہونا۔

برداشتن نم | مصدر اصطلاحی یعنی دور کردن
 آواز بلند کرنا۔

و دفع کردن نمی و تری است متعلق بمعنی ششم برداشتن

کہ گذشت (ظہوری سے) حیث شرکان پنجم در پنجم
 مرجان نکرده اگر چه ابری دید نام نم (گرہ داری)
 بر داشت (ارو) تری کا دور کرنا۔

برداشتن ننگ | مصدر اصطلاحی متعلق
 ترجمہ حاکمیت صحیح نباشد و حاکمیت ہم من و غیر

شدن ننگ و عار و گوارا گردش متعلق بمعنی
 برداشتن کہ گذشت (ظہوری سے) بز ظہوری
 نبض گیران را چہ دست بود و مانگ مدا و بزد
 (ارو) ننگ دعا قبول کرنا۔ گوارا کرنا ننگ
 عار کا متخل ہونا۔

برداشتن نوا | مصدر اصطلاحی بلند کردن
 بقول خمیہ بران ترجمہ محمول

و بالا بردن نوا باشد متعلق بمعنی اول برداشتن
 (مؤلف) عرض کند کہ ای مفید معنی مغولی
 بر آخرا فی مطلق مصدر برداشتن پادہ کرنا

۱۰۵۶۱۱

۱۰۵۶۱۲

۱۰۵۶۱۳

و در تسمیه معاصرین بحکم بزبان دارند (ار و و)	دیگر هیچ (ار و و) اثنایا میاوا -
--	----------------------------------

بر داشته خاطر اصطلاح بقول اندکجا	بر داشته خاطر که سکتی بین یعنی ده شخص است
----------------------------------	---

دل پات هوا هو صاحب آصفیه نه ابر داشته	فرهنگ رنگ ریخته و آزرده دل (مکولت)
---------------------------------------	------------------------------------

خاطر مونا کا ذکر فرمایا است - دل اکه پاتا - بطل	مرض کند که اسم فاعل ترکیبی است مراد از کسی که دل
---	--

دل اچاٹ ہونا -	انکاری برداشته باشد و کتاب از پریشان خاطر ہونا - دل اچاٹ ہونا -
----------------	---

بقول بران - باغین نقطه دار و حرکت غیر معلوم - اسپرک را گویند - آن گیاه	بر داغ بقول بران - باغین نقطه دار و حرکت غیر معلوم - اسپرک را گویند - آن گیاه
--	---

صاحب محیط این لغت	که چیز بیدان رنگ کند - صاحبان جامع و ناصری بر گیاه اسپرک قانع - صاحب محیط این لغت
-------------------	---

اسم ترکیبی است و فراید که بفارسی اسم ترکیبی است - و بقول	ساکت - و بر اسپرک گویند که اسم تکلیل الملک است و فراید که بفارسی اسم ترکیبی است - و بقول
--	--

بر (اسپرک) که در ایم که	بعضی تن که عروق تیره گویند (مکولت) عرض کند که ما عراحت کامل بر (اسپرک) که در ایم که
-------------------------	---

چون این گیاه را	بجایش گذشت - و وجه تسمیه (بر داغ) بقول معاصرین بحکم جز این نباشد که چون این گیاه را
-----------------	---

که درین گیاه است که با دنی	بر دارند یاد پارچه کنند - دست و پارچه از در اعداد شود بود رنگی که درین گیاه است که با دنی
----------------------------	---

معنی مباد که بدون معنی	بر می آید - معنی لغتی این داغ کتبه قلب داغ بر که اسم فاعل ترکیبی است - معنی مباد که بدون معنی
------------------------	---

کردن و انداختن هم می آید (ار و و) دیگر اسپرک -	کردن و انداختن هم می آید (ار و و) دیگر اسپرک -
--	--

بر واقعا دل مصدر اصطلاحی بقول بر	بر واقعا دل مصدر اصطلاحی بقول بر
------------------------------------	------------------------------------

دست و انداختن باضم بازی بدون از حرف و دست	دست و انداختن باضم بازی بدون از حرف و دست
---	---

واقع شدن بر - مخفی مباد که بحق کسی که باغ	یافتن بروی - (میر خسرو نیه) شده از منصوبه
---	---

برو که غلبه اش مسلم که در جان کم انات باشد	آن سپه را بگو کران منصوبه برو واقعا و شرا
--	---

(ارو) (۱) فتح حاصل ہونا غلبہ پانا۔ (۲) برد ہونا۔

بروال | بقول برہان و جامع و ناصری بروزن و معنی پرکال و ہم او پر پرکال فرمایا کہ معنی پرکار کہ اوزار دائرہ کشیدن است۔ صاحب مؤید گوید کہ باسی فارسی ہم آمدہ (مؤلف) عرض کند کہ تبدل پرکار است کہ بجایش می آید باسی فارسی بعربی بدل شد چنانکہ آسب و آسب ورامی مہلہ بہ لام چنانکہ چنار و چنال (ارو) پرکار بقول آصفیہ فارسی۔ ہم مذکر۔ دائرہ کہنچینے کا اوزار۔

بروان | بقول برہان و جامع و ناصری بروزن درمان شیرہ گیا ہیست بغایت بدبو و گندہ۔ صاحب محیط ذکر این نہ کرد و بر (بروانیا) فرمایا کہ اسم فاشرا و بر فاشرا گوید کہ معرب از فاشرا سریانی است (مؤلف) عرض کند کہ ما ذکر این برار جانوں کردہ ایم چہ است صراحت مزید (بروان) از محققین نہ شد تا معلوم می کردیم کہ اسم این در السنہ تعمیر ہیست و ظاہر این قدر بخیاں می آید کہ (بروان) اسم جادہ است و شیرہ بردانہ ارا نام کردند کہ ذکرش بالا گذشت و امید اعلم بحقیقہ الحال (ارو) دیکہ پاور جالہ ان جس کو عربی میں کرتہ البیضا کہتے ہیں (جنگلی انگور) اور اسی کے شیرہ کا نام فارسی ہیں (بروان) ہے جس کی کامل حقیقت معلوم نہ ہو سکی۔

بروانگ | بقول شمس الہدیٰ سوم جانوریست کہ پس خورد و شیر بخورد۔ سبوا کہ یہ گوید کہ بروانہ و پروانگہ بیک معنی است (مؤلف) عرض کند کہ صاحب مؤید ذکر پروانگہ بیک فارسی و واوسوم کردہ و دیگر محققین فارسی زبان ہم بہ کاف عربی و کف کاٹش بجای خود

می آید اگر سند استعمال این بیای عربی و وال سوم پیش شود تو انیم عرض کرو کہ مُبَدَل است کہ موثقه
 بیای فارسی و واو بدل ہو چنانکہ تپ و تب و بیو و بیہ خیال ما زمین قد دست کہ بکر و حق
 صاحب شمس تصحیف رودادہ (ارو) و یکو پروانک۔

پروانہ بقول انند بھوالہ فرہنگ فرنگ بالفتح لغت فارسی است بمعنی نان کہ در شیر
 آمیخته در روغن بریان کنند (مؤلف) عرض کند کہ محققین زبان فارسی ازین ساکت معاویہ
 بجم بزبان ندارند اگر سند استعمال بنظر آید تو انیم عرض کرو کہ اصل این بیای فارسی است بمعنی
 پرازدانہ و دانہ دار (شیر برنجی) را مانند کہ بعضی برنج۔ پاره طای نان را در شیر و شکر کردہ پزند
 کہ بصورت حلوا می دانند و می شود۔ بای فارسی بموحدہ بدل شد چنانکہ اسپ و اسب معاویہ
 بجم یا بای فارسی ہم استعمال این کنند۔ طالب سند استعمال باشیم (ارو) و دانہ و انک
 جو دو و اور شکر اور روٹی کے چورے سے پکائی جاتی ہے۔ مؤلف۔

<p>برومار اصطلاح بقول مسروری (۱) بالضم متحمل کہ در معنی ترکیبی این تاثل است۔ و صاحب بحر</p>	<p>و حلیم۔ صاحب برطان فرماید کہ تاب آورندہ و تحمل</p>
<p>کنندہ (۲) بارکش و (۳) اجفاکش و بقول جامع</p>	<p>نقلش پرواشته (ابو طالب کلیم) بہر چہ رو</p>
<p>بروزن ظلم کار بمعنی متحمل کنندہ۔ صاحب ناصر</p>	<p>آئینہ داری سازم ہر زمانہ منضل از طبع برو بارش</p>
<p>باتفاق برطان فرماید کہ ملائم الطبع۔ صاحب خانی</p>	<p>(ظہوری) جسم لاغر تر زکاء و قدر فرہ تر زکاء</p>
<p>فرماید کہ متحمل و صبور باشد۔ فان آرزو و برراج</p>	<p>باہر نازک دلیہا بر دباران خود ندو (از مسوری</p>
<p>در چراغ این را نپاورد۔ و ز کہ بر وارش بہار فرماید</p>	<p>در تعریف شتر علیہماں گردے حلیمی۔ برو باری</p>
<p></p>	<p>ز گلزار جہان قانع بخاری (منوچہری) تو خوا</p>

<p>کار ترکی من بر دبار عاشق با خوش نیست خوارکاری خوبست بر دباری با (مؤلف) عرض کند که کم فاعل ترکیبی است مرکب از دو اسم جامد که یکی برود یعنی چارش که مقابل آورد است - و دیگری بار که معنی اولش گذشت پس معنی این برنده و پرورنده بارست و کنایه از محمل و بارکش این است معنی کبری این که تلمیذ خان آرزو و صاحب بجز او در آن تامل نیست (ارو) بر دبار بقول اصفیه - فارسی - (۱) محمل - بهاری - بهر کم - سلیم الطبع - سینه والا برداشت کرنے والا - (۲) بارکش - بقوله بوجه اول والا - دیکھو بارکش - (۳) جفاکش - جور و ستم سینه والا - مؤنث - (۱۳) بارکشی - مؤنث -</p>	<p>کو کهن در عشق با که که بر دل من سایه کمر باشد (اوله) رعوت مانع است از بروباری مرطوبی بگرد بار سرد از راه رعنائی نمی گردد (انوری) بهر دست خواهی برون آبی با من باز تو دستبرده زن بر دباری با (اوله) جز صبر و بروباری روئی می نهیم با چون عاشقم چه چاره جز صبر بر دباری با و سنه معنی دوم از کلام منوچهری بر (بر دبار) هم گذشت - استعمال معنی سوم از نظر مانگدشت و معاصرین عجم بر زبان ندارند (ارو) (۱) بر دباری - بقول اصفیه فارسی اسم مؤنث - برداشت - محمل - صبر - (۲) جفاکش مؤنث - (۱۳) بارکشی - مؤنث -</p>
<p>برو باری اصطلاحی - بقول فدائی که از معاصرین عجم بود (۱) یعنی شکیبائی و تحمل و صبوری (۲) جفاکش و (۳) بقول ائمه بارکشی (مؤلف) عرض کند که جزین نیست که یای مصدری بر لفظ باری نزدیکه کرده اند (صائب) بر دباری من نیست برو برو اصطلاح - بقول برهان بفتح دو با ایجد و سکون دورای قرشت و وال بی نقطه مرادف (بر دبار) که امر بدور شدن باشد یعنی دور شو - حاجان جاگیری و بگرد رشیدی هم ذکر این کرده اند (مؤلف) عرض کند که حقیقت</p>	<p>برو باری اصطلاحی - بقول فدائی که از معاصرین عجم بود (۱) یعنی شکیبائی و تحمل و صبوری (۲) جفاکش و (۳) بقول ائمه بارکشی (مؤلف) عرض کند که جزین نیست که یای مصدری بر لفظ باری نزدیکه کرده اند (صائب) بر دباری من نیست</p>

<p>(بردا برد) بجائش عرض کردہ ایم داین مراد معنی اولش باشد کتار بر دست کہ امر حاضر برون باشد نہ بدور شدن) صاحب بر زبان شایع کرد و بعضی لفظ معنی را بیان کرد۔ فاعل (مولوی) معنی ۔</p>	<p>(معنوی سے) ہمت سبک نہ ار کہ باہمت شکن چادش بادشاہ براند کہ بر بردیم (ارو) و ہٹو بڑ ہو۔ دیکھو (بردا برد) کے پہلے</p>
--	--

برخطی | اصطلاح۔ بقول غیاث دانند جنسی از چادر کہ در بافت آن خطہای باریک و رنگین
 می باشد۔ صاحب بحر مجر خطہا اکتفا کردہ باریک و رنگین را گذاشت (مؤلف) عرض کند
 کہ برد بالضم بقول فتح معنی جامہ مختلط لغت عرب ست۔ فارسیان لفظ خط را بر وزیراہ کردہ
 پاسی معروف نسبت در آخرش آوردند و معنی بالا استعمال کردند پس این مفسرین باشد (ارو) و
 وہ چادر جسکی بافت میں باریک اور رنگین خطوط ہوں۔ مؤلف۔

برور | اصطلاح۔ بقول برمان و جامع
 و ناصری بر وزن زر کہ مخفف برادرست کہ بجائش
 گذشت (مؤلف) عرض کند کہ قول صاحبان
 ناصری و جامع کہ از اہل زبانند اعتبار را شاید و لکن
 معاصرین بحکم بر زبان ندارند (ارو) و کچھ برابر
 آہ از حجاب حمزہ دل بردارند (ارو) و (برور)
 اوقاد (آہ) بیرون آمدن آہ از دل است پس
 مخفی مباد کہ او در اوقاد زائد و بقاعدہ فارسیان
 درست است (ارو) باہر ہونا۔ جیسے
 راز پر وہ سے باہر ہوا۔

برور اوقادون | مصدر اصطلاحی۔ کنایہ
 از بیرون شدن کہ اوقادون بردر مکان علامت
 (انوری سے) اکنون کہ ماہ روزہ بقمان اوقادون
برورپستی زون | مصدر اصطلاحی۔ بقول
 بحر معنی تواضع و خاکساری کردن (مؤلف)
 عرض کند کہ کنایہ خوب نیست و نام خوب نیست

کہ سند استعمال پیش نہ شد۔ دیگر کسی از محققین فارسی **بروز زون** | مصدر اصطلاحی بقول بحر

و گراین نگردد معاصرین عجم بزبان ندارند (ارو) و بہار دانند بیرون رفتن (خفراہ) شگوفہ چو پادشاہ

تواضع کرنا۔ بقول آصفیہ حاجری سے پیش آنا خوش شاخ او سرزده بود غم از سخن این باغ بروز زده بود

اخلاقی سے پیش آنا۔ خاطر و مدارات کرنا۔ ادبگت کرنا (صائب ۵) ہر در شاخ صد فائدہ تفرقہ بہت پوزو

بروز جلا زون | مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر بر در زن ازان خانہ کہ در بسیارست بود (مولف)

وارستہ دانند مراد (بر جلا زون) کہ گذشت عرض کند کہ معنی حقیقی این (۱) از آمدن خود اطلاع

(شیخ اثر ۵) تا سرسیت دم از صفازدہ است کردن ست کہ کسی بخانہ کسی رود بر درش می زند تا

آرند و بروز جلا زودہ است (مولف) عرض کند صاحب خانہ در را بکشاید و مرجا گوید مراد و معنی ہر

کہ مقصود شاعر جزین نباشد کہ آرزو بے پردہ شد و آواز (بروزون) و (۲) معنی بیان کردہ محققین بالا کہ آن

مراد و معنی دوم مصدر بالا باشد (ارو) و بگوید ہر آہ سنبہ بالا پیدا است مراد و معنی اول (بروزون)

(۳) خلاف کردن مجاز معنی دوم ست (انوری ۳) و (۳) جلا زون کے دوسرے معنی

بروز جلال زون | مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر و عہد ہر در عزت چندین بعد از زندگانی را اگر چون

خشمناک شدن۔ وارستہ بسند این همان فقرہ خان عالی می برود (ارو) (۱) از تجیر کشتکشانہ و بگوید پدید

را آورده کہ بر (بر جلال زون) گذشت و بہار پنجم زون (۲) باہر خانہ۔ بگوید ہر زون آ کے پہلے معنی

پس کردہ و از حقیقت این ہمدانشجا بٹ کرو ایم (۳) جلا زون نہ کرنا۔

طالب سند دیگر باشیم۔ اگرچہ موافق قیاس ست **بروز شادن** | مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر و بہا

(ارو) و بگوید بر جلال زون۔ مراد و معنی بروز زون ہمدانش یعنی بیرون رفتن۔

(بر در عرفان زون) کنایہ از عرفان اختیار کردن

و بس (ارو) حجاب اور شرم سے باہر آنا۔ ۱۱

بلحاظ ہمارے معنون کے معرفت اور سلوک اختیار کرنا

بر در کار و چہند | مقولہ۔ بقول بہار۔ مانند

ای بر موضع مخصوص اور چندی ارو و فرمایہ کہ

این زبان الواط است (مؤلف) عرض کند کہ

پیچ ترکیب این درست نمی شود و ہر دو محققین

چند ترا دستا استعمال پیش نہ کردند ترک این بر

بیان تفوق داشت۔ (ارو) ناقابل حرجہ

بر در نہادون | مصدر اصطلاحی بقول بہار

وانند کنایہ از بیرون کردن (کمال اسمیل) ۱۲

زاغ سیاہ دل را بر در نہاد و بیل و چون دینم

طاوس گشتہ پر حواصل (نظامی) کہ داند کہ فردا

چہ خواہد رسید بوز و پدہ کہ خواہد شدن نا پدید

کہ امر دہ از خانہ بر در نہاد بکراتاج اقبال بر نہاد

(مؤلف) عرض کند کہ موافق قیاس است

(ارو) گہر سے باہر کرنا۔

(خراچہ نظامی) زر و سیم آن بندہ بر در شود

کہ با خراچہ خود برابر شود (مؤلف) عرض کند

کہ شدن بمعنی رفتن ہی آید پس این موافق قیاس

(ارو) دیکھو بر در زون کے تیسرے معنی۔

بر در عرفان زون | مصدر اصطلاحی بقول

بہار و وارثہ از حجاب و شرم بیرون آمدن۔

(صائب) ز شرم نتست کہ آزا میکش عشاق

تو نیز بر در عرفان زن و مکرم باش (ظہوری) ۱۳

خال دل ہم مگر دلم داند بوز و ہم گر چہ بر در عرفان

صاحب بحر فرمایہ کہ از حجاب و شرم بر آمدن است

(مؤلف) عرض کند کہ (بر در چیری زون) مصیبت

عام کہ از ہر دو سند بالا پیدا است و عرفان خصیبتی

ازین ندارد و این متعلق باشد با مصدر (بر در زون)

کہ گذشت و کنایہ باشد از تخریک کردن بمعنی

در آہنجیر کو فتن و خبر دادن از نیکہ ارادہ داخل شدن

و ایسم و ایچہ محققین بالا معنی اصطلاحی پیدا کرد

درست نباشد در ہر دو اشعار صائب و ظہوری

(ارو) گہر سے باہر کرنا۔

۱۲۸۲۱

(الف) بروریدن استعمال بمعنی دریدن

و مزید عایه آن بزیادت کلمه بر بران (طوبی)

سه) ز خود خالی پرست از لغت دوست بزمین

دفع را که چون بر می درو پوست پاد (الورج)

پنج کسر و او بجز برید بولی گنه بر بریده سینه تازد

پس ازین دو سند مصدا در اصطلاحی ---

(ب) بروریدن پوست بمعنی افشای

راز کردن ---

(ج) بروریدن سینه بمعنی مجروح کردن

سینه - بدست می آید (ار و و) (الف) و کچه

دریدن - (ب) افشای راز کرنا (ج) سینه

چاک کرنا -

(الف) بردست گرفتن مصدا در اصطلاحی

بقول بجز و بهار و اند باور کردن و استوار داشتن

(میر مغزی) هر که او گیر بردست - شراب با

هر چاه گوید - بردست بگیرد (مؤلف) غرض

کنند که ما معنی شعر از زمین قدر فنییده ایم که هر که

شراب بردست گیرد (یعنی شراب خوارست)

برگفته او عمل کن - پس معنی (بردست گرفتن)

عمل کردن است نه باور کردن - ما این اصطلاح

بمعنی بیان کرده شان ندیدیم و از زبان معاصرین

عجم نشنیدیم و طالب سند دیگری باقیم معنی ما

که از زمین سند مصدر ---

(ب) بردست گرفتن شراب بمعنی شراب

مخوردن پندامی شود که موافق قیاس است قائل

(ار و و) (الف) باور کرنا یقین کرنا - اور جاک

معنوز که نماید عمل کرنا (ب) شراب پیا -

برورستن و پا زدن | مصدا در اصطلاحی -

بقول بجز و بهار و اند از غرور فن باشارت کردن

(صائب) نزن بردست و پاگر عیب خود نشود

می خدایم که می آید - زایا و اشارت تلافی

(مؤلف) هر که کند که کند - باشد و پس -

(ار و و) خود کردی و در دست - تازدن سیرا تیرگی

برورستن و پا زدن | مصدا در اصطلاحی

<p>بقول بگرداف (برپای افتادن) (مؤلف) ولیکن موافق قیاس است. و معاصرین عجم بزبان عرض کنند که سنده آن هم پیش نه شد و سنده این هم - دارند (ارو) دیکه برپای افتادن -</p>	<p>بقول بگرداف (برپای افتادن) (مؤلف) ولیکن موافق قیاس است. و معاصرین عجم بزبان عرض کنند که سنده آن هم پیش نه شد و سنده این هم - دارند (ارو) دیکه برپای افتادن -</p>
---	---

بروس | بقول برلان بر وزن مجمع نام شهر است آباد کرده نوشابه که اصلش بروم (بود و در
سکندر برقع - و برده نام نهادند - صاحب جامع انقدر بیفزاید که این شهر واقع است میان
قزاق و گنجه و صاحب غیاث گوید که از توابع ایران است در آذربایجان با قیوم خیم (مؤلف) عرض
کنند که وجه تسمیه این بر (برده) می آید که اصل است بای موعده تعریفاً بعین مهله بدل شد (ارو)
برقع توابع ایران سے ایک شهر کا نام ہے جو نوشابه کا آباد کیا ہوا ہے - مذکر -

<p>بر و عجز اصطلاح - بقول بگرداف (برپای افتادن) (مؤلف) تقریباً چیت باشد - چون این روز در آخر در آخ زمستان گویند در آن روز با نالی در صحرا سرور بود لهذا باین اسم معنی گشت - چه بر و بعضی سراو عجز یعنی پیرزن باشد - بهار صراحت فرید کند که سه روز آخر شباط و چهار روز اول آذرست و بجز صراح گوید که پنج روزست (شیخ شیراز) همچنان که نسیب بر و عجز با شیر خورده طفل و ایہ نوزاد صاحب غیاث گوید که بالفتح عین مهله هم مفتوح معنی روزست در آخ زمستان - سه روز تا آخر چهرم که بندگی پہاگن گویند و چار روز اول اسفندار که بندگی</p>	<p>بر و عجز اصطلاح - بقول بگرداف (برپای افتادن) (مؤلف) تقریباً چیت باشد - چون این روز در آخر در آخ زمستان گویند در آن روز با نالی در صحرا سرور بود لهذا باین اسم معنی گشت - چه بر و بعضی سراو عجز یعنی پیرزن باشد - بهار صراحت فرید کند که سه روز آخر شباط و چهار روز اول آذرست و بجز صراح گوید که پنج روزست (شیخ شیراز) همچنان که نسیب بر و عجز با شیر خورده طفل و ایہ نوزاد صاحب غیاث گوید که بالفتح عین مهله هم مفتوح معنی روزست در آخ زمستان - سه روز تا آخر چهرم که بندگی پہاگن گویند و چار روز اول اسفندار که بندگی</p>
--	--

<p>عرب است که فارسیان بترکیب اضافی استعمالش</p>	<p>بقول برهان کنایه از نوشتن - حاجیان چنانگی پیری و</p>
<p>که رند یعنی لفظی این سرمای پیرزن یعنی هفت</p>	<p>بجو و رشیدی و صراح و بیابانم ذکر این کرده اند -</p>
<p>روزی که سرمای آن پیر زمان را خصوصاً نقصان</p>	<p>(خاقانی ۵) مشهور خط از پند خاقانی اسی جان</p>
<p>بخشد بوجه شدت یعنی چنانکه جوانان تحمل این</p>	<p>که این خوش حدیثی است بروتر افکن بر (موت)</p>
<p>پیر زمان تحمل آن نکنند (ارو و) بر و مجوز آخر</p>	<p>عرض کند که موافق قیاس است که انداختن بر گان</p>
<p>موسم سرما کے مخصوص سات دن کو کہتے ہیں -</p>	<p>و دفتر کتابت کردن است و بس (ارو و) کلهنا</p>
<p>جنین سردی بہت کثرت سے ہوتی ہے - نذر</p>	<p>بر و قلمی اصطلاح - بقول بحر و اندر مراد</p>
<p>بر و وعہ بقول صاحب مؤید و ہفت ہما</p>	<p>(بر و خطی) صاحب غیاث صراحت فرمید کہ کلمہ</p>
<p>شہری کہ ذکرش بر (بر و) گذشت (موت)</p>	<p>این چادر برابر سطرسی قلم باشد - و بقول بعض</p>
<p>عرض کند کہ اشارہ این جہد را بجا کردہ ایم جز این</p>	<p>فرماید کہ نقاشان بر و از قلم نقش و نگار کشند -</p>
<p>نیست کہ ای ہوز آخرہ درین زمانہ باشد یا نہیں</p>	<p>(موت) عرض کند کہ الاخر اقوی من الاول</p>
<p>اصل است و آن مختلف این (ارو و) دیکہ بر و</p>	<p>صراحت ماخذ بر (بر و خطی) کرده ایم (ارو و)</p>
<p>بر و تر افگندن مصدر اصطلاحی -</p>	<p>وہ قلمکار چادر جس پر نقش و نگار ہو - موت</p>

بر وک | بقول سردری بحوالہ نسخہ پیرزا بہ را و وال ہملتین بوزن مردک افسانہ و اغلاط
 کہ از یکہ یگر پرسند و بحر بی تغیر گویند - و بحوالہ لسان الشعرا و ادات گوید کہ بفتح با (۱) افسانہ
 و بیضم با (۲) تغیر (شاعر ۵) جز صفات تو سخنیهای مشایخ طامات و جز بیج تو غزلہای افاضل
 بر وک ۶ (امیر خسرو ۵) نہ بہدک ہای و و ما و در سببہ چو کہ از فکرش دل و اناست خستہ پر حیا

برهان و جامع ذکر هر دو معانی بالا کرده اند۔ صاحب ناصری فرماید که اصل این (پر و ک بیبای فارسی) یعنی در پرده (مؤلف) عرض کند که خیال ناصری درست است و همین لغت بیبای فارسی یعنی همان بجایش می آید و معنی اول را مجاز این دانیم و کاف آخر بیبای تصغیر باشد یعنی پرده که چکی یا برای نسبت به معنی منسوب به پرده یا برای تشبیه یعنی مثل پرده۔ و جادار که زائد هم گیریم و اقسام کاف بجای خود در ردیف کاف عربی می آید یعنی جادار که کاف بدل بر لفظ بز و زیاد کرده باشند که همین معنی بجای خودش مذکور شد (ار و و) (۱) افسانه بقول آصفیه۔ فارسی اسم مذکر حکایت بی اصل قصه کهنانی۔ گهر اهورا قصه۔ جهوٹی بات۔ سرگه نشت۔ حال۔ ماجرا۔ ذکر۔ (۲) چیسان۔ ویکو ویکو یعنی پر و ک بیبای | اصطلاح۔ بقول اند بجا که فرہنگ قزلبک بالفتح و کاف فارسی لغت فارسی است بمعنی غلامی و بندگی و اسیری (مؤلف) عرض کند که هم او بر (برده) فرماید که بمعنی غلام و کنیزک لغت ترکی است۔ و صاحب برهان این را بمعنی اسیر آورده که می آید۔ و صاحب کنز که محقق ترکی زبان است ذکر این کرده صراحت کند که لغت فارسی است۔ صاحب غیاث هم این را لغت ترکی گفته۔ بخیاں یا خیاں کتیر برای تردید او غای غیاث دانند کافی است باقی حال۔ فارسیان بقاعده خودیای مصدر می آید و آوردند۔ و برای تہو ز آخره را به کاف فارسی بدل کردند چنانکه بخشگی در ویندگی و بندگی (ار و و) غدا بقول آصفیه فارسی اسم مؤنث۔ حلقه بگوشی۔ بندگی۔ عبودیت۔ عبادت۔

<p>پرول خوردن   مصدر اصطلاحی۔ بقول کما تیرا از کیش می آردل آزاری برون پو بردل خوردن</p>

<p>اشتم از اطلاق می ریزد (اشفیج اثره) در دهنده</p>	<p>(واله پروی سه) عاق سست بزمهیب مروت</p>
<p>سعال خویش نامح و آگزار و بچو تیر طعن تاکی</p>	<p>فرزند پدر نکرده خدمت پان خاص این پدری</p>
<p>تی خوری بوز (محسن تاثیره) هر دل را با خدا</p>	<p>که بهر ما کرد و لذات بهشت بر دلش سر و پادشاه</p>
<p>بر دلها محو بوز که خدا را دوست سیداری</p>	<p>عرض کند که ازین سند واله پروی (بر دل کسی</p>
<p>کنن بوز (متوگفت) عرض کند که (بر چیزی</p>	<p>سر کردن لذت) بعضی بی مزه کردن لذت پیدا</p>
<p>مصدر می عام است که بعضی (پوستن بچیری)</p>	<p>و اگر ازین تشبیه تقسیم را قائم کنیم مصدر مرکب</p>
<p>بجای خودش گذشته و این مصدر خاص متعلق</p>	<p>(بر دل کسی سر کردن چیزی) قائم می شود که بعضی</p>
<p>بدان و معنی عام این (بدل رسیدن) است کتیا</p>	<p>لذت ذوق و راحت و امثال آن را تو انیم گرفت</p>
<p>از بار دل شدن و شکسته دل کردن کسی را و حاصل</p>	<p>منفی مباد که در مصحح دوم شین ضمیر که بر لفظ است</p>
<p>آن جهان رنجانیدن که بالانده کور شد و لیکس</p>	<p>بمعنی خود دست چنانکه در عربی مستعمل آنانکه در فارسی</p>
<p>شدن بهتر از رنجانیدن است و (بر طبع خوردن)</p>	<p>زبان دم استادی می زنند و به تشبیه آورد ضمیر را</p>
<p>و (بر دماغ خوردن) و (بگوش خوردن) و امثال</p>	<p>به وقع خودش بعضی خوردن می پسندند و تمیز خود را از اشیا</p>
<p>آن هم متعلق به همین مصدر عام است که بجای خودش</p>	<p>کنند (ضمیر را بر وارد و بجای خودش لفظ خود را</p>
<p>می آید (ار و و) کسی کور بخیده کرنا کسی کور</p>	<p>بگذارد سبقت گیرند ازین کلام و آنه پروی کند بالا</p>
<p>بار خاطر مونا کسی کاهل توژنا</p>	<p>بگور شد (ار و و) کسی که دل کونا خوش کرنا</p>
<p>بر دل سر و کردن مصدر اصطلاحی</p>	<p>بر دل گرفتن مصدر اصطلاحی - بتول بجز</p>
<p>بتول بجز بهار دانند ناخوش ولی مزه گروانید</p>	<p>ببهار دانند ناخوش ولی دماغ شدن بهار صراحت</p>

کنند که این کنایه باشد (امیر شاهی سبزه داری) (گرفتن بار) بود و لیکن در محاوره لفظ آبر حذف	میخ از یخ و سیاهی دلم زانکه بوز دیوانه کسی دل میخورد
(مؤلف) عرض کند که اصل این اصطلاح (برول) هونا - بقول آصفیه ناخوش هونا -	

بروم | بقول برلین همان برقع که گذشت و اشاره این همدرا نجا کرده ایم - خان آرد

در سراج گوید که نام قدیم شور برقع و فریاد که برقع غالباً سحر بهین است و بقول بعض فریاد که سکند
 بدین نام خوانده - در نصوص فارسی بودن این محل ترد دست لیکن تصحیف است و صحیح هر دم است
 بر وزن سموم چنانکه نظای گوید (ه) هر دمش لقب بود از آغاز کار با کون بردش خوانده آموزگار بو -

(مؤلف) عرض کند که با استناد کلام نظامی با خان آرزو اتفاق داریم دازینکه ذکر (بروم بدل)
 غیر از برلین دانند و هفت دیگر کسی از تحقیقین اهل زبان مثل ناصری و جامع و سروری نکرده و بعد بیان تحقیق
 در تذکره اکافی ندانیم عجیب نیست که دست کاتبین دراز شده و اشاره بای هوز را بلقطه مؤده و دارا
 بدان به دلیل کردند و این تبدیل غیر تصحیف نباشد و صاحب برلین هم (بروم را به بای هوز خواند)
 بر وزن سموم (معنی همین) بر آورده و ازین هم تا نید خیال خان آرزومی شود (ار ۹۹) و دیگر برقع -

بروم خورون | بعد از اصطلاحی بقول

رنگ دارد دهنده بای شرم بیزارش بگل این باغ خورون	تخر ناخوش و ناپسند آمدن و غم آفران شدن و رنجانیدن
در باغ باغبان خوردن بو (طاطخا) دف جنگ	در بی باغ نمودن (سیلم) بی لب او باوه بر طبع
بی صحن این تازه باغ بو چو فریاد و اعط خور و بر طبع بو	ایا غمی خورد بو نکست بگل بی بیخ او برو ما غمی خورد بو
خان آرزو در چراغ این را مراد (برول خوردن)	بهار بر هر دو معنی آخر الذکر قانع (صائب) اگر این
نوشت (مؤلف) عرض کند که ما صراحت کامل بر	

(بر دل خوردن) کرده ایم و معنی این ناگوار و داغ خوردن است
 از قبیل بار خاطر شدن و لیکن اصلا مراد آن (بر دل خوردن)
 نیست و فرق دل و داغ در معنی باین هر دو معادیرم
 فرق دارد مثلا اگر عطر ناپسند شود گویند که (بر داغ خوردن)
 یعنی بوی او پسند داغ نه شد و داغ را ناخوش کردیم
 از تحقیقین بالا سیما از خان آرزو که در عرض معنی این
 نزاکت را بکار نبرد (ارو) داغ کوناگوار هونا
بروم تیغ افتادن مصدر اصطلاحی بخرج

(۱۰۷۸۱)

شدن و بزیر تیغ آمدن - و این مصدر خاص داخل
 (بر چیزی افتادن) است - ما بر بیان مصدر عام این
 مصدر خاص را پسندیدیم (ظهوری ۵) دلی دم تیغ
 روز راحت بجز که تیغ محنتی را بر دم اقتدیم (ولد ۵)
 جوش عشقی از برای خود ظهوری فکر کن بجز بروم تیغ جنگ
 روزگار افتاده ایم بجز معنی مباد که در سند اول (رای)
 اصنافی است و معنی داخل این مصدر عیبی نیست (ارو)
 تلوار کی زمین آنا - بخرج هونا - گناخل هونا -

روید و نیز در غضب شد (شهرنامه فردوسی) چو ستم
 پیام سپید شنید بچو در پای آتش ز کین بر مید بود
 صاحب بران گوید که ماضی بر دمیدن (باشند که معنی)
 رویدن و سبز شدن است یعنی سبز شد و روید -
 و معنی در غضب شد و قهر آلود گردید و ماضی دم زدن
 و سخن گفتن و نفس رسانیدن و خود را بر باد کردن -
 و طلوع و ظاهیر شدن صبح و دم زگران را هم گفته اند -
 صاحب ناصری هم همچو بران پریشان بیانی کرده -

(هوکت) عرض کند که ضرورت نداشت که از یک
 مشتق (ب) ذکر کند و مصدر را بگذازند و زینجا این
 قدر کافی است که این ماضی مطلق (بر دمیدن) است
 و صراحت معانی مصدری (ب) می آید (ب) بقول
 بجز بران و ناصری (۱) معنی دم زدن (کامل
 التصحیف) و مضایع این (بر دم) (هوکت) عرض
 کند که فرید علی و میدن مست پزیا و نا کلمه آبر بران
 و همین است معنی تحقیقی این - صاحب بران بجز بران

نفس رسانیدن هم نوشته و این داخل همین معنی است

(الف) بروید
 (الف) بقول سرور می معنی
 (ب) بروید

<p>شدن۔ سندان از فردوسی بر (برومید) گزشت</p>	<p>و صاحبان ناصری و بران کہ اشارہ دوم زرگران</p>
<p>بہارین را بمضی جوش زدن۔ و درخشم شدن گزشت</p>	<p>کرده اند متعلق از زمین معنی باشد و ماخذ برومیدن ہم</p>
<p>(مؤلف) عرض کند کہ بحالت غضب پنجم</p>	<p>کہ اسم مصدر باشد فارسیان تخمائی و علامت مصدر آن</p>
<p>و نخل است پس این معنی ہم بجا یعنی اول باشد از فردوسی</p>	<p>بران زیاد کرده مصدر می ساختند کہ بجای خود گزشت</p>
<p>خشتناک ہونا۔ صاحب آصفیہ نے (جوش میں آنا)</p>	<p>می آید و باصول ما مصدر اصلی است کہ اسم مصدر این</p>
<p>پر لکھا ہے غصہ میں آنا۔ غضب میں بہرنا پھر گزشت</p>	<p>مال فارسی زبان است و باصول مشتقین فارسی با</p>
<p>(۴) برومیدن۔ بقول بحر و بران و ناصری معنی</p>	<p>مصدر جعلی و تخمائی زائد علامت آن چنانکہ بر لفظ</p>
<p>سبز شدن (مؤلف) عرض کند کہ این متعلق جنی</p>	<p>(اسم مصدر) صراحت این گزشت (ارو و) پونک</p>
<p>پنجم است کہ می آید محققین بالا غور نہ کردہ اند حضرت</p>	<p>مارنا۔ بقول آصفیہ زور کہ ساتھ منہ سے ہو کہ پونک ہونا</p>
<p>نداشت کہ معنی سبز شدن را بر (برومیدن) قائم گزشت</p>	<p>آپ ہی نے پونکنا کا یہی ذکر فرمایا ہے۔</p>
<p>(ارو و) دیکھو برومیدن کے پانچویں معنی۔</p>	<p>(۲) برومیدن۔ بقول سوار و معنی بر آوردن چون</p>
<p>(۵) برومیدن۔ بقول بحر معنی رویدن (مؤلف)</p>	<p>زیرا میدان آہ کہ بجای خودش می آید (مؤلف)</p>
<p>عرض کند کہ سندان ہم مصدر آنجا مذکور دین ہم</p>	<p>عرض کند کہ سندان ہم مصدر آنجا مذکور دین ہم</p>
<p>نہات از زمین می دید وی روید (انوری ۵) از نخل</p>	<p>بجای معنی اول است کہ در آہ ہم دم و نفس اتعاقبت</p>
<p>متعلقہ الوان کہ برومید پور منگند ساحت ہر جگہ</p>	<p>(ارو و) کہینچنا مکانا۔ کرنا۔ جیسے آہ کرنا۔</p>
<p>و حلل پور (ارو و) آگنا۔ دیکھو بر آمدن کے</p>	<p>(۳) برومیدن۔ بقول بحر و بران و ناصری معنی</p>
<p>آٹھویں معنی۔</p>	<p>بجوش آمدن ازخشم۔ و بقول صاحب بحر غضب آواز</p>

<p>(۶) بر دمیدن - بقول بحر و بران و ناصری معنی که محض طلوع و ظاهر شدن معنی این است صبح و اصل سخن گفتن (مؤلف) عرض کند که بر اعتقاد ناصری که از اهل زبان است تسلیم کنیم و شقاق سند با شیم که این معنی از نظر مانگدشت و معاصرین عجم هم بر زبان ندرند اگر چه سخن گفتن با معنی اول بر سبیل مجاز تعلق دارد که در سخن گفتن دم و نفس را تعلق است ولیکن دور از قیاس می نماید و بلحاظ قول صاحب ناصری دم نتوانیم زد (ار و و) که بنا - بات کرنا -</p>	<p>(۷) بر دمیدن - بقول بحر و بران و ناصری معنی خود را بر باد دادن (مؤلف) عرض کند که دیدن درین مصدر به همین معنی است که می آید (خود را) داخل معنی نیست تسلیم صاحبان تحقیق است که خیالش نکرده اند یعنی بر دمیدن خود را و کسی را هر دو درست و بحر و بر دمیدن معنی (بر باد دادن) است و پس از این متعلق معنی اول باشد (ار و و) بر باد کرنا -</p>
<p>بر دمیدن آه مصدر اصطلاحی یعنی کشیدن و بر آوردن و بر آمدن آه متعلق معنی دوم (بر دمیدن) که گذشت (مؤلف) عرض کند که (آه بر دمیدن) در محدوده مذکور و صراحت کافی چهار آنجا کرده ایم سند هم از طالب اعلی (ار و و) دیگر آه بر دمیدن بر و ن بقول موار و نوادر بالضم (۱۱) آوردن و فرماید که بر و جاهل المصدر این است باضم و مضارع این بر و نقعین - صاحب بحر بر و ن و نافع و بقوله (کامل التصریف) و مضارع این بر و نفع اول و دوم - صاحبان ناصری و جامع عجمی</p>	<p>(۸) بر دمیدن - بقول ناصری و بران و بحر معنی طلوع و ظاهر شدن صبح (مؤلف) عرض کند</p>

(ارودو) حاصل کرنا۔ پانا۔	رہوون گفته اند (مؤلف) عرض کند کہ صاحب
(۳) بردن۔ بقول سوارو و نوادر بمعنی عرض دان	سوارو کہ رہوون را بر معنی چارم جا داده است تسامح
والہا کرکون چنانکہ (برون حاجت) و لہرینا عیب)	اوست کہ مقابل آوردن همان رہوون مستطیس بردن
(مؤلف) عرض کند کہ چار معنی اول است۔	بمعنی حقیقی مرادف رہوون باشد و برد کہ بمعنی چارم
(ارودو) پیش کرنا۔ ظاہر کرنا۔	بجایش گذشت اسم مصدر این فارسیان زیادت
(۴) بردن۔ بقول سوارو و نوادر بمعنی رہوون چنانکہ	علامت مصدر دن و بحدف یک وال مہلہ از دو وال
(برون نقد) (مؤلف) عرض کند کہ همان معنی	مجموعہ مصدری ساختند کہ قیاسی و اصلی است و ام
اول است کہ گذشت و (رہوون نقد) متعلق بمعنی	این مصدر مال فارسی زبان است۔ آنچه امر حاضر این
ششم باشد کہ می آید و ازین معنی تعلق خاص ندارد۔	بالفتح آید حقیقت آن جز این نیست کہ فارسیان بدفع
(ارودو) سے متعلق۔	التباس از امر حاضر بریدن کہ بر بالضم است این را
(۵) بردن۔ بقول سوارو بمعنی تباہ کردن چنانکہ (برون	در محاورہ خود بالفتح گفتند (ارودو) لہجانا۔
سرا چیزی را) و (برون عزت) (مؤلف) عرض	(۲) برون۔ بقول سوارو و نوادر بمعنی حاصل کردن
کنند کہ من وجہ متعلق بمعنی ہم ہم کمی آید۔ معاصرین	و بدست آوردن چنانکہ (برون ارہندی) از بردن
عجم بزبان دارند (ارودو) تباہ کرنا۔ بر باد کرنا۔	ثواب) و (برون لذت) (مؤلف) عرض کند
زائل کرنا۔	کہ آنچه صاحب سوارو بمعنی بست و یکم کہ (یا تهن بست)
(۶) بردن۔ بقول سوارو بمعنی دزدیدن و تھب کردن	جدگانہ قائم کرده است درست نیست۔ یافتن و
خانہ را و بیچ گذشتن در آن چنانکہ (برون خانہ)	حاصل کردی بہ دو یکی است و این معنی ہم مجاز معنی اول

<p>(مؤلف) عرض کند متعلق بعضی اول است بر سببین</p>	<p>و فرماید که لفظ خانه درین اصطلاح بقاعده مجاز است</p>
<p>معاصرین عجم بر زبان دارند - و دور کردن هم متعلق</p>	<p>یعنی همه اسباب خانه و لفظ بردن قرینه طایفه معنی</p>
<p>به همین است که سندش بر (بردن عشوه) می آید -</p>	<p>و زودیه بردن (مؤلف) عرض کند که بردن</p>
<p>(ارو و) زائل کرنا -</p>	<p>که می آید سند این است و (بردن خانه) متعلق است</p>
<p>(۱۰) بردن - بقول موار و در بعضی کردن چنانکه</p>	<p>بمعنی شاتر و هم (بردن) که بجایش مذکور شود -</p>
<p>(در معنی بردن) و امثال آن که در ملحقات می آید -</p>	<p>(ارو و) چرانا - بقول آصفیه چرسی کرنا - کرنا</p>
<p>(مؤلف) عرض کند که معاصرین عجم بر زبان دارند</p>	<p>(۱۱) بردن - بقول موار و معنی برداشتن چون (مست</p>
<p>مجاز معنی اول است (ارو و) کرنا -</p>	<p>خانه گمان) کنیم (ارو و) کم و نه یاده هونا -</p>
<p>(۱۱) بردن - بقول موار و معنی برداشتن چون (مست</p>	<p>داز معنی اختلاف داریم و صراحت کامل - (بردن بر</p>
<p>بردن) و امثال آن که در ملحقات می آید (مؤلف)</p>	<p>عرض کند که مجاز معنی اول است - معاصرین عجم بر</p>
<p>زبان دارند - (ارو و) اٹھانا -</p>	<p>(۸) بردن - بقول موار و معنی گفتن چنانکه (بردن نام)</p>
<p>(۱۲) بردن - بقول موار و معنی ساختن چنانکه (بردن</p>	<p>(مؤلف) عرض کند که معاصرین عجم بر زبان دارند</p>
<p>قالب) که در ملحقات می آید (مؤلف) عرض کند</p>	<p>واصل این (بردن بر زبان) بود - در محاوره ^{لفظ} فرنگ</p>
<p>که معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو و) بنانا -</p>	<p>(بر زبان) حذف شده محض بردن بقرینه قائم ماند</p>
<p>(۱۳) بردن - بقول موار و معنی بجا آوردن چنانکه</p>	<p>که سر داد از گفتن است مجاز معنی اول (ارو و) کہنا -</p>
<p>(بردن فرمان) که در ملحقات می آید (مؤلف) عرض</p>	<p>(۹) بردن - بقول موار و معنی زائل کردن چنانکه (بردن</p>
<p>عرض</p>	<p>تاب) و غیر ذلک که در ملحقات بجای خودش می آید</p>

<p>رتبه به بالا) و امثال آن که در مطقات می آید - (مؤلف) عرض کند که مجاز معنی اول است (ارو) پنچانا -</p>	<p>کند که معاصرین عجم بزبان دارند و مجاز معنی اول است (ارو) سجالانا تعمیل کرنا -</p>
<p>(ارو) برودن - بقول سوار و معنی کردن چون (نقب (۱۸) برودن - بقول سوار و معنی بسلاست برودن</p>	<p>(۱۳) برودن - بقول سوار و معنی کردن چون (نقب برودن) که در مطقات می آید (مؤلف) عرض کند که</p>
<p>چنانکه (برودن جان) و امثال آن که در مطقات می آید (مؤلف) عرض کند که محفوظ و گاه بدست</p>	<p>من و چه متعلق معنی دهم نیز که نقب کردن محاوره سیاه ست و نقب کردن بزبان معاصرین عجم نیست -</p>
<p>هم داخل همین است چنانکه (برودن ایمان) و بهم مجاز معنی اول است و معاصرین عجم بزبان دارند</p>	<p>و مجاز معنی اول است - (ارو) کبودنا - (۱۵) برودن - صاحب وارد ذکر این کرده از معنی است</p>
<p>(ارو) سچانا - (۱۹) برودن - بقول سوار و معنی انداختن چنانکه</p>	<p>(مؤلف) عرض کند که (برودن آب) که در مطقات می آید و این هم مجاز معنی اول است (ارو) سچالانا</p>
<p>درودن پنجه به پنجه) که در مطقات می آید (مؤلف) عرض کند که مجاز معنی اول است (ارو) دان</p>	<p>(۱۶) برودن - بقول سوار و معنی خارتیدن چنانکه (برودن رهزن) که در مطقات می آید (مؤلف) عرض</p>
<p>(۲۰) برودن - بقول سوار و معنی بسر کردن چنان برودن روزگار) که در مطقات می آید (مؤلف)</p>	<p>کند که بر باد کردن مجاز و داخل همین است و سچالانا سند این (برودن خانه) باشد که بجایش می آید و</p>
<p>عرض کند که مجاز معنی اول است (ارو) لسکرنا بقول آصفیه - گزارنا - بهوگنا - اوقامک</p>	<p>(برودن رهزن) متعلق معنی ششم باشد (ارو) خارت کرنا - دیکو برودن خانه -</p>
<p>گزار می کرنا - انجام کو پنچانا -</p>	<p>(۲۱) برودن - بقول سوار و معنی رساندن چنانکه (برودن)</p>

متہدیم کرنا۔	(۲۱) بردن۔ بقول موارِد و بجر و ناصری و جامع
(۲۵) بردن۔ بقول موارِد یعنی تا فتن چنانکہ (بردن)	بمعنی یافتن چنانکہ (بردن راہ) و امثال آن کہ
پنچہ) کہ در لطافت می آید (مؤلف) عرض کند	در لطافت می آید (مؤلف) عرض کند کہ بامنی
کہ مجاز معنی اول است (ارو) موثرنا۔ پھیرنا۔	و ہم اتحاد دارد (ارو) پانا۔ حاصل کرنا۔
(۲۶) بردن۔ بقول موارِد یعنی بر آوردن چنانکہ	(۲۲) بردن۔ بقول موارِد یعنی رفتن و طی کرنا
در بردن پوست از تن) کہ در لطافت می آید (مؤلف)	چنانکہ (بردن راہ) کہ در لطافت می آید (مؤلف)
عرض کند کہ معاصرین عجم بزبان دارند مجاز معنی	عرض کند کہ معاصرین عجم بزبان دارند مجاز معنی
(۲۷) بردن۔ بقول موارِد یعنی محفوظ و سلامت	اول است۔ (ارو) طی کرنا۔ چنا۔
ماندن است چنانکہ (بردن جان (نظامی س)	(۲۳) بردن۔ بقول موارِد یعنی گزاردن چنانکہ
بجان برد خود ہر کسی گشتہ شاد ہو کس از کشتن کس	در بردن نماز) کہ در لطافت می آید (مؤلف)
نیار دیا دیو (مؤلف) عرض کند کہ بہان معنی	عرض کند کہ خیال نامشغول و منہک کردن است
ہجدم است کہ بالا گذشت جزین نیست کہ درین	و بہین معنی از (بردن نماز) پیدا می شود کہ بجایش
سند استعمال حاصل مصدر آن است بمعنی سلامتی	مذکور شود (ارو) ادا کرنا۔
جان۔ کم غوری صاحب مورد است کہ این را معنی	(۲۴) بردن۔ بقول موارِد یعنی خراب و ہدم
جداگانہ خیال کرد و بر قواعد فارسی زبان اعتنا کرد	کردن چنانکہ (بردن بنیاد) کہ در لطافت می آید
(ارو) دیکھو بردن کے اظہار دین معنی۔	(مؤلف) عرض کند کہ مجاز معنی اول است۔
(۲۸) بردن۔ بقول موارِد یعنی بر پا کردن چنانکہ (بردن)	(ارو) ڈرانا۔ بقول اصفیہ کرنا۔ بھکان توڑنا

حشر که در طعقات می آید (مؤلف) عرض کند که میباید
 بجم بر زبان دارند (ارو) بر پا کرنا۔
 (۲۶) برون۔ بقول موار و معنی آمدن چنانکه (برون
 خواب) که در طعقات می آید (مؤلف) عرض کند که
 همین مصدر بر معنی نهم متضاد این می نماید و لیکن حقیقت
 این بر (برون خواب) بیان کنیم انشاء الله (ارو) آنا
 (۲۷) برون۔ بقول موار و معنی صرف کردن چنانکه (برون
 لطف) که در طعقات می آید (مؤلف) عرض کند که
 من و چه متعلق معنی دهم است و بس (ارو) صرف
 کرنا۔ کرنا۔
 (۳۱) برون۔ بقول موار و معنی موقوف کردن چنانکه
 (برون رسم) که در طعقات می آید (مؤلف) عرض
 کند که مسدود و بند کردن داخل همین است (ارو)
 موقوف کرنا۔ مسدود کرنا۔ بند کرنا۔
 (۳۲) برون۔ بقول موار و معنی داشتن چنانکه (برون
 روزه بروزه) که در طعقات می آید (مؤلف) عرض
 کند که معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو) رکبنا۔

(۳۳) برون۔ پتحتیق ما با انجام رساندن چنانکه
 (برون روزگار) که معنی دوش در طعقات می آید۔
 (ارو) ختم کرنا۔ اتمام کو پہنچانا۔
 (۳۴) برون۔ پتحتیق ما یعنی سبقت برون چنانکه
 (برون از کسی) که در طعقات می آید و اینهم مجاز معنی
 اول است۔ صاحب نوا و (گر برون) را ذکر کرد
 سند مخلص کاشی پیش می کند که بر (برون از کسی)
 می آید و ما طرز بیانش را غلط دانیم زیرا که مصدر
 (برون گرد) یا گرد برون) ازین سند پیدا نیست
 و گر معنی سبقت هم نیاید باقی حال در اینجا همین
 قدر کافی است۔ (ارو) سبقت لیجانا بقول
 آصفیه آگے بڑھانا۔ فوقیت لیجانا (عارف ۵)
 برق پر ہی وہ لے گئے سبقت ہو جو خبر کس کو آونگی
 (۳۵) برون۔ بقول بجز در قمار از حرف غالب آمدن
 از (ناصری ۵) طرف قاری بود بازی عشق بان
 باختنش برون است برون آن باختن با خان آرد
 در سواج گوید که بجا برون بازی را گفته اند لیکن شہدات

(۲۸۹۱)

(۲۸۹۲)

این لغت عرب است - صاحب انتم هم این لغت	نگرته (مؤلف) عرض کند کسی که معلوم باشد
فارسی نوشته گوید که قبول بعثت لغت عرب باشد	ندارد و محاوره را غیر مشهوری شمارد و این مصدر است
(مؤلف) عرض کند که معنی اول با طالب سندیم	غیر از آن که برسی و چار معنی گذشت و اسم این مصدر
که مجرب بیان صاحب بر کانی ندانیم که تپ یا خد بست	برمان بردست که ذکرش بر معنی ششمش کرده ایم و معنی
منی آید نسبت معنی سوم عرض می شود که (برودن)	حقیقی این (۱) برودن بازی و (۲) بجز غالب آن
بالکسر و فتح ذال معجم بقول منتخب مطلق ستود و نوعی	(ار و و) (۱) برود کرنا - (۲) غالب آنا -
اسپان و تحقیق آن است که اسپسی که مادر و پدرش	(۳۴) برون - بقول بکر کسر اول و فتح سوم (۱) آینه
نیاشد یا یکی از آن عرب نیست (الفتح) پس جا بار که	و تیز رفتن - فرماید که سالم التصریف است که غیر هندی
فارسیان به تبدیل ذال معجم به ذال عربی و تخفیف	و استقبال و اسم مفعول نیاید - صاحب رشیدی (۲)
واد مقشس کردند و معنی سوم استمالش کردند	بر تندی و تیزی رفتار قانع (عبدالواسع در صفت
معنی دوم که تعمیم دارد و مجاز است - معنی مبر که بر	ایر (گهی با خاک همخانه گهی باد هم پنبه گهی با چرخ
معنی دوم استناد از کلام عبدالواسع قابل قبول است	هم در آن گهی با بجر هم برون و صاحب ناصری با تفاق
و برای معنی سوم قول ناصری که از اربل زبان است	رشیدی گوید که (۳) اسپ جلد و تیز را هم گفته اند -
اعتبار را شاید (ار و و) (۱) تند و تیز چنانا -	صاحب جامع شفق ناصری - خان آرزو در سراج بند کزیر
(۲) رفتار معین تندی اور تیزی - مؤلف (۳)	معنی بالا فرماید که (برودن - برودن فرعون نیز همین
و گهوارا جز رفتار معین تند و تیز بود - مذکر -	معنی آورده گویند که لفظ تاز نیست و برودن بقول
پرون آب مصدر صیغته معنی با تیز	برمان بکسر اول معنی اسپ از جلد و تند فرماید که

۱۰۰۵۸۲

بردن آب است صاحب سوار و ذکر این بذیل معنی
 پانزدهم کرده از معنی ساکت (گلستان سعدی)
 شد خلامی که آب جو آرد و آب جو آید و غلام برود
 معنی مباد که (آب بردن چیزی است) در مورد گذشته
 (ارو) بایجانا -

برون آرزو | مصدر اصطلاحی - بقول سوار
 (بذیل معنی دهم برون) بمعنی آرزو کردن (شانی
 شکوه) من از کجا و تناسی دل همیتم پس که می
 بخیاں تو آرزوی چند با (کمال نچند) آرزو
 که چشم نو باز که کشدم که بشوهد گاد بناز (موت)
 عرض کند که همان (آرزو برون) است که در مورد
 گذشت (ارو) آرزو کرنا - ویکه (آرزو برون)

برون آبرو | مصدر اصطلاحی - بقول سوار
 (بذیل معنی نهم برون) زاعلی کردن آبره (برافراشته
 جام می دید ببت هم ز روان پشناز و آبرو
 لب جان بخش روان پشناز بر دلم (سوکفت) غل
 کند که (آبرو برون) در مورد گذشته (ارو)
 ویکه آبرو برون -

برون ارچندی | مصدر اصطلاحی - بقول
 سوار (بذیل معنی دوم برون) بمعنی حاصل کردن
 ارچندی (عبداکی سده کروی است) در مورد سانی
 هویشندی که به دم ز طوانش ارچندی (موتضا)
 عرض کند که من و چه متعلق بمعنی بست و یکم هم
 دارو (ارو) بزرگ حاصل کرنا - رتبه پانا -

برون آرام | مصدر اصطلاحی - در برون
 و در کردن آرام از دل متعلق بمعنی چاره پرداز و
 هر وی است آرام و ز معنی که در دل فاقم قزیر و چون
 مرغ اشک باز نیاید با شیان که معنی مباد که (آرام)
 برون) بهمین معنی در مورد گذشته (ارو)
 ویکه آرام برون -

برون از سر بیان | مصدر اصطلاحی -
 آماده نقص بیان کردن متعلق بمعنی چارم برون
 و سندی برون نشش (می آید (ارو) و ده
 خلافی بر آماده کرنا - و ده خلافی کرنا -

(۲۹۰۷)

برون از کسی | مصدر اصطلاحی - تختیوما
 سبقت برون از کسی (مخلص کاٹھی سے) تا ملا لگند
 از ما عشق آن وحشی نژاد کو درد ویدن طفل اشکا
 ز آہو پروہ است بو صاحب نوادر این را بذیل
 برون یعنی گرو برون با ستنا و ہمین شعر مخلص آورده
 گوید کہ در ولایت رسم است کہ درد ویدن گروی
 (مؤلف) عرض کند کہ ضرورت این طول عمل
 ندارد۔ (ارو) کسی پر سبقت یجانا۔

برون ایمان | مصدر اصطلاحی - محفوظ
 و نگاه داشتن ایمان متعلق بمعنی سجدیم برون کہ
 بجایش گذشت و سدا این بر برون جان ای
 (ارو) ایمان یجانا۔

برون بازی | مصدر اصطلاحی - بقول موار
 (بذیل معنی اول برون) (۱) برون بازی بوضعی
 خاص۔ (مؤلف) عرض کند کہ برد کردن کہا
 باشد کہ برون بد معنی بر معنی سی و پیش گذشت
 و سندش ہم ہوا سجا مذکور و (۲) بازی برون در

معاورہ فرس یعنی غالب آمدن و این معنی عام است
 بر سبیل مجاز از معنی اول (ارو) (۱) برد کرنا۔
 بازی کو برابر کرنا۔ یعنی جب شطرنج بازی میں کسی کی
 مات نہ ہو اور بازی برابر ہو جائے تو اسکو برد کہتے
 ہیں۔ اور اسی سے برد ہونا۔ برد کرنا۔ وکن میں
 مستعمل ہے۔ صاحب آصفیہ نے برد کا ذکر فرمایا،
 لیکن برد ہونا۔ اور کرنا کو نہیں لکھا (۲) بازی
 یجانا۔ بقول آصفیہ جیتنا۔ غالب آنا۔

برون بکارت | مصدر اصطلاحی - بقول
 موار و بذیل معنی نہم برون) نائل کردن بکارت
 (طالب آمل سے) بہ حجلہ خانہ غم بکر بود دختر زرد
 نگاہ پرده شکنان نش بکارت برد (مؤلف)
 عرض کند کہ معاصرین غم بزبان دارند (ارو) (۱)
 بکارت نائل کرنا۔ از اہ بکارت کرنا۔ صاحب آصفیہ نے
 (چیرہ آرشا) پر از اہ بکارت کرنا کا ذکر فرمایا ہے
برون بکارت | مصدر اصطلاحی - بقول موار
 (بذیل معنی بست و چارم برون) معنی خراب دہم

<p>برون پوست ارتن مصدر اصطلاحی -</p>	<p>کردن بنیاد (خواجہ شیراز سے) پاک کن چہرہ حلقہ</p>
<p>بقول مولود (بذیل معنی بست و ششم برون) یعنی بر آوردن پوست ارتن (حسین ثنائی سے) اگرش نبرد ارتن آفتاب لطفت پوست بڑھوڑا آب چیرت</p>	<p>زلف از اشک با وردہ این سیل و مادہ میر و بنیاد (مؤلف) عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو) عمارت ڈرنا - گرانا - منہدم کرنا۔</p>
<p>زاستخوان گوہر بڑ (مؤلف) عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو) پوست کہینچا - آمانا بقول آصفیہ کہاں کہینچا - (دیکھو باز کندن بست)</p>	<p>برون پنجہ مصدر اصطلاحی - بقول مولود (بذیل معنی بست و پنجم - برون) یعنی پنجہ تاقن - (عالی سے) از زور حسن پنجہ فور شید برودہ است بڑ پیش</p>
<p>برون پی مصدر اصطلاحی - بقول مولود (بذیل معنی بست و یکم برون) یعنی پی یا فتن - (سلمان سے) ز کوشش نسیم سحر بوسی برد بڑ پیش</p>	<p>فروغ یازنگر و سفید صبح بڑ (مؤلف) عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو) پنجہ سوٹنا - پنجہ پینا - ویکھو افشید و رینجہ -</p>
<p>دلہ پی بران کوی برد بڑ (مؤلف) عرض کند کہ با معنی دوم ہم تعلق دارد کہ سرائی تاقن و حاصل کردن برد و یکی سرت (ارو) سراغ</p>	<p>برون پنجہ بر پنجہ مصدر اصطلاحی - بقول مولود (بذیل معنی نوز و ہم برون) یعنی انداختن پنجہ در پنجہ (حزین سے) عشق آزمود قوت باز و می پیش بڑ</p>
<p>پانا - بقول آصفیہ کھوج پانا - پناگانا (ناسخ سے) کس کی ہم جستجو میں نکلے تھے بڑ نہیں پاتے کہین سراغ اپنا بڑ</p>	<p>تا پنجہ بڑ پنجہ کٹرگان کہ می برد بڑ (مؤلف) عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو) پنجہ سے پنجہ ملانا - پنجہ کرنا - بقول آصفیہ دو آدمیوں کا پنجہ کے بدلے سے زور کرنا - پنجہ لانا۔</p>
<p>برون پیام مصدر اصطلاحی - بقول مولود</p>	<p></p>

(بذیل معنی ہفدہم بردن) بمعنی رساندن پیام -

کنند کہ معاصرین عجم بزبان دارند (ارو) بخارا نام

(آخرین سے) قاصدی کو کہ پیامی بر ولدار بردے
سوی گلش خبر مرغ گرفتار بردے (مولف عرض)

دکن میں بستعل ہے۔ بخارا دفع کرنا۔ تپ دور کرنا
تپ اتارنا۔ صاحب آف غیب نے (تپ اتارنا) کا ذکر

کنند کہ مجاز معنی اول ست و معاصرین بزبان دارند

فرمایا ہے بمعنی لازم۔

(ارو) پیام لیجانا۔ پیام پہنچانا۔ کہ سکتے ہیں

برون حکم | مصدر اصطلاحی۔ بقول مولف

برون تاب | مصدر اصطلاحی۔ بقول مولف

(بذیل معنی یازدہم بردن) برداشتن حکم (سعدی سے)

(بذیل معنی نہم بردن) بمعنی زائل کردن تاب۔

سخت ست پس از جوہر حکم بردن کو جو کہ وہ بنا جوہر

(ظہوری سے) شب بگلگشت آمد از مہ تاب بردے

مردم بردن کو (مولف سے) نفس کنند کہ معاصرین

صبح از ہر جلوه اش مہ تاب بردے (مولف عرض)

عجم بزبان دارند (ارو) حکم سہنا۔ حکم برداشت

کنند کہ معاصرین عجم بزبان دارند و حقیقت

کرنا۔ حکومت برداشت کرنا۔

معنی مصع دوم بر (بردن مہ تاب می) می آید۔

برون تلخی | مصدر اصطلاحی۔ بقول مولف

(ارو) آب و تاب زائل کرنا۔ چک و مک شاننا

معنی نہم بردن) بمعنی زائل کردن تلخی (باقراکاشی سے)

بے نور کرنا۔

وقت مردن بزبان نام لبست آوردہم کو کہ تلخی

برون تب | مصدر اصطلاحی۔ بقول مولف

جان کند نم از کامم بردے (مولف سے) عرض کنند کہ

(بذیل معنی نہم بردن) بمعنی زائل کردن تب (میرزا

معاصرین عجم بزبان دارند (ارو) تب معنی کو دور کرنا

سے) تابی درنگ شکل و صب ست بر طیب

کردن متعجب | کچھ ذرا غیب سے

بردن لواب | مصدر اصطلاحی۔ بقول مولف

بردن لواب | مصدر اصطلاحی۔ بقول مولف

معنی دوم بردن (اصل کردن ثواب (خواجہ شیخاوند) ثواب روزه و حج قبول آن کس بردو که خاک میکده عشق را زیارت کردو مؤلف عرض کند کہ برین وجه متعلق بعضی بست و یکم ہم (ارو) حاصل کرنا۔ پانا۔ صاحب آصفیہ نے اس کو ترک فرمایا ہے اور ثواب کمانا۔ پرکھا ہے۔ نیکی حاصل کرنا۔ بطلان حاصل کرنا۔

(مؤلف) عرض کند کہ معاصرین یکم بر زبان دارند (ارو) جو روستم سہنا۔

برون چیری از خانہ | مصدر اصطلاحی

بمعنی دزدیدن چیزی از خانہ باشد متعلق بعضی ششم بردن کہ بجایش گذشت (حسن تاثیر) اڑت حص گوشتہ نشین کم نہ می شود کو کر خانہ دزد مال و کمانخانہ می بردو (ارو) گہ سے کسی چیز کا چرانا۔ لیجانا۔

برون جان | مصدر اصطلاحی۔ بقول مؤلف

(بذیل معنی ہیہم بردن) جان بسطامت بردن (حزین سے) باتیغ بازی مژہات جان کہ می بردو از چنگ کفر زلف تو ایمان کہ می بردو ناز و کرشمہ نگرہ سخن جملہ قشہ اندو جان از مصاف شیر شکار کہ می بردو مؤلف عرض کند کہ معاصرین یکم بر زبان دارند (ارو) جان بچانا۔

برون چین | مصدر اصطلاحی۔ بقول

سوارو (بذیل معنی نہم بودن) بعضی زائل کرنا مؤلف عرض کند کہ دور کردن بہتر از چین متعلق بعضی چارم بردن (میر مغزی سے) ببرد اڑت دولت تیغ او خم کو ببرد از روی ملت براسی اڑت مؤلف عرض کند کہ معاصرین یکم بر زبان دارند (ارو) چین وقع کتا۔ مثانا۔

برون چور | مصدر اصطلاحی۔ بقول مؤلف

(بذیل معنی یازہم بطن) برداشتن چور و ستم۔ سند این از شیخ شیراز بردن حکم گذشت۔

برون حاجت | مصدر اصطلاحی۔ بقول

سوارو (بذیل معنی سوم بودن) بعضی عرض دادن حاجت

(شیخ شہزادہ) اسیر حاجت ہنزدیک تر شروی ہو کہ از غمی بدش فرسودہ گودی پو مؤلف عرض کند کہ معاصرین عجم ہر زبان دارند۔ (ارو و) حاجت پیش کرنا۔ خواہش ظاہر کرنا ضرورت اور غرض اور مطلب بیان کرنا۔

برون حسرت | مصدر اصطلاحی۔ بقول

سوار و (بذیل معنی دہم برون) بمعنی حسرت کردن

(خرین ۵) بوسیدہ ایم مالک جان بخش یار را پو

حسرت بخضر و چشمہ حیوان کہ می برد پو مؤلف

عرض کند کہ معاصرین عجم ہر زبان (ارو و) حسرت کرنا

برون حشر | مصدر اصطلاحی۔ بقول سوار

(بذیل معنی بست و ہشتم برون) بمعنی برپا کردن حشر

باشد (وحشی ۵) نمرہ او حشر رفتہ ہر جا برد پو

عاقبت را ہمہ اسباب بیجا برد پو (ظہوری ۵)

فلک را برد لرزہ بر سر حشر کو کواکب برینند بر کرد گر آو

معنی مباد کہ حشر بفتح تین بقول غیاث و بہار لغت

فارسی است بمعنی گروہ و فوج و بالفتح بقول صراح

لغت عرب است بمعنی قیامت پس درین ہر دو ہند

معنی حشر بفتح تین لشکر و فوج است و معادل ہر دو

حشر و (بسر برون حشر) ہر دو متعلق بمعنی اول است

ضرورت ندارد کہ با ستاد این ہر دو استا و معنی برپا کردن

قائم کنیم و این معنی بہمان وقت قائم میشود کہ حشر

بفتح تین بمعنی روز قیامت گیریم کہ نیامدہ (ارو و)

حشر برپا کرنا۔

برون حکایت | مصدر اصطلاحی بقول

سوار و (بذیل معنی ہفتم برون) بمعنی رساندن حکایت

(بوستان سعدی ۵) وزیر اندرین شمشہ راہ برد پو

بجست این حکایت بر شاہ برد پو مؤلف

عرض کند کہ مجاز معنی اول است معاصرین عجم ہر زبان

دارند (ارو و) خبر پہنچانا۔ کسی واقعہ کا تذکرہ کرنا

برون حملہ | مصدر اصطلاحی۔ بقول سوار

(بذیل معنی دہم برون) بمعنی حملہ کردن (نظامی ۵)

برو حملہ برد چون شیر مست پو کی گرزہ شیر پیکر بست پو

مؤلف عرض کن کہ معاصرین عجم ہر زبان دارند

(ارو) حمل کرنا۔ بقول آصفیہ۔ دلاوا کرنا۔ پورا کرنا۔ چوٹ کرنا۔

از فرزند مردم می توان بردن و مؤلف عرض کند که متعلق بهی دوم بردن هم (ارو و) مانده حاصل کرنا

برون جیفت | مصدر اصطلاحی۔ بقول مولف

برون خانه | مصدر اصطلاحی۔ بقول مولف

(بذیل معنی دهم بردن) یعنی ظلم کردن که جیفت بمعنی ظلم آمده (حافظ شیرازی) اگر همه خلق جهان بر من تو جیفت بر من بود بکشید از همه انصاف ستم را و با خود برکت عرض کند که موقوف ظلم کردن معاصرین عجم بر زبان مانده (ارو و) ظلم کرنا۔

(بذیل معنی ششم بردن) یعنی وز دیدن و نقب زدن خانه و بیج ننگه داشتن در آن (سعدی شریف) می تراشید خانه هر شعر گفتن شد می بود دیگر نمی دانم که امی خانه را بود (شیخ شیرازی) خانه صاحب نظران میگردیدند بر زمین کنان می وری و مؤلف عرض

برون خاصیت | مصدر اصطلاحی بقول مولف

کند که این مصدر اصطلاحی من و در متعلق بهی ششم

(بذیل معنی بست و یکم بردن) بمعنی یافتن خاصیت (شوکت) وید نش از دور تا من میزند داغ مرا که زخم دل خاصیت مشک از سوادش می برد و مؤلف عرض کند که معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو و) خاصیت معلوم کرنا۔

برون بست که بعضی غارتیدن گذشت۔ در باب اول بجاز داخل معنی مذکور (ارو و) غارت کرنا۔ بقول آصفیہ لوطا۔ کسوطا۔ تاراج کرنا۔ تباہ و برباد کرنا۔

برون تمش | مصدر اصطلاحی۔ بقول مولف

برون خجالت | مصدر اصطلاحی بقول

(بذیل معنی بست و یکم بردن) بمعنی تمش یافتن (صاحب) ز شعر خوشی توان فیض شعر دیگران بردن (تمش پیش

خجالت مؤلف عرض کند که من و در متعلق معنی دوم بردن باشد (خواجہ حافظ) دل را در مش

بمزد و خجالت همی برم بوزین نقد قلب و خویش
 که کردم نثار دوست بامعاصرین عجم بر زبان
 دارند - مخنی مباد که در دیوان حافظ شعر بالا
 یا اختلاف الفاظ چنین است بوجان دادش بجزوه
 و خجالت همی برم بوزین نقد کم غیار که کردم
 نثار دوست بومیبی ندارد که اندرین صورت
 هم (برون خجالت) یعنی بیان کرده صاحب بود
 ست - (ارو) شرمنده هونا - خجالت اٹھانا
 کہہ سکتے ہیں -

برون خسارت

مصدر اصطلاحی - بقول مولف
 انبیل معنی بست و یکم برون (یعنی خسارت یافتن
 نظیری ۵) عشق را قائده در کوی زیبا نکالست
 هر که زین کوی سفر کرد خسارت برد بومولف
 عرض کند که مستحق معنی دوم بروشت (ارو)
 نقصان اٹھانا - نقصان پہرنا - بقول آصفیہ ٹوٹا ہونا
 خسارہ دینا -

برون خم

مصدر اصطلاحی - زائل کردن خم

۱۸۰۶۱۷

مستحق معنی نهم برون - ستاین بر (برون چین) آ
 کلام پیر مغزی گذشت (ارو) خم شانا - دکرنا
 برون خمار | مصدر اصطلاحی - بقول مولف
 بذیل معنی نهم برون (زائل کردن خمار - دوازدهم)
 از سیراکی برد بگردش ایام ببادہ بجای دیگر خمار
 ہر سی را بومولف اعرض کند کہ معاصرین عجم
 بر زبان دارند - (ارو) خمار وقع کرنا - شانا -

برون خواب

مصدر اصطلاحی - بقول مولف
 بذیل معنی نهم برون (۱) یعنی زائل کردن خواب -
 (میر مغزی ۵) در غمره تو خواب نبردی بسبب امن
 تا وقت سحر ناکہ من زار بودی بوزیدیل معنی بست
 نهم برون (۲) آمدن خواب - صاحب بحر (برون خواب
 کسی را) قائم کرده فریاد کہ ظهور حالت نوم باشد -
 (اسمعیل ایسا ۵) آ - و دگیست مشکل ہر گہ شباب
 گذشت بآسان نمی برد خواب چون دست و پا
 گذشت بوم (تنہا ۵) اسی معنی خواب - بہستان چو
 گذری بوزار برون بیشتر گل خواب می برد بوزن

مشهدی (۵) چون نسو دقیق تیزدیک کم خرد و از دین (ار و و) (۱) آگاد هونا - واقف جونا - (۲) تابو

قوآینه را خواب می برد و اصائب (۵) در زیر پرتو آفتاب

تس کردم از غرور و آگنون مرا بسایه گل خواب می برد

مؤلف عرض کند که (برون خواب کسی) یعنی اول

سست و (برون خواب کسی را) یعنی دوم - دیگر هیچ -

(ار و و) (۱) نینه کوزائل کرنا - دفع کرنا - کنه نیدنا

(۲) نینه آنا -

برون راه | مصدر اصطلاحی - بقول موارد (برون)

معنی بست و یکم برون (۱) راه یافتن (صائب)

بیب خویش چو صائب کسی که راه نبرد و گلی نچید ز نو

چراغ بنیانی بؤ مؤلفت عرض کند که بخیاں باکن لینه

آگاه شدن سست و (۲) تحقیق اسوق و قابو یافتن که

درای دیگر معانی سست که بر (راه برون) می آید و سست

این از بوستان سعدی بر (برون حکایت) گذشت

(۳) بقول موارد (بذیل معنی بست و دوم برون)

طی کردن و رفتن (صائب ۵) راهی که مرغ عقل یک

سال می برد و در یک نفس چون سبک بال می برد و کرنا - اظها و بنا -

بقول موارد (بذیل معنی مفید هم برون) بیالارنا

مرثیه (عبدالرزاق قیاض ۵) رثبه افتادگی را

خوش بیالار برون ام بؤ سایه بر بالای خود می انگند

دیوار ما بؤ مؤلفت عرض کند که چهار معنی اول

و معاصیر بن عجم بزبان دارند (ار و و) رثبه

بڑا نا - بقول آصفیه درجه زیاده کرنا (مرثیه

بڑا نا بهی که سکتے ہیں)

برون رسم | مصدر اصطلاحی - بقول

صاحب موارد - بذیل معنی سسی و یکم برون یعنی

موقوف کردن رسم (واله برومی ۵) فی اضطرار

کرده بدل جای ونی سکون بؤ گزلف بپقرار تو

رسم قرار برد بؤ مؤلفت عرض کند که معانی

عجم بزبان دارند (ار و و) رسم در وراج کاموق

(۲۰۹۲)

برون رشک

مصدر اصطلاحی بقول

کرنہ۔ بے روپ بنانا۔

موارد (بذیل معنی دہم برون) بمعنی رشک کرنے (حزین ۵) بسکہ چون نقش قدم محو سر پائی ام رشک با بر حیرت من صورت دیوار برود و **دلف** عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو) رشک کرنا۔

برون روزگار

مصدر اصطلاحی بقول

موارد (بذیل معنی دہم برون) (۱) پسر برون روزگار (شیخ عطار ۵) روزگاری ہوئی ہر دم روی نمود روزگارم برود (سعدی ۵) باؤر مایہ روزگار مبرو کن بی بور یا شکر نخوری (۲) (۱۲۹-۱۳۰)

برون سنج

مصدر اصطلاحی بقول

(بذیل معنی یازدہم برون) بمعنی سنج برداشتن۔ (آطامی ۵) ہر جا کہ میرفت میرنجستن بوبامید راحت ہی بردنچ بوب (مولف) عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان دارند بوب (ارو) سنج اٹھانا

بہ تحقیق ماختم کردن و بانجام رساندن زندگی چنانکہ از مصرع دوم کلام شیخ عطار۔ بالا گذشت (ارو) (۱۱) زندگی بسر کرنا۔ بقول آصفیہ عمر کاٹنا۔ عمر گزارنا۔ دن بہرنا۔ (۲) فاکر نامہ عظیم کرنا

برون رنگ

مصدر اصطلاحی بقول

موارد (بذیل معنی نہم برون) بمعنی زائل کردن رنگ (حافظ شیرازی ۵) ہزار آفرین بر می سرخ باؤ کہ از روی مارنگ زردی برود بوب **مولف** عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو) (۱۰)

برون روزہ بروزہ

مصدر اصطلاحی

بقول موارد (بذیل معنی سسی و دوم برون) بمعنی خاقہ بر ناقہ کشیدن (شفائی ۵) از غایت انصاف بر می روزہ بروزہ بوب کہ کوختہ نبود بہ سرخیان دیوانی **مولف** عرض کند متصل و پیانی داشتن روزہ باشد (ارو) پی و پی روزہ رکھنا۔

برون رونق

مصدر اصطلاحی بقول

رنگ مٹانا۔ بقول آصفیہ بے رنگ اور پرتق

(بذیل معنی نهم بردن) یعنی زائل کردن رونق (ظهور)

برون سجدہ | مصدر اصطلاحی -

۵) این مردہ بدشنام کشد جان چه عجب بگویش
رونق اعجازیسیا برده **مؤلف** عرض کند کہ
معاصرین عجم بزبان دارند (ارو) رونق زائل
کرنا - مٹانا -

(بذیل معنی دہم بردن) یعنی سجدہ کرنا

شیرازہ) گراومی بردیش آتش سجود تو دوس
چرامی بری دست جود **مؤلف** عرض کند
کہ معاصرین عجم بزبان دارند - مخفی مباد کہ از سند

برون رہزن |

مصدر اصطلاحی - بقول مؤلف

خارتیدن - بذیل معنی شاز دہم بردن) (خواجہ حافظ
۵) رہزن دہر سخت ست مشو این ازو بگو اگر امر
نبردست کہ فروا برود **مؤلف** عرض کند کہ
بنجیال ما تعلق معنی ششم ست کہ بجایش گذشت
(ارو) چرانا -

بالا مصدر (برون سجود) پیدای شود عیبی ندارد
کہ برای سجدہ دہم ہمین استعمال درست باشد -
(ارو) سجدہ کرنا - بقول آصفیہ سرچہکانا - تا تھا
ٹکنا (زون) گیا شیطان مارا ایک سجدہ کے
نہ کرنے میں لو اگر لاکھوں برس سجدے میں سر مارا
تو کیا مارا -

برون زنگ |

مصدر اصطلاحی - بقول مؤلف

(بذیل معنی نهم بردن) از زائل کردن زنگ (حافظ
شیرازہ) مشو فریفتہ زنگ و بوقح درکش بگو کہ
زنگ غم زدلت جزمی نغان نبردا **مؤلف**
عرض کند کہ دون از برے زنگ بہتر از زائل کردن
ست - معاصرین عجم بزبان دارند (ارو) ازنگ مٹانا

برون سراگوش را |

مصدر اصطلاحی -

تباہ کردن سراگوش را (محمد سعید اشرف ۵)
اسی کہ زاہد برد از حرف خشک ہوش تراہو باخبر
باش کہ سراہنہ و گوش تراہو **مؤلف** عرض کند
کہ زائل کردن ساعت ست و این کنا یہ باشد -
مخفی مباد کہ صاحبان موارد و نوادرا ہمین سند

<p>(بذیل معنی دہم برون) یعنی گمان کردن (میر معری) قبول بود و ہمہ ظن من با دل کار ہر کثون معائنہ دیدیم ہر آنچه بر دم ظن ہو مؤلف عرض کند کہ معائنہ عجم بزبان دارند (ارو) گمان کرنا۔ بقول صغیرہ احتمال کرنا۔ شبہ کرنا۔</p>	<p>برون سرنا چیزی را قائم کرده اند و ما این تقییم پرانہ کنیم (ارو) سماعت کو زائل کرنا۔ بہر اپانہ۔ برون سعی مصدر اصطلاحی۔ بقول موارد (بذیل معنی دہم برون) یعنی سعی و کوشش کردن۔ (ظہوری) تا نقل حاجتی نکشاید کلیہ سعی ہو پس در شکستن دندانہ برود ایم ہو مؤلف عرض کند کہ معاصرین عجم بزبان دارند (ارو) سعی کرنا بقول آصفیہ زور مارنا۔ کوشش کرنا محنت جانفشانہ</p>
<p>برون عزت مصدر اصطلاحی بقول موارد (بذیل معنی پنجم برون) یعنی تباہ کردن عزت (ملا و حشمت) (ع) رقیب عزت خود گو مبرکہ بر در عشق ہر حرفت کوہ کنی نیست ہر کہ پرویز است ہو مؤلف عرض کند کہ من و چه متعلق بہ معنی پنجم برون کردن عزت ہم تباہ کردن آن است (ارو) عزت لینا بقول آصفیہ عزت اتارنا۔ عزت بگاڑنا۔</p>	<p>کرنا۔ تگ و پو کرنا (معنی ع) ایکسے آکے مری سے نہ کی قائل سے ہا کیا کوئی دوست مرا گبر و سلتانہ برون شادمانی مصدر اصطلاحی بقول موارد (بذیل معنی دہم برون) یعنی شادمانی کردن (گلستان سعدی) غمی کو پیش شادمانی بری ہا اپنے شادمانی کو پیش غم خوری ہو مؤلف گوید کہ متعلق معنی دوم مست صاحب موارد غور نہ کردی معاصرین عجم بزبان دارند (ارو) خوشی حاصل کرنا۔</p>
<p>برون عیب مصدر اصطلاحی بقول موارد (بذیل معنی سوم برون) اظہار کردن عیب (شیخ شیلانہ) ہر کہ عیب دگران پیش تو آورد شہرہ بیگان عیب تو پیش دگران خواہد بود ہو مؤلف عرض کند کہ معاصرین عجم ہم بزبان دارند۔</p>	<p>برون ظن مصدر اصطلاحی بقول موارد</p>

(ارو) عیب ظاهر کرنا۔

سینر برده ایم ما یه مؤلف عرض کند که معا صیرین

برون غیرت

مصدر اصطلاحی بقول

عجم بزبان دارند (ارو) قدر و منزلت کم

موارد (بذیل معنی دهم برون) بمعنی غیرت کردن (صائب ۵) با خیال یا صحبت داشتن خویش دوست

کرنا۔ زائل کرنا۔ شاننا (رتبه گھٹانا۔ نظرون سنه کرانا۔

می برم غیرت بر آن عاشق که تنہا می شود؛ مؤلف

برون قلاب

مصدر اصطلاحی بقول

عرض کند که معا صیرین عجم بزبان دارند (ارو)

موارد (بذیل معنی دوازدهم برون) بمعنی قلاب

غیرت کرنا۔ بقول آصفیہ غم کرنا۔ جیا کرنا۔ لاج کرنا

ساختن (ظہوری ۵) عشق بردل را کہ سو

برون فرمان

مصدر اصطلاحی۔ بقول

خود کشید، و از غم گیسوی او قلاب برد؛ مؤلف

موارد (بذیل معنی سیزدهم برون) بمعنی بجا آوردن

عرض کند که قلاب بقول غیاث بالضم تشدید لام

فرمان (صائب ۵) دل مجال ست زمن عشوکه

خا۔ آتہنی شمیدہ حلقہ مانند می کہ چیری بدان توانا

دنیا برد؛ بوسن آن نیست کہ فرمان زینجا برود؛

آویخت (ارو) قلاب بنانا۔ حلقہ بنانا۔

مؤلف عرض کند که معا صیرین عجم بزبان دارند

پرونگ | بقول بران و جامع دانند بر وزن

(ارو) فرمان برداری کرنا۔ بقول آصفیہ اطاعت

غرسنگ کوہ کو چک و پشتہ خرد کہ در میان صوا

کرنا۔ حکم ماننا۔

واقع باشد۔ خان آرزو در سراج بند کر معنی بالاکیا

برون قدم | مصدر اصطلاحی بقول مولد (بذیل معنی)

کہ بکہ سارول سازیت معروف در ہند و فریاد

ہم برون) زائل کردن قدم (ابونصر بصرانی بدخشان)

کہ اکثر استعمال آن ہمست عرض با مؤلف

و ادیم صد ہزار ہنر کس نمی خرد؛ و از بنست تیرہ قدم

عرض کند کہ باعتبار قول جامع کہ از اہل زبان است

معنی اول الذکر را اسم جامع فارسی زبان دانیم و

نسبت معنی آخر الذکر عرض می شود که مردنگ

بیمیم اول کسور بقول صاحب ساطع لفت سنسکرت

ست۔ نام سازی که طبله را ماند۔ و بقول آصفیہ

در ہندی فانوس شیشہ را نامند کہ بشکل سائسیا

نمی دانیم کہ خان آرزو این را بہ موحده از کجا پیدا کرد

و چرا در فارسی زبان این را بذیل (بردنگ) جاداد

جزین نیست کہ ایجاد بندہ باشد اگر چہ گندہ (ارو)

ٹیلہ بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم ندر۔ تودہ۔

(دکن میں اسی کو ٹیکری کہتے ہیں) جو پٹی پہاڑی

برون لذت | مصدر اصطلاحی بقول براد

(بذیل معنی دوم بردن) بخشی حاصل کردن لذت

(جزین ۷) یک جلوہ خیال در اندیشہ ماکر و پل

لذت دیدار جدا دیدہ جدا برد پو مؤلف عرض

کند کہ من و جو متعلق بمعنی بست و یکم ہم باشد۔

(ارو ۷) لذت اٹھانا۔ بقول آصفیہ مزہ لینا۔

لطف حاصل کرنا۔ حظ اٹھانا۔ ذائقہ لینا۔ اور لذت

پانا ہی انہیں معنون میں ہے۔

برون لطف | مصدر اصطلاحی بقول

موارد (بذیل معنی سی ام برون) بمعنی صرف کردن

لطف در کار کسی (وحشی ۷) دیگر میر در کار دل

این لطف بیش از پیش را کہ از بسکہ ضائع می کنی بر

من حفا می خویش را پو مؤلف عرض می کن

کہ متعلق بمعنی دوم ست (ارو ۷) لطف کرنا۔

مہربانی کرنا۔

برون مشت | مصدر اصطلاحی بقول براد

(بذیل معنی یازدہم برون) بمعنی برداشتن سنت

(گلستان سعدی ۷) مشت حاتم طائی نبرد پو

مؤلف عرض کند کہ معاصرین عجم بر زبان

(ارو ۷) مشت اٹھانا۔ بقول آصفیہ احسان

منون ہونا (دیانتگر نسیم ۷) مشت دلا کسی کی

نہ اصلا اٹھائیے و مر جائیے نہ ناسیجا اٹھائیے

برون مہربانی | مصدر اصطلاحی بمعنی

تباہ کردن و کن یا از بے نور کردن و نہفتن و ست

<p>برون ہم و ما بر معنی ہشتم این صراحت کردہ ایم کہ الفاظ (برزبان) از اول این مصدر حذف شدہ اند (ارو) نام لینا بقول آصفیہ نام زبان پرانا جیسے تم برون کا نام لینے ہو (ظفر) تابا یا طاقت پرواز تھی کسے جو اسی عشق تیرا نام ظفر لے کے اڑ گیا ہو۔</p>	<p>سہا بن از کلام ظہوری بر (برون تاب) گذشت متعلق ست یعنی پنجم برون (ارو) چاند کو چہ پانا بے نور کرنا۔ معدوم کرنا۔ برون مہربانی مصدر اصطلاحی بقول سوار (بذیل معنی نہم برون) زائل کردن مہربانی۔ (ظہوری) در زمان ما ظہوری روزگار مہربانی از دل اجاب بردہ مؤلف عرض کند کہ معین بمجم بر زبان دارند (ارو) مہربانی محبت۔ دور کرنا۔ زائل کرنا۔ شانہ۔</p>
<p>برون نفع مصدر اصطلاحی بقول سوار بذیل معنی بست و یکم برون) یعنی نفع یافتن۔ (ظفر) زالماس او بسکہ دل نفع بردہ تو سودہ اش را چو یاقوت خوردہ مؤلف عرض کند کہ متعلق یعنی دوم برون ست (ارو) نفع پانا۔ نفع حاصل کرنا۔</p>	<p>برون نام مصدر اصطلاحی بقول سوار (بذیل معنی ہشتم برون) یعنی گفتن نام (خواجہ) (ظفر) کو حریف خوش و سرست کہ پیش کرش عاشق سوختہ دل نام تنابردہ عرفی منم آن سحر بیان کردہ و طبع سلیم نہ بردہ ناطقہ نام سخنم بے تعظیم ہو (مناسب) این اختیار نام خدا می برند خلق با ہر جا کہ یار نام خدا رقص می کند۔ مؤلف عرض کند کہ من و چہ تعلق دارد با معنی</p>
<p>برون نقب مصدر اصطلاحی بقول سوار (بذیل معنی چہارم برون) یعنی کتب نقب (کلیم) خانہ صبر و خورفتی کہ بازہ شہادت نقب بگنجینہ دلہا بردہ عرض کند کہ جا دارد کہ این را یعنی دہم برون</p>	<p>مؤلف عرض کند کہ من و چہ تعلق دارد با معنی</p>

<p>بازت ندانم از سر بیان که می برود و باز از نگین عهد نقش و ناکه برود و مؤلف عرض کند که معاین عجم بر زبان دارند (ار و و) نقش مٹانا۔</p> <p>برون نماز مصدر اصطلاحی۔ بقول مؤلف</p>	<p>(والد ہر وی سے) نہ می شود زود و شہر پر خرنیہ آز کز چہ حکمت سبک خدائی سپہ گردان را بگو بشرق برود بعد ازین بشب نقی بگو کہ در خزانہ نہد مہر مہر تابان را بگو (ار و و) نقب وینا نقب</p>
<p>انذیل معنی بست و سوم بردن (گذاردن نماز۔ (فردوسی سے) پوشنید پیران گردن فرزند کو پیادہ شدہ از اسپ در پیش نماز بگو مؤلف عرض کند</p>	<p>لگانا۔ بقول آصفیہ دیوار میں گٹھا پہوڑنا۔ سینہ لگانا۔</p> <p>برون نقد مصدر اصطلاحی۔ بقول مؤلف</p>
<p>کہ ما بر معنی بست و سوم صراحت کردہ ایم کہ منہک و مشغول سخاوت نماز است یعنی نماز نمازی را منہک ساخت در خود و مشغول خود ساخت۔ پس بخیال ما (بردن نماز کسی را) (۱) مشغول آنست در نماز (۲) سنا یہ باشد از خمیدن سجدہ کردن بعاجزی۔ شاعر گوید کہ (پیران۔ کہ نام</p>	<p>(انذیل معنی چہارم بردن) بعضی بر برون نقد (خواجہ حافظ سے) اگر چه دیدہ بود پاسبان نوامی گل بگو بہوش باش کہ نقد تو پاسبان بنرد بگو مؤلف عرض کند کہ این متعلق بمعنی ششم است کہ بجایش کہ نشست بمعنی وز دیدن نقد (ار و و) نقدی کی چوری کرنا۔ نقدی لڑا ایجانا۔</p>
<p>پہلوانیست) پیش مقابل خود از اسپ فرو آورد سجدہ کرد بعاجزی۔ (ار و و) (۱) نماز پڑھنا بقول آصفیہ۔ صلوة ادا کرنا (۲) جھکنا عاجزی سجدہ کرنا۔</p>	<p>برون نقش مصدر اصطلاحی۔ بقول سوار و (بذیل معنی نہم بردن) زائل کردن نقش (ظہوری سے) لوح خاطر ز جہالت نہ نگارستانی کہ اجل نقش ترا از نظر ما برد بگو (شیخ شیرازی سے)</p>

برون پروخانه کمان

بمقول موارد (بذیل معنی ہفتم برون) کم و زیادہ شد
 پروخانہ کمان (طاہر و حیدر) اجزنس کہ براہ تو
 گنہ شتم ز دو عالم تا سرگز نہر دازد و طرف خانہ کمانی خوشا
 ہواہر پسنند طاہر و حیدر مصدر (خانہ برون) قائم کرد
 و بذیل آن گوید کہ خانہ برون کمان کم و زیادہ شد
 پروخانہ کمان ست مؤلف عرض کند کہ بر معنی
 شہر غور نہ کرد شاعر گوید کہ غیر من کسی از دو طرف
 کمانی خانہ حاصل نہ کرد یعنی چنان سخت جانم کہ از
 او و جانب کمان یا رخانہ حاصل کرد ہم محض مبار
 کہ چون در کمان تیر قائم کنند و در کمان تنصیف گیر
 پروخانہ در آن پیدا می شود و چین را فارسیان خان
 نان گویند و برون درین اصطلاح متعلق
 یعنی دوم دست سفیدانیم کہ ہر دو تحقیق بالائ
 کہ با معنی کم و زیادہ شدن پروخانہ کمان پیدا کردہ
 از او و دو طرف خانہ کمان ساکم و زیادہ
 پروخانہ در آن پیدا می شود و چین را فارسیان خان

بقول دارستہ و بھو بہار رغبت بلواطت نمودن
 چہ و نہ معنی سرین آمدہ (اشرف سے) زندہ ہر کہ
 بر دینہ دندان خویش بوشانہ حیا پاک سازد زرش
 بہاہ گوید کہ دینہ معنی سرین و دندان معنی خواہش
 آمدہ مؤلف عرض کند کہ دینہ مرکب ست
 از دینہ ای نسبت معنی لفظی این۔ جایی کہ
 با دینہ ضوب ست و کنا یہ از سرین برسبیل مجاز
 و بڑی را ہم ناسند کہ دم کلفتی دار گولہ دندان
 زدن کنا یہ از چسپیدن و گزیدن می آید پس معنی
 لفظی برونہ زدن (چسپیدن بر کون و کنا یہ از
 اخلام کردن نہ رغبت آن و از سند اشرف ہم
 معنی رغبت پیدا نہ می شود و ضرورت ندارد
 کہ دندان را معنی خواہش گیریم و (دندان زدن)
 بعضی خواہش کردن نیامدہ ہمین قدرست حقیقت
 این مصدر اصطلاحی۔ قائل (ارو) لولت
 کی رغبت کرنا۔ اور بلحاظ ہماری تحقیق کے اخلام
 کہ نامہ دیکھو (از راہ کون زدن)

اصف اللغات

بروندہ | بقول شمس لغت فارسی است بالفتح سٹہ قماش امی سپید بچہ جامہ و فرماید کہ بابای

فارسی ہم آمدہ مؤلف عرض کند کہ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد و معاصرین عجم

ہم بر زبان ندارند و در بای فارسی ہم یافتہ نمی شود محققین ترکی ہم ازین ساکت بدون سند استحال

اعتبار را نشاید و لیکن ہمین لغت بہ : او سوم عوض دال پہلہ بہین معنی بجای خودش می آید و بای

فارسی ہم پس جزین نیست کہ صاحب شمس پی تحقیق نبرد و دال پہلہ را عوض واو بنشانند و سلسلہ رویش

گوید کہ تصروف کاتب نیست بل تسامح محقق است و بس (ار و و) بچہ بقول آصفیہ ترکی۔ ہم مذکر

جا پیچ۔ یوغند۔ بچہ۔ کپڑے رکھنے کی کٹھری (دیکھو بروندہ)۔

بر دوام | اصطلاح۔ بقول انند سجا الہ فرنگ

فرنگ بالفتح بعضی ہمیشہ علی الدوام مؤلف

عرض کند کہ ترجمہ علی الدوام است کہ ترجمہ علی و

و دوام بعضی خودش (انوری ۵) زائد برین ہجو

روزی دائم وہی سابقہ است ما خود باشد اینچنین

انعام وانگہ بر دوام ہو (ار و و) علی الدوام بقول

آصفیہ ہمیشہ ہمیشہ کے لئے۔

بر دو باخت | اصطلاح۔ بقول رہنما سجا

سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار شکست فتح و غلبہ

منغولہ بازی مؤلف عرض کند کہ ہر دو حال با

جہان غالب آئے۔ مؤلف عرض کند کہ محققین و

معاصرین ازین معنی ساکت چشم مانند گوش ما خود

برون و باختن است (ار و و) ہارجیت۔ بقول آصفیہ

اسم مؤنث شکست فتح۔ نفع و نقصان۔ مؤلف

عرض کہ تاج ہے کہ یہ مخصوص ہے بازی سے جیسے

ہارجیت قسمت کی ہے۔ (مختص نظیر) کسی نے کہا کہ

حویلی گرو رکھا ہاری ہو جو کچھ تہی جنس میسر بنا ہاری

کسی نے چیز کسی کی چیرا چہا ہاری ہو کسی نے گٹھری پڑھنا

کی اپنی لاہری ہو یہ ہارجیت کا چرچا پڑا والہ میں ہو

مقولہ بقول شمس یعنی بر ہر دو

تاسندی پست نپا پ اعتبار را الشاید که پای تحقیق صفا

شمس لظیر الشمس (ارو و) دو جهان پر غالب آ-

بردوشتن | بقول موارد (۱) یعنی بستن چون

(بردوشتن دیده) (شیخ سعدی ۵) ز دیدنت نتوانم

که دیده بردوزم با اگر مقابله کنیم که تیر می آید با (ارو و ۵)

خردمندار دیده بردوشتی بویکی حرف از وی نیا موشتی با

مؤلف عرض کند که معنی حقیقی این (۱) دوشتن است

(انوری ۵) بر کشیدم جام شادی ز تن با وز بلا گشتی

کنون بردوشتم با پس معنی اول مجاز معنی حقیقی است که

دوشتن دیده بند کردن آنست چنانکه طپور شکاری را

دیده می دوزند (ارو و) (۱) بند کرنا (۲) سینا -

بردوست | اصطلاح - بقول ببار و اتند نخل باره

(خواجہ نظامی ۵) سبارک درختم که بردوشتم با پر آو گلم

گرچه در پوستم با **مؤلف** گوید که اسم فاعل ترکیبی است

یعنی دوست دارنده بر و کنایه از بار آور (ارو و) باره

درخت - مذکر - یعنی ده درخت جو پختا هو -

بردوش احمد وار دست | مقوله بقول صفا

آنند راج و هفت علم - ای مطیع احمد باش - صاحب مؤلف

بجاء ادرات ذکر این کرده بر لفظ احمد (علیه السلام) زیاد

که صاحب شمس گوید که معنی متابعت **مؤلف** عرض

کند که (دست بردوش داشتن) مصدر لیت مرگب

که یعنی رام و مطیع بودن بجایش می آید پس اگر این مقوله

را تسلیم کنیم متعلق از جهان مصدر است - معاصرین عجم

بر زبان ندارند (ارو و) مطیع و فرمانبردار مونا -

دیکهو (دست بردوش داشتن)

بردوش برون | مصدر اصطلاحی - بقول

بجز مست و مدبوش کردن (شاعر ع) نسیم لطف تو

بردوش می بردار با **مؤلف** عرض کند که موافق

قیاس و کنایه باشد که مست و مدبوششان را بردوش

می برند از آنکه طاقت رفتار ندارند (ارو و) مست

مدبوش کرنا -

بردوش گرفتن | مصدر اصطلاحی معنی حقیقی

یعنی بار یا چیز دیگر را بردوش برداشتن (صائب)

ز خواری آن بیتییم دامن صحرائی اسکان را با که گز خاکم

(۱۱۶۱)

سید گردنی گیرند بر دوشم (ار و و) کند به پراشانا

(الف) بروش نو مسلمان تیغ بودن

(ب) بروش نو مسلم تیغ و اشستن

(ج) بروش نو مسلم تیغ گزاشستن

(د) صادر اصطلاحی بقول اند و بهار چون کاکلی

نقل مذہب کند تیغ بر سر یا و ش او گزاشتنه تبلیغ احکام

کنند دین برای تخریب بود تا ارتداد نکند (آقا شاپوری)

بدست خصم کهن گیر او بود همیشه از ان قبیل که بردش

نو مسلمان تیغ صاحب بجز کرب و ج کرد و وارسته

براج امان مؤلف عرض کند که این بر سه مصداق

رسم کهن را ظاهر کند دیگر هیچ (ار و و) عجمین ج کول

کافر اسلام قبول کتاب تو او سکر کند به اور سپر تلوار

رکتے ہیں اور یہ ایک قسم کی تحریف ہے اس بات کے

ظہار کے لئے کہ اگر وہ مرتد ہو جائیگا تو اسکی نہ قتل ہے

بر وون | بقول بران و اند بر وزن فرعون

اسب ز جلد و تنه را گریند و بقول بعض صراحت گفته که

نعت عرب است و اشارت این بر مخفف این (پرون)

کرده ایم - صاحب منتخب پهن لغت با بدل مجتهد عوض

دل مہلہ یعنی ستور و نوعی از اسپان آورده ما صراحت

کافی همه را آنجا کرده ایم و در اینجا پهن قدر کافی است

که دار سپان به تبدیل ذال منقوط بدل مہلہ منقرض

کرده باشند به تقریرت در معنی ہم (ار و و) تیز و

بر و و | بقول سروری و ناصر و جامع بر وزن

پرونه (۱) یعنی اسپر - صاحب بران گوید که دختر

باشد یا پسر خان آرزو در سراج بجالا بران فریاد

که ازین قید طفلی معلوم می شود - صاحب نوادر گوید

که ظاہر مبتدل (ورده - مخففنا آورده) باشد و بجای

ماخوذ - مجاز - صاحب فحیث فراید که این لغت

ترکی است (خاقانی) که با ز می بود چون اینجا

برده شده باز یوسد آسا پ مؤلف عرض کند

که صاحب کنز که محقق ترکی زبان است این را بد معنی

لغت فارسی گفته - و صاحب لغات ترکی این را

نیاد و در پس الفیث از تحقیق فحیث و اینجا خان آورده

صاحب بران را لفظی کتب قرار می دهد معصومش

<p>و در محاوره بالفتح مستعمل شد دیگر هیچ - صاحب فدائی که از معاصیرین عجم بودی فرمایند که آنچه از مردان دشمن بهنگام جنگ بدست آید و گرفتار شده باشد مؤلف عرض کند که تخصیص مردان در قول فدائی قابل نظر است و تعمیم اولی است که بالا آمد شد یعنی مباد که فارسیان در محاوره خود خلاصه را هم برده گفته اند که بسیدشان بازار (برو فروشی) در بلاد عرب و عجم الی الآن گرم است و برده فروشان اطفال را از نواحی شهرها بچیده تا گرفتار می کنند یا از والدین و اقربای مفلوکشان خرید کرده در بازار می فروشند و نفع حاصل کنند گویند که این قسم برده با ایشان را در گرجستان بسیارگیری آید و همین شهر را در فارسی زبان برده نام است چنانکه بر معنی سوم مذکور شود و آنچه به این را مبدل برده و درده را مخفف آورده اند خلاص قیاس نیست اگر درده مراد این نظر آید میتوان گفت که مبدل برده باشد چنانکه آو</p>	<p>جز این نیست که بچاره بریان بجای ازین مرد (پسر و دختر) را استعمال کرد و حرف گیری او صنعت تجنیس دارد و لیکن طرز بیانش چنانکه عا دوست گرانی را به پله طنزی سپارد ازینجاست که ما تصفیه این کنیم کس فتح یا بان جنگ در زمانه سلف برگزینی جوانان و پیران غالب نمی آید از نیک آنان برگزینی خود برگ را تفوق میداند و دست از شمشیر بازمی داشته تا می کشند و کشته می شدند و آخر الامر بچکان شان دختر باشند یا به بردگی گرفتار می شدند حیث است از خان آفر که دم تحقیق می زند چرا از ما خداین ذکر می نکرد حقیقت این است که بردن بر معنی شانزدیش بمعنی خارتیدن گذشت و این ماضی مطلق است زیادت های هنوز در آخرش که افاده معنی فعلی کند بمعنی خارتیده و (برده بردن) هم از همین مصدر (بردن) است پس فارسیان اسیران جنگ را مرده باشد خواه زن (برده) نام نهادند</p>
---	--

<p>تضمین مضمون یک بیت او گفته است (بشنو این پند از حکیم برودہ پر سر ہا نجانہ کہ بادہ خودہ مؤلف عرض کند کہ اینہم متعلق یہ معنی اول مصدر بردن کہ بجایش گذشت یعنی (بسوی خدا برودہ) و لیکن در محاورہ فرس مجرد (برودہ) یعنی مجذوب با قوم ماند و معنی عاشق ہم بجاز داخل این است (ارودہ) مجذوب بقول اصفیہ عربی کہینچا گیا۔ جذب کیا گیا (محبت خدایں یا آلہی میں غرق۔ صاحب جذبہ۔ مست۔ بیہوش۔ (۳۳) برودہ۔ بقول ناصری بجوار قاموس نام شہریت در آذربایجان در وہ شمشیر آنکہ تبا اسیر و برودہ بسیار از ملکی دیگر آوردہ برای شہری ساختہ (برودہ دان) نامش نہاد و بیع دان حذف شدہ برودہ باقی ماند و عربان آزا معرب کردہ (برودہ) گفتند و نوغابہ بردہ معاصر اسکندر۔ بادشاہ آن شہر بود و اکنون جزد گرستان است مؤلف عرض کند ہمان کہ</p>	<p>میدل آب است و ماخذ بیان کردہ بہار رامن و جہ بہتر از ماخذ اول الذاکرہ انیم کہ فتح اول صورت توحی منی خواہد (ارودہ) برودہ بقول اصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر وہ لڑکے اور لڑکیاں جو لڑاں میں لاتہ آئین۔ اسیر۔ قیدی۔ غلام و اس جملہ بگوش۔ اور آپ ہی نے (برودہ فروشی) پر غلام کی تجارت اور غلام فروشی کا ذکر کیا ہے پس اس وقت تک بلاد عرب و عجم میں جو (برودہ فروشی) ہوتی ہے اسکو اسیران جنگ سے تخصیص نہیں ہے بلکہ (برودہ فروش) مختلف ممالک سے کم سن اطفال کو مختلف جیلوں سے حاصل کر کے انکی تجارت کرتے ہیں۔ (۳۲) برودہ۔ بقول ناصری بروزن مردہ معر و فرماید کہ مصدر آن بردن و (برودہ دل) یعنی عاشق و پارسی لفظ مجذوب چنانکہ (رفہ) پارسی سالک است و گوید کہ چون حکیم سنائی را اول حالت کشتی و جذبہ براہ معرفت آوردہ ہوگا</p>
--	---

<p>شاه قاجار مقابل بانته یعنی بازی برده -</p>	<p>بر (برج) گذشت (ار و و) دیکو بر دوع -</p>
<p>مؤلف عرض کند که موافق قیاس است و متعلق معنی سی و پنجم بدون که بجایش گذشت (ار و و) بازی جیما هوا -</p>	<p>(۴) برده - بقول بهار معنی دایه - و قایله (مطالع) ^{المطالع} بالتقی (۵) زبان مادر دهر شده برده اش پوز شیر خرد کرده پرورده اش با مؤلف عرض کند</p>
<p>بر و و پرو اصطلاح - بقول جامع مراد (بر و برد) و (بر و ابرد) مؤلف عرض کند که با حقیقت این همدراختجا بیان کرده ایم و با اعتبار صاحب جامع که از اهل زبان است تبدیل لغت الصاق و اتصال (بر و ابرد) با بسی هموزیم چنانکه یاسا و یاسه (ار و و) دیکو بر و ابرد پرو و پرو مصدر اصطلاحی - بقول</p>	<p>که برده در اینجا یعنی خدمتی است بر سبیل مجاز و جا دارد که از خدمتی طفل و اید شیر هم مراد گیریم لیکن قایل را هیچ تعلق ازین نیست زیرا که قایل در محاوره فارسیان دایه را گویند که بوقت تولد تدبیر میده بچه و زچته کند و پروردن مولود بوسیله شیر متعلق با ماورست یا دایه شیرنه قایل و حق است که برده در مصرع اول یعنی اول اوست و بر سبیل مجاز معنی دوش یعنی شاعه گوید که مادر</p>
<p>انند بخواه فرهنگ فرنگ بالقع معنی اسپر کردن مؤلف عرض کند که متعلق معنی اول برده و موافق قیاس است که بدون معنی دوش معنی کردن آده پس معنی لفظی این اسپر کردن کسی را بیدار کردن کارزار - و خصوصیت با اسپر از جنگ فارونه عام (ار و و) اسپر کرنا بقول اسپر</p>	<p>هر کجا در اول اسپر و عاشقش شد و از شیر خود پرورش او نمود پس ضرورت ندارد که بوسیله مجزر این شعر برده را معنی دایه قائم کنیم - (ار و و) دایه - دیکو (ادنه کلنی) (۹) برده - بقول رهنما بخواه سفر نامه ناصر الدین</p>

قید کرنا۔ اور ہماری راستے کے لحاظ سے پردہ

بنانا۔ یعنی میدان جنگ میں کسی کو اسیر کرنا۔

برودہ خریدن | استعمال یا بیع بمعنی

خریدن غلامی از بازار و (برودہ فروشی)

الی الان چارہست و درین اصطلاح برودہ بجا

معنی اول اوست کہ ذکرش ہمدرا سجا کردہ ایم

و خصوصیت با کارزار و اسیران جنگ بیست

بل (برودہ فروشان) بجیلہ یا اطفال را اسیر یا

از والدین و اقربا می مفلوک خرید می کنند و بجا

بدان کنند (افری ۵) ہم در آن لفظ نفیر

یکی را کہ بروی بخراین برودہ بیاور بہ شنا گوی سنا

(ارو ۹) برودہ خریدنا۔ غلام خریدنا۔ صاحب

آصفیہ نے غلام پر فرمایا ہے (زر خرید چوکرا)

اور اسی کی تائید (باندمی) اور (لوندی) ہے

برودہ فروش | اصطلاح بقول اند بجا

فرہنگ رنگ کتیر فروش را گویند مؤلف

عرض کند کہ این بہان برودہ فروشی است کہ

ذکرش بر معنی اول برودہ کردہ ایم و تخصیص کتیر

درست نیست بلکہ شامل است بر غلام ہم معنی

عجم (برودہ فروش) و (برودہ فروشی) ہر دورا

بمعنی خودش بر زبان دارند (ارو ۹) برودہ

فروش اس سوداگر کو کہتے ہیں جو لونڈیوں اور

غلاموں کی تجارت کرے۔ صاحب آصفیہ نے

برودہ فروشی کا ذکر فرمایا ہے۔

برودہ زدن | مصدر اصطلاحی بقول

بہار و انند مرادف (برودہ زدن) و (در

دہن زدن) را بجای خودش قائم نہ کردہ اند

تا معلوم می شد کہ مقصود ہر دو محققین از ذکر

این ہر دو مصدر چیست و معنی ہر دو چہ باشد

و استفاد ہر دو محققین از کلام ظہوری است۔

(۵) زخم گر چہ خمیازہ را بر دہن بزد بست

تو باشد بہان چشم من بؤ مؤلف عرض کند

کہ ظاہر ہمین قدر معلوم می شود کہ این مصدر

خاص است متعلق بہ مصدر عام (برچیز زدن)

<p>ببینی بر حکمت است که صراحت آن بر خمیازه کنیم - و خمیازه در حالت انتظار و اشتیاق هم می آید - پس شاعر گوید که اگر چه من است بر دهن خمیازه اشتیاق می نهم و او را تشکین می دهم ولیکن بر آمدن آرزو و امید من است اختیار است - (ار و و) (۱) خاموش کرنا زبان بند کرنا - سنه پر لانه کرنا - (۲) سنه پر بارنا -</p>	<p>که بقول بهار یعنی پیوستن بچیزی گذشته و صراحت بعضی مصادر مخصوص آن هم پذیرد تقییم مذکور شد - ولیکن از کلام ظهوری پیدا است که (بر دهن کسی زدن) (۱) کنایه باشد از ساکت کردن کسی را و (۲) معنی حقیقی این یعنی بر دهن کسی ضرب رسانیدن وسیله زدن مخفی مباد که عادت است که چون خمیازه واقع شود و دهن کشاده گردد دست بر دهن کند و این حالت</p>
--	---

برومی | بقول جهانگیری در شنیدی و جامع با اول مفتوح براسی زده (۱) یعنی نوعی از
 خرمای لطیف و آنرا سنگ اشکنک نیز گویند صاحب ناصری این را خرمای نیکو گوید **مؤلف**
 عرض کند که از اسم دوم این قسم خرمای کشاید که خرمای سخت است نه لطیف پس تعریف حساب
 ناصری بهتر از دیگران باشد و این مرگب باشد از بر و که یعنی سنگ بجایش گذشته و یا می نشیند
 در آخرش و معنی لفظی این منسوب به سنگ و کنایه از خرمای خاص که سخت و نیکوست و قیاس با
 که خرمای خشک است که صفت سختی بحالت خشکی پیدا شود و آن علامت کثرت شکر در پوست و شکسته
 نمی شود مگر از سنگ یا مبالغه در سختی اوست که سنگ را می شکند بعضی محققین فارسی این را (سنگ
 اشکن) گویند - عجب است در (فلاحة النخل) که از تالیف ما است بر لفظ برومی ذکر معنی سوم است در
 اسمای خرمای شکر - صاحب منتخب گوید که بالفهم لغت عرب است نوعی از خرمای نیکو - اندرین صورت

ضرورت ندارد که در وجه تسمیه از معنی سوم برد فارسی کار گیریم۔ (ار و و) بردی که جوهر کل ایک سوحده
قسم کا نام ہے۔ مذکر۔

(۳) بردی بقول جہانگیری در شیدی و بران و جامع ظروف سنگی را گویند مؤلف عرض کند
که بای نسبت بر لفظ برد که بر معنی سوش بمعنی سنگ گذشت زیادہ کردہ اند و اشارہ این ہم ہند
مذکور و اسم جامد فارسی زبان باشد۔ نیکو اینم محققین بالاختصاص این جامع چہ کردہ اند کہ یک ظرف
سنگی را ہم (بردی) توان گفت (ار و و) پتھر سے بنا ہوا ظرف یا ظروف سنگی سنگی برتن نیز کہے

(۳) بردی بقول بران و جامع۔ نام گیاهی و آن بیشتر در مصری باشد و از آن کاغذ می سازند و
عربی حقا گویند۔ صاحب ناصری صراحت مزید کند کہ در اصفہان این گیاه را (پیرز) کہے بای فارسی
وضعتم را بای ترشت گویند و آن نباتی است کہ ساقش غلیظ و زیادہ بر زرش و مدور و نرم و آن را
ریزہ کردہ ریسمان ترتیب دہند۔ و بحوالہ تحفہ گویند کہ قرطاس مصری از آن است کہ آنرا با (بشنین)
کہ نوعی از نیلوفر است مخلوط کرد و سازند گویند عربی است و چین است صاحب سوار السبیل این
لغت قدیمی مصر گویند۔ صاحب مؤید بحوالہ طب حقائق الاشیاء ذکر این بدیل لغات فارسی کردہ
فرماید کہ گیاه سیت معروف کہ بیخ او خوردہ می شود و فرماید کہ نیز گیاهی کہ در آب روید کہ
بہندی آن را بتر نامند۔ مادر تالیف خود (فلاح النحل) بردی را در اساسی فرمایا لیتیم و
بحوالہ قول صغریث کہ فلاحی در عرب بود نوشتہ ایم کہ چون تخم خرما کاشته شود سایہ بردی
سحق او مفید است۔ و بردی نوعی از گیاه است کہ در فارسی کج نام دارد کہ موافق طبع خرما
صاحب منتخب فرماید کہ لغت عرب است با نفع نام گیاهی کہ از شاخ و برگ آن بویا با فز و بنفاری

تخ خوانند۔ صاحب مجید گوید کہ اسم عربی حفا و حفاہم عربی ست و معروف است بہ لوج و بہ یونانی
 و سریانی با فورس و فافون و فافروس و فافیر و فافیسورس و بفارسی پیرز و بلغت اہل
 مصر فافیر و بلغتی خاص بہت مشابہت برگ آن بہ برگ خرما و بہندی گوندل و پیپرا و آن
 نباتی ست در حوالی نیایح و زمین ہائیکہ بدان آب ایستادہ باشد می روید و برگ آن دراز۔
 ازان کاغذ می سازند و ریسمان۔ سرد و دروم و خشک با اعتدال۔ محرق آن قاطع خون زرف
 و نفث و منافع بیشمار دارد۔ (ارو و) پیلا۔ بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مذکر۔ ایک قسم کی
 پتہ دار کہانس جس سے بوریئے بنے جاتے ہیں۔

(۴) بردی۔ بقول ناصرہ در حوالی شیراز باغستانی ست معروف و آن باغستان را (مسجد بردی) کہتے
 و فرماید کہ یہاں پیش از آبادی در آنجا از سنگ مسجدی بود مولف عرض کند کہ اشارہ (مسجد بردی)
 بر معنی پنجم بردگہ نشئت و جا دارد بلکہ طبع غالب ست کہ باغستان را بوجہ کثرت درخت ہای خرما بردی
 بہین اسم موسوم کردہ باشد و جا دارد کہ پیش از درستی این باغستان مسجدی را کہ موسوم بہین اسم بود
 در وجہ تشبیہ آن ہم درخت خرما بردی را دخلی باشد یا عمارت سنگی آن این مسجد را بہ بردی
 موسوم کرد و اللہ اعلم بحقیقہ الحال (ارو و) حوالی شیراز میں ایک باغستان کا نام بردی ہے
 اور (مسجد بردی) کا مخفف ہی بردی ہے۔

(۵) بردی۔ بقول بہار۔ نام کی از افرار جولان (میریحی شیرازی ۷) مردشان در کمال نامردی
 دستہ ما کو سنان شان بردی؛ مولف عرض کند کہ کسی از محققین فارسی زبان این را بمعنی افران
 جولانگان نوشت۔ سند بالا البتہ مفید معنی بیان کردہ بہار ست یعنی مباد کہ دستہ بقول بران تشبیہ

کار و شمشیر و تیشہ و ماگو بقول غیاث یکی از افزاں جولابان کہ بہندش نال گویند و سنان بقول منتخب
 سر نیزہ مقصود شاعر این ست کہ جولابگان نامردانند و جین دارند و بعض دستہ ماگورا بدست گیرند
 و بجای سنان بردی را (ارو) جولابون کے ایک آکہ کا نام بردی ہے جس کا اردو ترجمہ معلوم نہیں کیا۔

برویا فتن

استعمال۔ بقول آنتہ بچو آکہ کہند کہ اسم مصدر این همان برد کہ بر معنی چارش ایشا
 فرنگ فرنگ بالفہم بازی بردن صوٹتے ساعوش کنند
 کہ طالب سند استعمال باشیم کہ استعمال بڑو باہمد
 یا فتن از نظر مانگدشت معاصرین پیغم بزبان ندرند
 اصل کی کہ اسم مصدر۔ ال فارسی زبان ست دختانی
 بروشدن یعنی بازی برابرشدن و بڑو کردن یعنی
 ساکن زائد (ارو) راستے سے ہٹ جانا۔
 بازی برابر کردن مستعمل ست (ارو) بازی بجا
 ایک طرف ہو جانا۔ صاحب آسفینے (کرا کر جانا)
 ویکو بردن بازی۔
 پرفرمایا ہے راستے سنج کر جانا۔ راستہ کاٹ کر جانا
 سنج کر نکل جانا۔ کنارے ہو کر جانا۔ (جرات سے)

برویدین

بقول سروری در مذرو و نادر
 برامی دودالی مہلہ بوزن لرزیدن یعنی ازراہ و
 کہنی یہ بھی کج ادائیگی اجی ہے چال واہ پوسا سوسے
 و بقول بحر بطنی شدن ازراہ کامل التصریف است
 یون نہ کتر اگر ہمار سے جائیے ہو

برویدہ چلار کچھن

مضامع این برد۔ تب سوار د بزر معنی بجا گو
 کہ برہ حاصل بالمصدر و امر حاضر این ست (گشت)
 صاحبان اندو جامع و ہفت قلزم و سویدر اہمان
 برویدہ چلار کچھن مصدر اسم دلالتی ہے۔
 روشن شدن چشم باشد (ظہوری ص ۷۷) از شب بچہ
 ظہوری سحر دیش و بہ پارکت برویدہ چلار روز
 آرزو در سراج ہم ذکر این کردہ اندھو کونہ
 تاشای من ست با (ارو) آنکھوں میں روشنی

(۲۹۱)

<p>عتاب شدن۔ بجای خودش می آید و چون (دویدن اسب بر چیزی) گوئیم معنی دو دم پیدا می شود و سبب بالا برای معنی اول است که از آن</p>	<p>آجائ۔ بقول امیر انکھون مین نورانا (فقہہ ابر) نگو دیکھتے ہی انکھون مین روشنی آگئی۔ برویدہ و ویدن مصدر اصطلاحی۔</p>
<p>(دویدن اشک برویدہ) مصدر خاص مست داخل تعجیم (دویدن کسی بر چیزی یا بر کسی) حیف است کہ محققین بالا بر لفظ و معنی سند خود نہ کرده اند و مصدری کہ ازان اخذ کرده اند لفظاً ناقص فاعل (ارو و) غصہ ہونا یا کچھ غصہ ہون شدن۔ گرم ہونا اور گرمانا ہی انہیں معنون ہیں متعلق ہے۔ (۲) گھوڑے کا گرمانا (۳) گفتگو میں شوخی کرنا۔</p>	<p>بقول وارستہ (۱) گرم عتاب شدن (طفراف) اشکم ز یک گناہ تو برویدہ می رود و این خون گرفتہ باید رخو در قیب شد و بقول بحر (۲) گرم عنان شدن و شوخی کردن۔ بہار سجاوہ جہاگیر نہ کر معنی اول کند و سجاوہ حجت ساطع (۳) گرم گرد در گفتگو و شوخی کردن۔ و سند بالا را مال حسن رفیع قراری و بد صاحب اند نقل نگارش عرض کند کہ (دویدن کسی بر چیزی یا بر کسی) گرم</p>

<p>برویر لوس بقول صاحب بران۔ بفتح اول و سکون ثانی و ثالث ہتھانی کشیدہ دچھا قرشت زوہ و لام بو اور سیدہ و بسین بی نقطہ زوہ بلغت یونانی مرغیست کہ آنرا چکا دک خوانند و بعبرانی ابو الملیح صاحب مؤید ہمین لغت را بہ موحدہ ششم عوض لام (برویر لوس) نوشته و ہتھانی محیط بر چکا دک گوید کہ اسم قنبرہ و بر قنبرہ فرماید کہ جمع این قنابر و کنیت این (ابو الملیح) و ہتھانی چکا دک و (جموز و گک) و ہونانی (برو و الوس) و (بر سید الوس) و بلاطینی (کلونیہ) نامند و آن مرغیست منجملہ کنجشک و لآن اندک بزرگتر و خوش منظر و خوش آواز۔ و بر سر آن کامل و تاج</p>	<p>برویر لوس بقول صاحب بران۔ بفتح اول و سکون ثانی و ثالث ہتھانی کشیدہ دچھا قرشت زوہ و لام بو اور سیدہ و بسین بی نقطہ زوہ بلغت یونانی مرغیست کہ آنرا چکا دک خوانند و بعبرانی ابو الملیح صاحب مؤید ہمین لغت را بہ موحدہ ششم عوض لام (برویر لوس) نوشته و ہتھانی محیط بر چکا دک گوید کہ اسم قنبرہ و بر قنبرہ فرماید کہ جمع این قنابر و کنیت این (ابو الملیح) و ہتھانی چکا دک و (جموز و گک) و ہونانی (برو و الوس) و (بر سید الوس) و بلاطینی (کلونیہ) نامند و آن مرغیست منجملہ کنجشک و لآن اندک بزرگتر و خوش منظر و خوش آواز۔ و بر سر آن کامل و تاج</p>
---	---

باشد طاقوس و پد پد - مزاج آن گرم و خشک - و شوربای آن ملین طبع - گوشت آن قابض است
 و در دست کباب آن غذای نیک - و در بول جهت صاحبان توجیح و در دمانه نافع (و منافع بسیار دارد)
مؤلف عرض کند نمیدانیم که فارسیان با وجود اسم زبان خود چرا این لغت یونانی را جا دادند
 معلوم میشود که استعمال این لغت در روزمره شان بیشتر از لغت فارسی است - (ارو و) چند طول
 بقول آصفیه اسم مذکر یک خوش آواز چڑیاست بڑے تاجدار پرند کا نام جس کو عربی میں قہرہ اور فارسی
 میں چکاوگ کہتے ہیں -

بہ رویف استعمال بقول رہنما - بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار و پس کسی **مؤلف**
 عرض کند کہ رویف بقول منتخب لغت عرب است یعنی انگہ پس سوار نشینہ کلمہ مستقل کہ بعد از چاہ
 آرنہ الخ) پس فارسیان بزبادت بای معاجبت در اولش استعمال این کرده اند چنانکہ یہ رویف
 بیا یعنی بر نقش قدم من بیا (ارو و) پیچھے پیچھے بقول آصفیه سائہ سائہ -

برویق بقول انند بحوالہ فرہنگ فرنگ لغت فارسی است بالفتح و کسر وال معنی ناوان و بختبر
مؤلف عرض کند کہ دیگر کسی از محققین فارسی زبان نہ کرد وضع لغت متقاضی آن است کہ
 سرکن باشد و لیکن محققین ترک زبان ازین ساکت صاحب کتبر بوق را یعنی ابریق د کوزہ آوروہ
 جا دارد کہ فارسیان با ما لہ الف با تمانی مفرس و معنی خاص استعمال کرده باشند اگر سندا استعمال
 پیش شود تو انیم گفت کہ اسم جاہ دست (ارو و) نادان بے خبر -

برویسانی استعمال بقول ضمیمہ بریلان قسمی است از پارچہ خط دار کہ درین پیدا شود و بقول
 بکر نوعی از جامہ مخطوط کہ از ملک من آرنہ صاحب انند بحوالہ حیات فرماید کہ بعضی اول وضع چارم کہ

نون و تخفیف یاسی تخیالی نوعی از جائزہ مخطوط از ملک بین والفت در لفظ یسانی عوض یکی از زیاده
 مشدود مؤلف عوض کند کہ برہم بالفتم بقول منتجب لغت عرب است بمعنی جائزہ مخطوط و تین نام
 شہری و تخیالی آخرہ مشدود در معنی برای نسبت الف زائد میان میم و نون آورده اند چنانکہ ہا
 و ما ہار۔ چاک و چاک و بہ تخفیف تخیالی آخرہ خوانند مرکب توصیفی است۔ (ارو و) بریجا
 ایک دہاری دار کپڑے کا نام ہے جو ملک بین بین تیار ہوتا ہے۔ مذکور۔

بروین | بقول انڈیوالہ فرہنگ فرنگ بالفتح و کسر وال لغت فارسی است بمعنی در و نضد
 و سفل چیزیں مؤلف عوض کند کہ معاصرین عجم ہر زبان نہارند و محققین زبان ازین سکت گر
 سند استعمال پیش نشود تو انیم عوض کرکہ اسم جادہ است (ارو و) نضد دیکھو انگلنگ۔

(الف) **برراہ** | استعمال۔ بقول جہانگیر و

جامع شمس بمعنی براہ (شیخ نظامی ۷) از شیر و

گوزن دگرگ و رود باہ و لشکر گاہی کشید برراہ

مؤلف عوض کند کہ (۱) حقیقت این بر معنی

چہارم (براہ) مذکور (۲) بعض محققین بر (برہ)

کہ می آید این را بمعنی آراستہ و آراستگی مرادف

معنی اول (براہ) گویند و ماخذ (براہ) ہند آریجا

ذکر کردہ ایم پس اندرین صورت زیادتی یک نام

موافق قیاس است چنانکہ شتا و شتار معنی ہا

معنی یک مہمت رود کنایہ اثر خسار بود۔

کہ مصدر -----

(ب) **برراہ کشیدن** | بمعنی آراستہ کردن

و جمع کردن متعلق بمعنی دوم (الف) است چنانکہ

از سند نظامی پیدا است (ارو و) (الف)

(۱) راستہ پر (۲) دیکھو براہ کے چوتھو سنے

(ب) آراستہ کرنا۔ جمع کرنا۔

برسوخ | اصطلاح۔ بقول دارستہ و سحر اجناس

چہرہ۔ مرادف (برو) کہ می آید و بہار گوید کہ

معنی یک مہمت رود کنایہ اثر خسار بود۔

مؤلف عرض کند که قول محقق آخر از ذکر بهتر
 از وارسته و بگردد و موافق قیاس (یعنی کاشی)
 (۵) گلبا برخش نتواند برآید بگیرم که
 خارهای جهان نیز کرده است (۱۰) (۱۰) و
 رخسار و بگوید آیه می گون -
برخ انگشت سیاهی کشیدن است

اصطلاحی بقول وارسته و بهار یعنی رسوا شدن
 (مشاپور ۵) از لوح سینه ششم پاک حرف بیگانه
 را بوی دست خود کشیدم بر رخ انگشت سیاهی را
 صاحب بگرگوید که یعنی رسوا شدن است
 عرض کند که تسامح صاحب بگردد که این لازم
 نوشت اگر چه حاصل معنی این لازم است و لیکن
 الفاظ لغت متقاضی آن است که معنی متعدی
 را ذکر کنیم (۱۰) رسوا کرنا بقول آصفیه
 بدنام کرنا - فیهیحت کرنا - ذلیل و خوار کرنا -
 زبون کرنا -

دویدن اشک فایده می شود
 و معنی آن عورت یافتن اشک است یعنی شاکر
 گوید که اگر چه دل رقیع مانند اشک بر رخ و شرکان
 دویده بود و عزتی داشت و لیکن آخر الامر
دویدن [اصطلاحی]

<p>خبر بے برس ز چشم تنگ و میان نزار خویش بُو</p>	<p>یا مال در عشق شد (ار و و) (الف) دیکھو</p>
<p>(حکیم سنائی ۷) آنگہ از کہ با آرز بکمت زسی بُو</p>	<p>(بر ویدہ دویدن) اور بلحاظ ہمارے معنون کے</p>
<p>گر بیان بایدت از حال سنائی برس بُو (کمال</p>	<p>عزت پانا۔ معزز ہونا۔ (ب) آنور خسار پورٹنا</p>
<p>اسمعیل ۷) از حال دل سوختہ خرم برس بُو</p>	<p>بہ رخ کشیدن مصدر اصطلاحی بقول</p>
<p>حال دل نزار خواہی ازین برس بُو گر در دل</p>	<p>بہار و آنتد حریف و روکش کردن (دریوش</p>
<p>منت ز من باور نیست بُو ای دوست روا بُو</p>	<p>والدہ ہر وی ۷) دل از غلامی غم خواست تار بُو</p>
<p>رُ دشمن برس بُو صاحب جہانگیری بند کر معنی</p>	<p>والدہ بُو کشید بر رخش از داغہا گواہان را بُو صاحب</p>
<p>اول فرمایہ کہ (۲) امر از برسیدن (حکیم سنائی</p>	<p>بجو گوید کہ کسی را حریف کسی ساختن و مقابل کردن</p>
<p>۷) شاہی کہ ماہ رایت منصور او بقدر بُو</p>	<p>مؤلف عرض کند کہ معنی عام پیش کردن است</p>
<p>از ماہ برگزشت و بخورشید برسید بُو صاحب</p>	<p>چنانکہ گویند شہود خود را بر رخ قاضی کشیدیم</p>
<p>برمان فرمایہ کہ باراسی قرشت بروزن اطلس</p>	<p>یعنی براہ لباس قاضی پیش کر دیم و بہین معنی</p>
<p>امر (بر وارسیدن) و پرسیدن یعنی وارس</p>	<p>استعمال این در کلام والدہ ہر ویست (ار و و)</p>
<p>بیرس۔ صاحب جامع گوید کہ امر از پرسیدن</p>	<p>حریف بنانا۔ اور بلحاظ ہمارے معنون کر پیش کرنا</p>
<p>و امر از رسیدن مؤلف عرض کند کہ ضرورت</p>	<p>بہ برس اصطلاح۔ بقول سرورسی و رشید</p>
<p>نداشت کہ محققین بالامشتقی را بزرگ اسم</p>	<p>یعنی (ا) برس (ناصر خسرو ۷) برس کہ چہ</p>
<p>جامہ جاوہند و در عرض معنی ہم تسامح کردہ بُو</p>	<p>بودنیک از ان اسما بُو منگر بدرون عامہ و غوغا بُو</p>
<p>نہ امر پرسیدن ست و نہ رسیدن (چنانکہ صفا</p>	<p>(ادیب صابر ۷) گز نیست مر تر از دل و مہر</p>

<p>(درستن) بزیادت کلمہ بر برآن و ہامی ہوز آخرہ منفیہ معنی مفعولی۔ پس معنی سوم حقیقی ست و معنی اول مجاز آن و ہامی معنی دوم بر اعتماد قول صاحب جامع کہ از اہل لسان ست مشتق</p>	<p>جامع آورده) بلکہ امر حاضر (بر رسیدن) کہ می آید شامل بر ہمہ معانی و در اینجا ہمین قد کافی ست (ارو) دیکھو (بر رسیدن) یہ اس کا امر حاضر ہے۔</p>
<p>سند استعمال ہاشیم و این را ہم مجاز دانیم۔ معاصرین عجم معنی دوم بزبان ندارند (ارو) (۱) نباتات بقول آصفیہ عربی اسم نوشت نبات کی جمع۔ پودے۔ سبزی۔ ترکاریاں۔ (۲) بے ادب شخص (۳) آگا ہوا۔</p>	<p>بر رستہ اصطلاح۔ بقول سروری بر بہلہ وسین (۱) گیاہ بی ساق چنانکہ (خ) برستہ و گر باشد و بر رستہ و گر پو و بقول صاحب پیر نباتات صاحب بزبان بذر معنی اول گوید کہ بضم ثالث بر وزن سر رستہ باشد و (۲) کینا از مردم بی ادب صاحب ناصری بذر معنی اول فرماید کہ (۳) بمعنی رستہ یعنی روئیدہ و از کلام خود سند دہ (۴) بپیش تخت شہ برستہ سروری پو کہ بر ہر شاخ آن زید تروی پو صاحب جامع ذکر معنی اول و دوم کردہ خان ارزو در سراج اکتفا بر معنی اول فرمودہ مو عرض کند کہ ناضی مطلق مصدر (بر رستن) ست کہ بضم سوم باشد و (بر رستن) فرید علیہ</p>
<p>بر رسولان بلاغ پاشند و پس مقولہ صاحبان خزینہ و امثال فارسی ذکر این کردہ اند و از معنی دخل استعمال ساکت مؤنث عوض کند کہ فارسیان چون کسی را بھیجتی کنند و از حسن تبع چیزی آگاہ کنند و مخاطب را عامل بر آن بیند این مقولہ را استعمال کند مقصود آن ست کہ کا ما بلاغ صواب ست و پس دخل بر آن و غنی ست و گریچ (ارو) دکن میں اسی فارسی</p>	<p>بر رسولان بلاغ پاشند و پس مقولہ صاحبان خزینہ و امثال فارسی ذکر این کردہ اند و از معنی دخل استعمال ساکت مؤنث عوض کند کہ فارسیان چون کسی را بھیجتی کنند و از حسن تبع چیزی آگاہ کنند و مخاطب را عامل بر آن بیند این مقولہ را استعمال کند مقصود آن ست کہ کا ما بلاغ صواب ست و پس دخل بر آن و غنی ست و گریچ (ارو) دکن میں اسی فارسی</p>

مقولہ کا استعمال اس موقع پر ہوتا ہے جب کسی نصیحت پر کوئی شخص عمل نہ کرے۔ نیز کہتے ہیں: ہم نے تو کہہ دیا تم کرو یا نہ کرو۔ یہاں کامِ حرکت کہنے کا تہا ہے۔

بر رسیدن | استعمال۔ بقول سرور سی یعنی

(۱) پرسید (مولوی سنوئی ۷) چون درو آنا سستی شد پدید یک مرید اور از آن دم بر رسید

و فرماید کہ (۲) بمعنی سوال کنید و بر رسید نیز (سراج الدین راجی ۷) قفل پر شکل کہ خواہید

کلمید بوز شمیر روشن او بر رسید بوج صاحبان

گوید کہ (۳) بمعنی رسید و آمد کہ ماضی رسیدن و آمدہ است و بمعنی سوال کرد و پرسید ہم کہ ماضی

سوال کردن و پرسیدن باشد صاحب نامہ کی

بریں اول تمانج مؤلف غرض کند کہ مشتق رسد (بر رسیدن) کہ معنی آید۔ شرائط ہر

معنا پیش بمعنی اول ماضی مطلق است بمعنی دوم بہ تہمتانی بجز اول جمع امر حاضرش دیگر بیچ

طرز بیان محققین نامرغوب کہ مشتق را بہ شکل اسم جامدی بیان می کنند (ارو ۱) و یکو بہ رسیدن یہ اسکا ماضی مطلق اور جمع امر حاضرہ **بر رسیدن** | بقول بحر و سوار و نو آ

د سراج (۱) تفحص و تجسس کردن (۲) سوال

کردن و پرسیدن و (۳) رسیدن و آمدن صاحب بحر فرماید کہ (کامل التصریف) است و صنایع

این برسد مؤلف غرض کند کہ مزید علیہ رسیدن بزیادت کلمہ بر در اولش۔ سند ہما

این (بررس) و (بر رسید) گذشت (ارو)

(۱) تفحص اور تجسس کرنا۔ (۲) سوال کرنا۔ پوچھنا۔ (۳) پہنچنا۔ آنا۔

بر رفتہ | اصطلاح۔ بقول شمس قدیر

و اترم را گیاہ تن دار چنانکہ (ع) بر رشتہ دگر باشد و بر رستہ دگر پو مؤلف غرض کند

کہ محقق بے تحقیق سیدن مہلہ چہارم را بہ شین بدل کردہ فضولی می کند و از تحقیقت خبر ندارد و غلطی

<p>کاتبش نیست کہ لغت (بر رستہ) پیمین ہم نوشتہ است موصوعی را کہ بسند خود نقل غلط کرد چنان است کہ بر رستہ اند کور شد لفظ و معنی او غلط است و بس (ارو ۹) یکہو برستہ بر رضا رفتن مصدر اصطلاحی بقول</p>	<p>بمعنی (۳) بالارفتن نوشتہ (بوستان سعدی ۵) نہ باران ہی آید از آسمان بوند بر می رود دو دفر یاد خوان بؤ مؤلف عرض کند کہ معنی دوم حقیقی است کہ بر بمعنی بالا گذشت و مقبول پہچ بسند ناصر خسرو بہم متعلق بمعنی دوم است۔</p>
<p>انند بحوالہ غوامض سخن۔ موافق رضا کردن (تظیری ۵) نگین مباش زود نظیریں فراہیند چون بندہ مطیع ہمہ بر رضا رود بؤ مؤلف نوعی کند کہ موافق قیاس است و رفتن درین صدد مرتب بمعنی عمل کردن است و بس (ارو ۹) رضاجوئی کرنا کہہ سکتے ہیں۔ خواہش کے مطابق عمل کرنا۔</p>	<p>(ارو ۹) (۱) سبقت لیجانا۔ (۲) بلند ہونا۔ بر رکاب محمد عثمان درار مقولہ۔</p>
<p>بقول ہفت و شمس۔ امی متابع محمد علیہ السلام باش مؤلف عرض کند کہ اگر سند استعمال پیش شود تو انیم عرض کرد کہ (بر رکاب کسی عثمان آورن) مصدر است اصطلاحی بمعنی متابعت و پیروی کرن معاصرین عجم بر زبان ندارند (ارو ۹) متابعت کرنا حکم ماننا۔ پیروی کرنا۔</p>	<p>بر رفتن مصدر اصطلاحی بقول انند بحوالہ فرہنگ فرنگ پیش رفتن و پیشی رفتن ہم او بر (بر رفتہ) گوید کہ بمعنی بلند و بالا شدہ (ناصر خسرو ۵) امی گرد گرد گنبد بر رفتہ بؤ نہایت و فاجہ است جفا رفتہ بؤ صاحب مواروین</p>
<p>بر رو اصطلاح۔ بقول وارستہ و بحر و بہا مراد و برج کہ گذشت مؤلف عرض کند کہ ماہر آنجا صراحت کامل کردہ ایم (ابوطالب کلیم ۵) گذشت ازان بر روز لفظ تا خطش سرزد و بؤ</p>	<p>بر رفتن مصدر اصطلاحی بقول انند بحوالہ فرہنگ فرنگ پیش رفتن و پیشی رفتن ہم او بر (بر رفتہ) گوید کہ بمعنی بلند و بالا شدہ (ناصر خسرو ۵) امی گرد گرد گنبد بر رفتہ بؤ نہایت و فاجہ است جفا رفتہ بؤ صاحب مواروین</p>

<p>کنون نهاده زهر حلقه چشم بر کمرش (صائب ۵) و (خان آرزو در چراغ) گوید که حریف شدن در خوش قماش از بر رو دست برده ایم با او یک شو مشا به کن تار و پود را با محمد جان قدسی (۵) نشاط رفت و پنجم گل از بر روی با گذ عمر و ندیم هلال ابروی (صائب ۵) چون صغی سطر زده آمد به نظر با از پهلوی بی رحمی اخوان بر ردیم با (ارو) و یکجو بر رخ -</p>	<p>و (خان آرزو در چراغ) گوید که حریف شدن است (تاثیر ۵) تا یکجو مسطری نامیم هر که ارا به سمن با تا بدست آورده بر روی من استاد است با مؤلفت عرض کند که مرادف (بر رو آمدن) است که گذشت و موافق قیاس است (ارو) و یکجو بر رو آمدن بر رو پنجه کشیدن مصدر اصطلاحی -</p>
<p>بر رو آمدن مصدر اصطلاحی - بقول بحر طرف شدن مؤلفت عرض کند که طرف شدن بمعنی مقابل و حریف شدن است موافق قیاس باشد - معا مبرین عجم بر زبان دارند (ارو) مقابل هونا - حریف هونا -</p>	<p>کنایه از مزاحمت کردن و در بر روی بخر پنجه کشیدن (کار بیکار و بی نتیجه کردن باشد - (صائب ۵) بر سینه کشاده مادست روزه خلق با بر روی بخر پنجه خونین کشیدن است (ارو) رو کتا اور بلحاظ مصدر آخر اللز</p>
<p>بر رو آوردن مصدر اصطلاحی - بمعنی ظاهر کردن است شد این از مرزا عبد الغنی قبول بر روی کسی چیزی کرگانی کرد بتدی مصدر گذشته باشد (ارو) ظاهر کرنا -</p>	<p>فصول اور بی نتیجه کام کرنا - بر رو دمیدن مصدر اصطلاحی - بقول شمس - گرم عتاب شدن مؤلفت عرض کشید که چون نیست که دست تهرینا کا تهرین دراز شد پای تحقیقی صاحب شمس بر رو استادن مصدر اصطلاحی - صاع</p>

(۲۹۱۵)

(۲۹۱۳)

<p>خونین مشب انداختہ کا عاشق آن نیست کہ بر روز نیفتد رازش بزدار دو راز کا کھا ہونا۔ راز افشا ہونا۔ بر رو کشیدن مصدر اصطلاحی۔ خان آرزو</p>	<p>ابن مصدر اصطلاحی را پیدا کرد (بر رو بوییدن) بہ بہین معنی می آید۔ سند استعمال نذا معا صرین عجم ساکت۔ خللات قیاس و غلط (ار دو) دیکھو بر رو دویدن۔</p>
<p>در چراغ گوید کہ کسی را حریف کسی ساختن چنانکہ گویند: فلانی روکش فلانی است (سلیم) نو بہار است و جنونم سوی ہون می کشد بوشور سوانی مرا بروی مجنون می کشد بوشاحب بھر ہمزبانش موکلف عرض کند کہ از سند بالا مصدر مرگب (بر روی کسی کشیدن کسی را) قائم می شود و این کتابہ</p>	<p>بر رو دویدن مصدر اصطلاحی بقیوں بحر و وارستہ و غیاث مراد (بر دیدہ دویدن) کہ بجایش گذشت سند استعمال پیش نہ شد موکلف عرض کند کہ ما ہمدرا سخا خیال خود ظاہر کردہ ایم (بر روی دویدن) ہم می آ و بحیل رای خود را سخا کنیم (ار دو) دیکھو بر دیدہ رویدن و (بر روی دویدن)۔</p>
<p>بہ شد (ار دو) کسی کو کسی کا حریف بنانا۔ بر رو نشستن گرد مصدر اصطلاحی (۲۹۱۱) گرد آلود شدن چہرہ باشد (صائب)۔ رو بدیوار آورد ہر کس بن آورد روی بڑ بسکہ گرد کلفت دوران مرا بر رو نشست بڑ (ار دو) چہرہ کا گرد آلود ہونا۔ گردنہ پر</p>	<p>بر روز افتادن راز مصدر اصطلاحی بقول بہار کنایہ از بسیار ظاہر و آشکارا شدن صاحب بحر بر ظاہر شدن راز قانع و لفظ بسیار را ترک کرد۔ صاحب انند ہزبان بہار موکلف عرض کند کہ با صاحب بحر اتفاق داریم (فیضی) گرچہ این گریہ</p>

چسان دل وادہ خط کا پچپین استادہ بر ریش	بیٹھا۔ صاحب آصفیہ نے (سنہ پر خاک اڑنا)
در شفیع اثر (۵) اثر امین شیوہ دارد گرنگا	پر فرمایا ہے چہرے کا بے رونق ہونا۔
عاقبت سوزش و زبیدادش نحو اہدایت	بر روی آب آمدن مصدر اصطلاحی
رنگ بر ریش و (میر صیدی ۵) در	بقول ضمیر بران و بحر و بہار کنایہ از ظاہر
ہر کہ ہست ہتیا می جنگ ماست و بر روی	شدن۔ صاحب ہفت ذکر ماضی مطلق
ما سیکہ نہ استاد رنگ ماست و مولف	بہین مسمی کردہ۔ مولف عرض کند کہ در
عرض کند کہ ہمان در روستا دن کہ گذشت	آب آمدن) ہم بہین مسمی گذشت۔ مولف
تختانی پنجم زائد است در کلام اثر تختانی	قیاس است۔ مشتاق سند با شیم رار و
در ایستادن ہم زائد۔ عیچی ندارد کہ متعلق	دیکھو (بر آب آمدن) کے پہلے معنی۔
بہین مصدر است (اروی) دیکھو بر روستا	بر روی آمدن مصدر اصطلاحی۔
بر روی بزرگی نیاوردن مصدر اصطلاحی	بقول بہار۔ طرف شدن مولف عرض
بقول وارستہ و بہار و بحر از روی بزرگی	کند کہ ہمان کہ بدون تختانی گذشت (اروی)
ادامی خارج کسی بر روی نیاوردن (مروا)	دیکھو بر روی آمدن۔
وحید (۵) کنند از و سمہ پیرانی کہ ریش خویش	بر روی استادن مصدر اصطلاحی
را رنگین و نئی آرند بر روی بزرگی عیب	بقول بہار و اند حریت و روکش شدن
پیری را و مولف عرض کند کہ از سند و	وقدم فشردن با حریت در جنگ اصائب
بر روی آوردن عیب) پیدا است و این	۵) ز جولان نظر بروج می شد روی بپوش

متعلق بہ مصدر (بررو آوردن) است کہ بجایش گذشت۔ شاعر گوید کہ پیرانی کہ از وسر خضاب کنند عجب پیری را در یغیر بزرگی ظاہر نمی کنند یعنی محنتی کنند۔ حیث است ا معقین بالا کہ بی ضرورت مصدری در نفی قائم کرده اند با ستاد همین یک شعر نقل (اردو) دیکھو بررو آوردن۔

(۵) تنہائی شدہ انگہ آید بدست ہو کہ بر روی دریا تو ان پل یہ بہت اومولت عرض کند کہ ما درین کنایہ امر محال را پسند نہ کنیم بلکہ کار مشکل تر را سرانجام دادن است کہ پل بر روی بہتین کار بسیار مشکل است نہ محال۔ اردو) نہایت سخت اور دشوار اور مشکل کام کرنا۔

بر روی دست بردن

اصطلاحی

بر روی در افگدن | مصدر اصطلاحی بقول بحر وانند با عز از واحترام بردن مولف بقول بحر ظاہر ساختن مولف عرض کند کہ اگر چه موافق قیاس و کنایہ ایست و لیکن طالب سند استعمال می باشیم۔ معاصرین عجم بر زبان ندارند و استعمال این از نظر مانگد و بگوش ما نخوردار دو، ظاہر کرنا۔

بقول بحر وانند با عز از واحترام بردن مولف عرض کند کہ معاصرین عجم استعمال (دست بدست بردن) می کنند کہ بجای خودش بہ ہمین معنی می آید۔ حیث است کہ سند استعمال پیش نہ شد (اردو) ہاتھوں ہاتھ لیا نا بقول آصفیہ نہایت قدر و منزلت سے لیا نا۔ زمین پر پاؤں نہ رکھنے دینا۔ دست

بر روی دریا پل بسین

اصطلاحی

بقول بہار و بحر وانند کنایہ از امر محال کرنا چہ دریا ترجمہ بحر است و بسین پل بران متعذر بلکہ محال مگر بتصرف و اعجاز خواہ نظامی بقول بہار و بحر وانند کنایہ از امر محال کرنا چہ دریا ترجمہ بحر است و بسین پل بران متعذر بلکہ محال مگر بتصرف و اعجاز خواہ نظامی

دست لیا نا (بشیر ۵) پیکب قضانے لے ہی لیا برٹھکے ہاتھوں ہاتھ کو چہ بین اس کے بھول کے جو آجکل گیا ہوا۔

الف) بروی و ویدن

مصدر اصطلاحی

بدون سند شمال تسلیم نہ کنیم کہ محققین اہل

بقول برہان کنایہ از گرم عنان شدن گفتگو

زبان یعنی سروری و ناصری و جامع ازین

و ارستہ (برو و ویدن) را ذکر کرده مراد

ساکت و معاصرین عجم بر زبان ندرند

(بررخ و ویدہ و ویدن) نوشت کہ بجایش

(ار و و) الف) گفتگو بین گرم ہونا۔

مذکور شد۔ بہار امین را مراد است (بر ویدہ

عقده سے گفتگو کرنا (ب) چہرہ کا غبار آلود ہونا۔

و ویدن) می داند (صائب ۵) و ہان تنگ

الف) بروی روز افتادن راز

تو بر روزگار تنگ گرفت و غبار خط تو بر

اصطلاحی۔ خان آرزو در چراغ گوید کہ غبار

روی آفتاب و ویدن موقت عرض

شدن راز است و فرماید کہ بر روز افتادن

کشد کہ مایہ مصادر (بر ویدہ و ویدن) و

ہم۔ صاحب بھر ہمہ بانس (ظہوری ۵)

(بررخ و ویدن) خیال خود را ظاہر کردہ

چنان از شمر شعلہ انجم فروز کہ راز شب

ایم و درینجا ہمین قدر کافی است کہ اگر

افتاد بروی روزی کہ بردارش بہا

اصناف این بسوی چیزی شود معنی اصطلاحی

ہستند و ہمین شعر گوید کہ کنایہ از بسیار ظاہر

آن مخصوص باشد چنانکہ از سند صائب

آشکارا شدن است موقت عرض کند

کہ بالا مذکور شد.....

کہ از سند بالا مصدر.....

ب) بروی و ویدن غبار کنایہ

(ب) بروی روز افتادن راز شب

باشد از غبار آلود شدن چہرہ۔ صاحب

باشد از روز شدن شب یعنی شب چنان روشن

برہان معنی کہ بر الف) بیان کردہ است

شد کہ روز نمایان شد و اگر مجر و افشای راز

گیریم از برای آن قیام مصدر در بر روی افتادن
 راز) با ستند و همین شعر کافی است بالجمله درون
 را درین مصدر داخل کردن و در شب (راگذرا
 دلیل آنست که خان آرزو در چرخ هدایت
 معنی شعر روشن نه زود آنچه بهار بسیاری را
 در معنی این داخل کرده است کمی ترجمه است
 قتال (زارو) (الف) راز که انشا هونا
 در باره رات کادون هو جانا -

بر روی روز افکندن

مصدر صطلحی

بقول غیاث معنی ظاهر ساختن - و دیگر کسی از
 محققین فرس ذکر این نکرد مگر مؤلف عرص
 کند که معلوم می شود که محقق با نام و نشان
 از اصطلاح گذشته که لازم بود مستعد می تمام
 کرده است و در نزاکتی که مادر اینجا بر روی
 افکنده ایم غور نکرد و از اینجا است که روز را
 داخل مصدر کرد و قتال (زارو) ظاهر گزینا -

بر روی زمین منت می نهد

مقوله بقول

انند و بهار ای تکبر و زعم و رعوت و اعتقاد با
 بخود دارد و در واقع چنان نیست مؤلف
 عرض کند که دیگر کسی از محققین فارسی زبان
 با او نیست و معاصرین بجم ازین مقوله ساکت
 و قیاس می خواهد که ز بر روی منت نهادن
 یا در کسی منت نهادن) آنرا مننون کردن است
 معنی بیان کرده بهار و انند را بدرون رسد
 استعمال تسلیم نه کنیم (زارو) غور و تکبر
 پینه آچو کوی چیز بجهنا - کسی به منتت - کس...

بر روی کار

اصطلاح - بقول مؤلف

و منت ای ظاهر - صاحب شمس گوید که معنی
 ظهور است مؤلف عرض کند که با صاحب
 مؤلف اتفاق داریم طرز بیانش بهت از صاحب
 شمس است و استعمال این با هم در فارسی
 زبان در محقات می آید (زارو) ظاهر -
 بشول آصفیه - عربی - آشکار - صریح - عیان
 روشن - واضح - کھلا هوا - هویدا -

<p>و زدیہ را پر ام میداند هنوز پار میرزا عبد اللہ</p>	<p>مصطلحی</p>	<p>رالف) بروی کار آمدن</p>
<p>قبول (۵) ز ضبط گری چشم من توقع پیش</p>	<p>رالف)</p>	<p>دب) بروی کار آوردن</p>
<p>ازین داری از که خون شد دل در خسار تو</p>	<p>بقول بحر و انند ظاہر شدن و رب) بقول</p>	<p>انند ظاہر شدن و انند ظاہر شدن و رب) بقول</p>
<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>	<p>انند ظاہر شدن و انند ظاہر شدن و رب) بقول</p>
<p>درینجا یعنی دو بدو ظاہر است</p>	<p>درینجا یعنی دو بدو ظاہر است</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>و از سند صائب مصدر (بر روی کسی گفتن)</p>	<p>و از سند صائب مصدر (بر روی کسی گفتن)</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>پیدا است - سند ثانی متعلق بمصدر در برو</p>	<p>پیدا است - سند ثانی متعلق بمصدر در برو</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>آوردن) است که گذشت - محققین بالا</p>	<p>آوردن) است که گذشت - محققین بالا</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>در لفظ یعنی این مصدر تسامح کرده اند که</p>	<p>در لفظ یعنی این مصدر تسامح کرده اند که</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>از هر دو سند بالا مصدر کردن حاصل نمی شود</p>	<p>از هر دو سند بالا مصدر کردن حاصل نمی شود</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>و معنی مصدری از تعریف نشان پیدا نیست</p>	<p>و معنی مصدری از تعریف نشان پیدا نیست</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>(ارود) کسی کی یاد او کسی کے مواجہ میں -</p>	<p>(ارود) کسی کی یاد او کسی کے مواجہ میں -</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>بر روی کسی شراب خوردن مصدر</p>	<p>بر روی کسی شراب خوردن مصدر</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>اصطلاحی - بقول انند مراد بر روی کسی</p>	<p>اصطلاحی - بقول انند مراد بر روی کسی</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>جام کشیدن موکت عرض کند که ما خیال</p>	<p>جام کشیدن موکت عرض کند که ما خیال</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>خود ہمدرا بنجا ظاہر کردہ ایم (ارود) دیکھو</p>	<p>خود ہمدرا بنجا ظاہر کردہ ایم (ارود) دیکھو</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>
<p>(بر روی کسی جام کشیدن) -</p>	<p>(بر روی کسی جام کشیدن) -</p>	<p>دبر رونمی آرم از موکت عرض کند که</p>

بر روی کسی کالازون

مصدر

بر روی کشیدن

مصدر اصطلاحی

بر روی کسی نماز زون

اصطلاحی

بقول بهار و اشند حریت و روکش کردن

بهار بزرگ هر دو گوید که کنایه از رو کردن و

بازگردانیدن آنرا از خوابه جمال الدین سلیمان

را با کن جنس سستی را و ترک خود فروشی

کن کار که در بازار دین خواهند بر رویت

زد این کالا با (صائب) زان دست

پیش رو بدعا برده ام بسا و بر روی من

زنند ملاک نماز من با صاحب بحر این را

مخصوص با کالا و نماز نمی کند مقصودش

جز این نباشد که بعوض این هر دو لفظ (چیز)

را قائم کنیم که عام است و کالا و نماز داخل

چیزی باشد موکلف را با خیال صاحب بحر آلف

است - چنانکه گویند که هدیه اش را بر ویش

زدیم گفتیم که عطای شما بقای شما (ارو)

سنه پر مارنا - بقول آصفیه کسی بری چیز کو

واپس کرنا - کوٹانا -

دالف) بر روی هم افتادن

مصادر

دج) بر روی هم شکستن چیزی را

اصطلاحی

بهار بر معروفه قانع و نقل نگارش (اشند) گوید

مشهور است (صائب) هر طرف ناله

رخمی هست نظری باید با داغ بر روی هم افتاده

جگری باید با (عرفی) بسان رنگ لپیا

وزعت پر شکنش با بر روی هم شکند شیوه با می

طراری با موکلف عرض کند که (بر روی هم)

و روی هم هر دو یکی است یعنی بالای یکدیگر

<p>زیاده کرده اند چنانکه شتا و شتار و الف را حذف کردند (ارود) آراسته - خوب آراستگی - خوبی - مؤلف -</p>	<p>و الف) بمعنی موجود بودن بالای یکدیگر یعنی بکثرت و درجا، ظاهر شدن یکی بعد دیگری و پیایه (ارود) (الف) تہ بہ تہ اور بکثرت موجود رہنا (ب) پیایے ظاہر ہونا۔</p>
<p>(۱) بریش کسی تیز وا دن (مصدر صطلاحتی)</p>	<p>مصدر صطلاحتی</p>
<p>(۲) بریش کسی تیزیدن بقول بہاروتہند</p>	<p>بر روی ہم فتادون چیزی</p>
<p>(۳) بریش کسی گوزوا دن مرادف یکدیگر</p>	<p>ہمان (بر روی ہم افتادون) است کہ بھایش</p>
<p>(۴) بریش کسی گوززون است می فرمایند</p>	<p>گذشت و درینجا (فتادون) بحذف الف</p>
<p>(۵) بریش کسی گوزفتادون کہ این کلمات</p>	<p>اول است (ظہوری ۵) بر روی ہم فتادون</p>
<p>(۶) بریش کسی گوزیدن در مواقع دشنام</p>	<p>ہر سو ہزار گفتن و وادی اگر جوابت راہ</p>
<p>و استخفاف گویند مؤلف عرض کند کہ</p>	<p>سوال مردم بزار (ارود) دیکھو بر روی ہم</p>
<p>کسی را خفیف و ذلیل کردن و این زبان</p>	<p>پدرہ بقول بہمان بروزن و رگہ</p>
<p>زدان و سوتیان بجم است بجای کلمہ بجز</p>	<p>آراستہ و خوب و آراستگی و خوبی - صاحب</p>
<p>از مجرود موحده ہم کار گیرند کہ بمعنی بر باشد و</p>	<p>جامع گوید کہ مرادف (براہ) و (برہاہ)</p>
<p>ہمہ اسناد ذیل متعلق (بریش) است نہ</p>	<p>است - کما تر - صاحب ناصر می ہمزانش</p>
<p>(بریش) (علا فوقی یزدی ۵) دلی صدف</p>	<p>مؤلف عرض کند کہ صراحت ماخذ</p>
<p>از ان رند شکر ریز بچو کہ میدادی بریش</p>	<p>بر معنی اول (براہ) گذشت و درینجا ہمین</p>
<p>طبع خود تیز بزار ولہ ۵) زچہ واند بشمع</p>	<p>کافی است کہ فارسیان یک رای مهله درین</p>

<p>آور سلائی ژ بریش ہر وودہ گوز پائی ژ اولہ فرستادم بریش ہتبار کو (رولہ ۱۵) ۱۵) زخم ہر کہ مشوم مست تحمل ژ بریش کا خوش آن کوا ز غم دنیا شد آزاد کو بریش زر گوز تغافل ژ اولہ ۱۵) ہر مشوم مغرور نہ فلک گوزید و جان داد کو (ار ووی) خضیف بر باد بروت جاہ خویش کو کانیکت گوزی اور ذلیل کرنا۔</p>	<p>بر ز بقول سروری بقلم بادا، بلند می مردم و چہار پارہ (ابوشکر ۱۵) نقش باید از مرد چون سرور است کو اگر بر ز و بالا نذر در و است کو صاحب جہانگیری فرماید کہ معنی قد و قاسم (فردوسی ۱۵) پس و پیش ہر سو ہی کوفت گرز کو دو تا کو بسیار بالا و ہر ز کو اولہ ۱۵) لہر بر ہی برو آن گرز را کو ہی باد کرد آن بر و بر ز را کو و بقول بر ہان نو خاستگی و قد و قاسم آدمی و بلند می بالای مردم و چار و او بقول جابح بالفتح و بالضم خصوصاً بلند می مردم وہم او گوید کہ بالضم قد و قاسم و صاحب ناصری ہمز بانس بالضم و گوید کہ خاصہ قاسم بلند مؤکلف عرض کند کہ کلمہ بر یعنی بلند می بر معنی سوش گذشت و جزین نیست کہ فارسیان بز یادوت زای ہتوز در آخرش چنانکہ تریب و ترتیب اسم جابد قرار دادند بر ای معنی ششم کہ می آید و مجازاً بمعنی قد و قاسم مردم و چہار پارہ استعمال کہ دند۔ و گیر ہیج۔ پس بلحاظ ماخذ فتح اول صحیح باشد و استعمال شعرائی عجم بالضم تصرف محاورہ بیش نسبت۔ قائل (ار ووی) قاسم بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ قد۔ بالا۔ (دوبیر ۱۵) تریب جوشہ کے ہاتھوں پہ قامت سرگ گیا کو ٹوپی گری زمین پہ مسکا ڈھلک گیا کو مؤکلف عرض کرتا ہے کہ چار پارہوں کے لئے قد کا استعمال ہے۔ مذکر۔</p>
---	--

(۲۲) برز - بقول جهانگیری و برهان و ناصری و عاتق و فدائی و سروری بحواله نسوئه شریف (برز) بالفتح کشاورزی و زراعت و صاحب سروری بحواله فرہنگ گوید کہ بدین معنی در عربی ہم گویند (خواجوس) نہ بیند کس درینجا کشتہ و برز با نہ کس مانند است ازین مردم در برز با صاحب جهانگیری فرماید کہ (برزگیر) از ہمین است (حکیم انوری است) کار خالہ جز بہ بعضی کی شود ہرگز تمام ہر زمان یکی جو لاہکی آید و گر برزگیری با خان آرزو در سراج گوید کہ برزہ بر وزن لرزہ ہم بہین معنی آمدہ - صاحب منتخب فرماید کہ برز بالفتح و بہ زای ہجرت دوم و زای ہملہ سوم لغت عرب است بمعنی تخیلی کہ از وترہ و توابع حاصل شود و اہزار و ابا زیر جمع آن مؤکلت عرض کند کہ ما اشارہ این برد بزرگ - بذال ہجرت دوم) ہم کردہ ایم و درینجا ہمین قدر کافی است کہ فارسیان (برز) عربی را کہ بہ زای ہتوز دوم) است بہ قلب بعض (برز) کردہ اسم جابد قرار دادہ اند و این مصدرین باشد (اروی) زراعت بقول آصفیہ - عربی - اسم مؤنث کشت - کھیتی باڑی -

(۲۳) برز - بقول سروری بحواله نسوئه شریف نامہ) بالضم بمعنی تنہ درخت - صاحب برہان ہمزبانش مؤکلت عرض کند کہ عجاز معنی ششم است - بہا ط بلندی و اشارہ این ہمد را نچا گذشت (اروی) تنہ بقول آصفیہ - فارسی - اسم مذکر - درخت کا وہ حصہ

جهان تک شاخ نہ نکلی ہو - منہ لا - درخت کا دھڑ -

(۲۴) برز - بقول سروری بحواله شریف نامہ بالضم بمعنی زیبائی و بحواله لسان الشعر گوید کہ بالفتح باشد و بقول صاحب جهانگیری و ناصری بالفتح صاحب برہان فرماید کہ

بمعنی زیبائی و مستثنیٰ و بلندی و بالائی مردم۔ صاحب جامع گوید کہ بالفصح زیبائی و برازندگی
مؤلفت عرض کند کہ حیف است کہ سند استعمال پیش نہ شد و بہ اعتقاد قول محققین اہل زبان
گوئیم کہ مجاز است از معنی اول کہ بالائی قدر بمعنی زیبائی استعمال کردہ اند (اردو) زیبائی
اسم مؤنث۔ و بچھواروند۔

(۵) برز۔ بقول (سروری بحوالہ شرفنامہ) بالضم مالہ کہ بدان انداؤہ کنند و بحوالہ لسان
گوید کہ بالفصح باشد و بقول صاحب برہان مالہ بتایان کہ بدان گاہ گل و کج بر دیوار مالند۔
صاحبان جامع و جہانگیری و ناصری و سراج ہم بالفصح گفتہ اند مؤلفت عرض کند کہ مجاز
اول است نظر بشکل این آلہ (اردو) دکن میں اس لکڑی کو زہین کہتے ہیں جس سے
گلابے اور چوٹے کو دیوار پر تھوپنے کے بعد صفائی کے لئے اس پر پھیرتے ہیں جس آلہ سے دیوار
پر گل آہر یا چوننا تھوپا جاتا ہے اس کا نام تھاپی ہے۔ جسکو فارسی میں انداؤہ کہتے ہیں۔ ہا
راسے اور تحقیق میں برز کا صحیح ترجمہ زہین ہی ہے۔

(۶) برز۔ بقول (سروری بحوالہ لسان الشعرا) و برہان بالضم بمعنی بلندی مجرود (حکیم فردوسی
(۷) چو خورشید برز و سر از برز کوہ پڑ میانہا بہستند توران گروہ پڑ و فرماید کہ ہمیں معنی ظاہر
می شود اگر باضافت نخوانیم مؤلفت عرض کند کہ مقصود صاحب سروری ہمیں قدر است
کہ بمعنی بلند ہم آمدہ (ولہ ۵) برش چون بر شیر پالاش بر زبؤرتہ کمان نمدیدم چنین است
و گرزبؤرت حکیم اسدی (۵) نہاوند و رکید گرزبؤرت چو سنگ گران کا پناز کوہ برز پڑ مؤلفت
عرض کند کہ ہمیں معنی آخر الذکر اصل است۔ چنانکہ اشارہ ماخذ این بر معنی اول کردہ ایم و

ضرورت ندارد که معنی بلندی گیریم و آنانکه از کلام اول الذکر فروسی (برزکوه) را مرکب اضافی گرفته اند. خیال نکرند که اگر قلب اضافه است ذکره برین خواهیم که مرکب توصیفی است ضرورت معنی مصدری نمی باشد و اگر بالفرض سندی واضح تر ازین بدست آید تو انیم عرض کردیم معنی بلندی مجاز بلند است (حکیم علی فرقدی در صفت اسپ ۵) چنانکه از تک او کوه برزکوه یا مون بز چنانکه از عرقش سنگ صلب گشت غلاب بز صاحب جامع این را با لفتح گوید و با ضم هم (ارو) بلند. و کجود (اوج ساسه) اور بلندی. و کجود (باشجر).

(۷) برز. بقول سرودهای و ناصری فدائی بالقلم معنی شکوه (فردوسی ۵) ز دستش برافتاد ز زینه گرز بز تو گفستی برفتش همه فرو برز بز و بقول برهان شکوه و عظمت و بقول جامع فرو شکوه و بقول فدائی زود و نیرو و توان و توانائی موکلفت عرض کند که مقصود از بزرگی و بلند پائی باشد مجاز معنی چهارم است و بس (ارو) بزرگی. بقول اصغیر فارسی. اسم مؤنث. برتری. عزت. شان.

(۸) یزر. بقول فدائی بالقلم گوشتهای نیم پیمیده دست و بازو و سینه که جای بودن بز است موکلفت عرض کند که کلمه بر معنی. بخل و سینه و تن بجایش گذشت. پس فارسیان بزیادت زای هنوز در آخرش (چنانکه بر معنی اول این مذکور شد) اسم جاد ساختند و بمعنی اعصاب دست و بازو و سینه استعمال کردند. قول فدائی که از معاصرین عجم بود اعتبار را شاید و ضمه اول تصرف محاوره باشد و جا دارد که نظر به بلندی اعصاب دست و بازو و سینه این را بدل برتج گیریم که جیم فارسی به نای هنوز بدل شود چنانکه

چوچہ وچوڑہ اندرین صورت ضمہ اول ہم درست می شود (ارو) پچلیان۔ صاحب
آصفیہ نے پچلی پر لکھا ہے یا عضلہ بازو۔ گوشت بازو۔ ڈولا۔

(۱۵۱۵)

برزانوشستن	مصدر اصطلاحی بطریقی	نی باشد خطا کر پر حذر باش از کماندار یکہ برزانو
		نشست و دارو) نشانه بازی کے لئے نشا
		نشانه خطا کند در صائب (تیر آو خاکساران
		پر بیٹھنا۔ گھٹنوں کے پھل نشانه لگانا۔

برزبان اصطلاح۔ بقول شمس بسینی سخنگو مؤلف عرض کند کہ بدون سند استعمال
اعتبار را نشاید کہ استعمال این از نظر مانگدشت و معاصرین عجم بر زبان ندرند و معنی این
سخنی است کہ بر زبان باشد بمعنی بالای زبان کنایہ از حرف و سخن۔ (ظہوری ۵) بسخ
حرف تو تکلیف بر ظہوری نیست و جز این و گر چه توان گفت بر زبان نیست ب استعمال این
در محقات فی آید (ارو) بات۔ بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مؤنث۔ شد۔ لفظ۔ بول
کلمہ۔ بول چال۔ گفتار۔ مکالمہ۔ کلام۔

برزبان آمدن	مصدر اصطلاحی۔ بقول	چنانکہ (برزبان آمدن حدیث) و بر زبان آمدن
		راہ استعمال کردہ اندر انوری ۵) مکن بکتر
		بہر خدای راست بگویی و کہ تا حدیث منت
		یعنی گفتہ شد مؤلف عرض کند کہ بمعنی گفتہ
		شدن و لازم بر زبان آوردن) کہ می آید۔
		بر زبان آمدن (ارو) زبان پر آنا۔ صاحب

(۱۱۱۱)

نے (زبان پر سکنا) کا ذکر کیا ہے۔ یہاں ہو سکنا

یہ داستان زبان زد ہو۔

ظاہر ہو سکنا۔ اور اسی سے (زبان پر آنا) ثابت

پر زبان افگندن

مصدر اصطلاحی بقول

مصدر اصطلاحی بقول

پر زبان آوردن

مصدر گذشتہ کنایہ گفتن (صائب ۵) ہر زبان

نمودن (والہ ہروی ط ۵) بی زبانی ہر زبان

حرف طلب ہر گزنی آریم مائز میہان بی فکد

مردم فگندہ است تو ہستم از فیض خموشیاگر

دوست میداریم مائز (ارو) زبان سے نکالنا

نفس تو (میرزا صائب ط ۵) ترسم آخر اختلا

بقول آصفیہ۔ زبان پر لاتا۔ بیان کرنا۔ کہنا

ذکر خیر این گروہ تو ہر زبانہا افگند لعل سخنگوی

مصدر اصطلاحی بقول

پر زبان افتادون

بہار شہرت یافتن اعم از آنکہ بخوبی پاشند یا بڑ

ترا تو (رضی دانش ط ۵) گلنداری شور

و فرماید کہ از اہل زبان تحقیق پیوستہ (علی

شوخی در جہان افگندہ است تو اچھو بلبل سیکر

خراسانی ۵) زبں از خلق رو پوشی نشانی

بر زبان افگندہ است تو مولف عرض کند

ہست در حسنت تو فتاویہ ہر زبانہا قیامت

کہ موافق قیاس است و متعدی مصدر گذشتہ

نام ویدارت تو مولف عرض کند کہ کنایہ

پر زبان داشتن

پاشند (ارو) (زبان زد ہونا) بقول صنیعیہ

مصدر اصطلاحی بقول

مشہور و معروف ہونا۔ مشہور خلعت ہونا۔

بہار و بجزرا، در نفرین گرفتن (زکی ہمدانی

ہر ایک کی زبان پر ہونا (میر ۵) ہے عشق کا

دگر آزادی با کائنات سرگران وارو تو

فسانہ میرزا یگانہ زبان زد تو ہر شہرین ہونی ہے

جنونم از شکایت عالمی را ہر زبان وارو مولف

عرض کند کہ (۲) بسنی حقیقی است (ظہوری ۵)

حدیث بوسہ کہ خواہم بخاک پای تو گفت بڑ بصد

کاترہ جبرہ۔

ہزار عزیزیش بر زبان دارم بڑ (ارو و) را
برائی سے یاد کرنا (۲) زبان پر رکھنا۔

بر زبان گذشتن | مصدر اصطلاحی۔ بقول

بہار مرادف بر زبان و ویدن مؤلف عرض

بر زبان و ویدن | مصدر اصطلاحی۔ بقول

بہار وائند گفتمہ شدن مؤلف عرض کند مقصود

کنند کہ مرادف بر زبان آمدن است چنانکہ معاصرین

عجم گویند بے ذکرش بر زبان گذشت بے یعنی

(بر زبان آمدن) است کہ بجای خودش گذشت

بر زبان آمدار و و) دیکھو بر زبان آمدن

و نیکیاں با بجلت و بسرعت رسید واقعہ پر زبان

بر زبان گرفتن | مصدر اصطلاحی۔ بقول

علائق است محققین بالا بر نزاکت معنی غور نگرد

بہار مرادف (بر زبان افگندن) (مٹا ساک

اندرار و) زبان پر روڑنا۔ کن بین مستعمل ہے

تزوینی (۵) دشمن ز کینہ جوئی من صرفہ نبرد بڑ

کسی واقعہ کا جلد تر مشہور ہونا۔

چون شمع سوخت ہر کہ مراب بر زبان گرفت بڑ

بر زبان رفتن | مصدر اصطلاحی۔ بقول

مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است

بہار مرادف بر زبان و ویدن مؤلف عرض

ومعا صرین عجم بر زبان دارند (ار و) دیکھو

کنند کہ مرادف بر زبان آمدن است چنانکہ

بر زبان افگندن

معاصرین عجم گویند بے ذکر او بر زبان رفت بے

بر زبان نہادن | مصدر اصطلاحی۔ بقول

یعنی بر زبان آمد (کمال خندہ) چند انج عا

بہار یعنی گفتن مؤلف عرض کند کہ اضافت

جان تو گوئیم کز لال بڑ بیخو است بر زبان تو

سوی حوت یا امثال آن لازم است ورنہ

دشنام می رود بڑ (ار و) دیکھو (بر زبان آمد

معنی گفتن درست نمی شود مرادف (بر زبان

آوردن حرف) است (خواجہ حسین سنائی ۵) **آوردن حرف** -
 حرفی که از جفای تودل بر زبان نهد بجز اولی که گوش تواند بران نهاد (ارو) و بگوید بر زبان آوردن حرف -

۵) که نزل او بر زده است هر چند که مجلس او طعنه زده باغ ارم را چون حکیم فرخی ۵) اثر خاییم عیبی دارد فتنه هنوز بوزان بنا گوش که با سیم و درش بر صاحب ناصری فرماید که سهری و مابری دو

باز در چشم ابرو گفتن | مصدر اصطلاحی - بقول بهار مراد (بالای چشم ابرو گفتن) که گذشت (حکیم زلالی ۵) با که توان گفت که آهو بود بوز چشم تو ابرو بود با مولف عرض کند که ماصراحت کافی بعد از آنجا کرده ایم **موتلف** اعاده آن نیست (ارو) بگوید (بالای چشم ابرو گفتن)

با یکدیگر چه بر معنی سینده است و برابر شدن و زود شدن و مقابل شدن و پہلو بہ پیکر بگردن حکیم **موتلف** (۵) بر زنی که از واندکی بی فروزند کج بنور با فلک ماد بر زنده بر زن کج صاحب بحر فنا که کمال التشریف است و مضارث امن بر زنده **موتلف** عرض کند که معنی حقیقی این زون سینده

بر زبر سپیدن | مصدر اصطلاحی - کنایه از بلند مرتبه شدن است معاصرین بجز بر زمان ندارند (انوری ۵) سن اینهمه ندانم و دانم که چون تو نیست در زیر چرخ کس ز سید است بر زبر بوز (ارو) بلند و بجز نو اور و دو کس انگشتان از در طرف پیش **بر زون** | بقول سروری (در لطیحات) بوجهاگیری و رشیدی و برهان و جات سراج و نو اور و موارد (کنایه از برابری و همسری کردن و ابو الفرج رازی

باشد و معنی برابری و همسری و مقابله کنایه باشد (ارو) برابری کرنا همسری کرنا - مقابل منا (۲) بر زون - بقول (جهانگیری در ضمیر) و رشیدی **بر زون** و حساب برود با ختی کردن - صاحب ناصری با تفاسی معنی بالا گوید که در فارسی با بمعنی بضم با استعمال می شود - صاحب برهان گوید که

(۱۱۵۱)

دوکس یا بیشتر از دوسه - طرف انگشتان خود را	با هم یا رحبت کا حساب کرنا -
پیش آورند و حساب برود با ختی کنند صاحب	(۳) برزدن - بقول برهان و ناصری و کچرو و نوا
جامع فرماید که حساب کردن چند نفر شمار را با ننگشت	و مواردی بهی بهم بر آوردن و بقول جامع بهم آوردن
خان آرزو در سراج گوید که این اصطلاح مقام را	مؤلف عرض کند که مقصودشان چنین نیست
است مؤلف عرض کند اگر این با لضم گیریم	که برهم و منقض کردن باشد و صاحب موارد در
چنانکه قول ناصری است مخفف (برزدن) ^{بجای}	ترجمه آورد و هم همین معنی نوشته است که (بهم برزدن)
دال همله باشد و معنی حقیقی آن برزد کردن باز	بقول بجز معنی در غضب شدن می آید و این
و کنایه از معنی بالا ولیکن تردید ضم حرف اول	مستدی آنست و عجیب نیست که کاتب جامع در
از کلام ظهیری می شود که اکثر محققین برای این معنی	بیان معنی نگار بر را بسهوترک کرده باشد و اگر
استنادش کرده اند (رباعی) یک روز بهر	کتابش را درست دانیم (بهم آوردن) بمعنی
عشرتی سر نه زدیم و چون حلقه زدیم و حلقه	در غضب آوردن نیست پس بهای معنی بران
نه زدیم و اینک سر زدن از بوس و کنار	کرده محققین بالا که بدون سند استعمال پیش کرده
با دلهر خویش هرگز این بر نه زدیم و اگر چه ما معنی	اند محض قول ناصری سندی را ماند که از اهل زبان
بالا را باعتبار جامع و ناصری که هر دو از اهل زبان	و بجز زدن هم بمعنی برهم کردن و در غضب
تسلیم می کنیم ولیکن این سند را متعلق بان نه	آوردن نیامده که این را بزیادت کلمه بر مزید
کنیم بلکه متعلق بمعنی اول است که برابری کردن	آن دانیم پس ماخذ این جزین نباشد که در
باشد متائل (ارو) فاربا زون کا ابی انگلی	از ان غضب و خشم بمعنی حقیقی بلند کردن چشم و

<p>(۵) برزودن - بقول برهان و جامع و بحر و نوار و موارد رسیدن کشتی بکنار دریا و بقول صاحب ناصری رسیدن بر لب دریا مولف عرض کند که از (برزودن کشتی) این معنی پیدا می شود نه از مجرود (برزودن) چنانکه گویند کشتی برزودیم یعنی رسیدیم بساحل پس مجرود (برزودن) در بمعنی رسیدن باشد موافق قیاس است که معنی حقیقی بالازودن کنایه پیدای کند از خانز</p>	<p>و کنایه از برهم کردن باشد - طرز بیان محققین بالا حقیقت را ظاهراً هرگز و اندرین صورت (برزودن) را بدین معنی مخفف آن گیریم که خشم و غضب را حذف کرده بدین معنی استعمال کرده اند بابتی حالی مشتاق سند استعمال می باشیم تا به بهیم که استعمال این چگونه می آید - معاصرین عجم بر زبان ندارند (ارود) بحر کانا - بقول آصفیه غصه و لانا بر افروخته کرنا -</p>
<p>(۴) برزودن - بقول برهان و جامع و ناصری و بحر و نوار و موارد بمعنی از هم جدا کردن مولف عرض کند که معاصرین عجم استعمال (برزودن) صحیح بمعنی پریشان کردن صحبت می کنند و (برزودن) چندی هم شنیده ایم - پس معنی بالا موافق قیاس است ولیکن تقسیم ندارد برای هر یک از بلکه مخصوص است برای چیزی که محاوره آن باشد (ارود) پریشان کرنا - ایک دوسر سے جدا کرنا - کچھ از ہم جدا کردن و چیز یاد کسی -</p>	<p>(۳) برزودن - بقول برهان و جامع و ناصری و بحر و نوار و موارد بمعنی از هم جدا کردن مولف عرض کند که معاصرین عجم استعمال (برزودن) صحیح بمعنی پریشان کردن صحبت می کنند و (برزودن) چندی هم شنیده ایم - پس معنی بالا موافق قیاس است ولیکن تقسیم ندارد برای هر یک از بلکه مخصوص است برای چیزی که محاوره آن باشد (ارود) پریشان کرنا - ایک دوسر سے جدا کرنا - کچھ از ہم جدا کردن و چیز یاد کسی -</p>

۱۰۱۱

پیدای شود (ارو) ظاهر ہونا۔

نوادر کنایہ از ساخته شدن برای کاری مؤلف

(۷) برزون۔ بقول بحر و موار و بمعنی برداشتن

عرض کند (۱) بمعنی آستین چیدن است متعلق

چنانکہ بزود پروہ و برقہ (ناطق ۵) برزدی

بمعنی ہشتم (برزون) کہ گذشت (۲) مستند

برقع و فوارہ آتش گر دیدہ از فروغ رخ تو

شدن برای کاری چنانکہ برد آستین برزون

و دوش خانہ ما کو مؤلف عرض کند کہ ہنہنی

در مدودہ گذشت و از کلام ملا عبد اللہ ہنہنی

ہم کلمہ ہر بمعنی بالاست (ارو) اٹھانا۔ اٹارنا

سندی ہم در اینجا مذکور۔ طرز بیان صاحب نوادر

(۸) برزون۔ بقول موار و بمعنی بالازدن چون

خبری و ہر ازین کہ قوت بیان ندارد (ارو)

آستین و دامن برزون مؤلف عرض کند

(۱) دیکھو آستین چیدن (۲) آستین چڑھانا

کہ موافق قیاس است کہ ہر بمعنی بالا آمدہ

(ناسخ ۵) قیامت کیون نہو جس دم چڑھانا

ومن وجہ قریب بمعنی ہفتم (ارو) چڑھانا

آستین قائل ہو صاعے ساعہ سپین بیامس

اٹھانا۔ جیسے آستین چڑھانا۔ دامن اٹھانا۔

برزون برقع | مصدر اصطلاحی۔ ہنہنی

(۹) برزون۔ بہ تحقیق ما مزید علیہ زدن باشد

برداشتن برقع یعنی دور کردن برقع متعلق ہنہنی

شامل ہر جملہ معانیس کہ بجایش می آید بزیادت

ہفتم (برزون) و سند این از کلام ناطق ہنہنی

کلمہ ہر۔ برہن و ہرہ سانی خاص کہ بالا گذشت

مذکور (ارو) برقع اٹارنا۔

من وجہ داخل ہین تہم است (ارو) دیکھو

برزون دامن | مصدر اصطلاحی۔ بقول نوادر

زون کے تمام معنی۔

کنایہ از ساخته شدن برای کاری مؤلف

برزون آستین | مصدر اصطلاحی۔ بقول

عرض کند کہ طرز بیانش غیر مرغوب متعلق است

<p>بمعنی هشتم بزودن (۱) یعنی بلند کردن و (برزودن) که بجایش گذشت (ظهوری) که معنی حقیقی است و (۲) مستعد و آماده شدن (برزودن) که سر از لب ماچو که نشد چنانکه بر (برزودن آستین) گذشت معاویه از قاف تپ ماچو (ارود) ناله لب حجم بزبان دارند (عربی) اے بزودن سے بلند کرنا۔ ناله لب سے نکلنا ظاهر ہونا وامن بلار اچ خود رسم چین بود شماراچو بزودن لقبول ضمیمہ برهان (۱) شاخ (ارود) (۱) وامن اشھانا (۲) آمادہ و رخت و (۳) ہر چیز ساختہ و (۴) بلند ہونا مستعد ہونا۔ بزودن سپیدی از افق (مصدر) واند بر معنی سوم قانع و صاحب نوادر اصطلاحی) لقبول نوادر بذیل بزودن بزکر معنی دووم و سوم فرماید کہ (۴) برچیدہ بعضی ظاہر و آشکارا شدن سپیدی از (۵) بر مالیدہ صاحب موار و دیگر معنی افق است مؤلف عرض کند کہ متعلق اول و دوم ذکر معنی چہارم ہم کر و مؤلف است یعنی ششم بزودن و سند این از عرض کند کہ معنی پنجم تصحیف کاتبین است کلام میر خسرو ممد را بنجاند کور (ارود) کہ ہمان پالیدہ را کہ موحده اول بود۔ سپیدی افق سے ظاہر ہونا۔ بزودن ناله سر از لب (مصدر اصطلاحی) داخل مصدر (زودن) و طر بزودن (۱) یعنی بلند کردن ناله سر از لب کنایہ از است طرز بیان محققین این را بصورت ظاہر شدن ناله از لب متعلق معنی ششم اسم جامد قائم کردہ است و حقیقت این</p>	<p>بمعنی هشتم بزودن (۱) یعنی بلند کردن و (برزودن) کہ بجایش گذشت (ظهوری) کہ معنی حقیقی است و (۲) مستعد و آماده شدن (برزودن) کہ سر از لب ماچو کہ نشد چنانکہ بر (برزودن آستین) گذشت معاویه از قاف تپ ماچو (ارود) ناله لب حجم بزبان دارند (عربی) اے بزودن سے بلند کرنا۔ ناله لب سے نکلنا ظاهر ہونا وامن بلار اچ خود رسم چین بود شماراچو بزودن لقبول ضمیمہ برهان (۱) شاخ (ارود) (۱) وامن اشھانا (۲) آمادہ و رخت و (۳) ہر چیز ساختہ و (۴) بلند ہونا مستعد ہونا۔ بزودن سپیدی از افق (مصدر) واند بر معنی سوم قانع و صاحب نوادر اصطلاحی) لقبول نوادر بذیل بزودن بزکر معنی دووم و سوم فرماید کہ (۴) برچیدہ بعضی ظاہر و آشکارا شدن سپیدی از (۵) بر مالیدہ صاحب موار و دیگر معنی افق است مؤلف عرض کند کہ متعلق اول و دوم ذکر معنی چہارم ہم کر و مؤلف است یعنی ششم بزودن و سند این از عرض کند کہ معنی پنجم تصحیف کاتبین است کلام میر خسرو ممد را بنجاند کور (ارود) کہ ہمان پالیدہ را کہ موحده اول بود۔ سپیدی افق سے ظاہر ہونا۔ بزودن ناله سر از لب (مصدر اصطلاحی) داخل مصدر (زودن) و طر بزودن (۱) یعنی بلند کردن ناله سر از لب کنایہ از است طرز بیان محققین این را بصورت ظاہر شدن ناله از لب متعلق معنی ششم اسم جامد قائم کردہ است و حقیقت این</p>
---	---

(۲۹۸۱)

ہوا آج ہیش خضر و سیا و نوح ہوا (ارو) موسوم کردند کہ بر کنار این رودخانه و آ
 و کھونیز کار - است کہ آن را آمو نام است و آمو در
 بر زرگری اصطلاح بقول ہفت بہمنی **بر زر** و وہ بجای خودش گذشت (ارو)
 کاشتکاری مؤلف عرض کند کہ پای صد (۱) کرشمہ بقول آصفیہ فارسی اسم مذکر
 در آخر بر زر زیادہ کردہ اند و گیرہ سیج آنکہ کا اشارہ بہون کا اشارہ جھانوی
 (ارو) زراعت کاشتکاری بوث - غمڑہ - عشوہ - ناز - نخرہ (رندہ) مین
 بر زرہ بقول سروری و رشیدی و نامری سرگوشیان غیرون سے اشارے دیکھے
 یہ رای مہلہ و معجمہ بوزن ہریم (۱) بمعنی کرشمہ آج آنکھوں سے کرشمے ترے سارے دیکھے
 (فرہنگ منظومہ) ہست بر زم کرشمہ (۲) بر زم ایک قلعہ کا نام ہے جو دریا
 بالا اسپ ہا وہ ہزار است بیور اینجا آمو کے کنارے واقع ہے - مذکر -
 اسپ ہا صاحب برہان مذکر معنی اقل فرما **بر زمین افتادون** مصدر اصطلاحی
 کہ (۲) نام قلعہ ایست بر کنار آب آمو ہم بقول بہار لازم (بر زمین افکندن)
 و بر لغت زم گوید کہ نام رودخانہ ایست کہ می آید (صائب سے) می توان خواند از
 صاحب جامع در ہر دو معنی ہمزبانش **بر زمین** حین خاک احوال مرا ہا بسکہ پیش یا رزم
 عرض کند کہ بمعنی اول اسم جامد فارسی قدیم بر زمین افتادہ است ہا مؤلف عرض
 باشد و بمعنی دوم مرکب از کلمہ بر و زم کہ کند کہ وارستہ و بہار از زمین مصدر عام
 نام رودخانہ ایست پس قلعہ را بدین اسم **بر زمین افتادون** تکلیف و صرف) را خاک

گر گاندا می گوئیم که احتیاطشان مبنی بر (اسیر) گفتگوی بی عرض آخر بجائی رسیده	سند باشد که در آن اضافت بسوی پ و حرف طوطی بر زمین افتاده سنبل سبز
حرف است جا و ارد که این را مضاف (طغراف) دیده ز بس نیره و یا همین	کنیم بسوی (کس) هم باقی حال مضاف
این - خوار و بی اعتبار شدن است کند که مرادف (بر خاک افتادن حرف) که	مرادف (بر خاک افتادن) که بجایش
گذشت (ار و و) و کچو بر خاک افتادن زمین افتادن که با از کور شد (ار و و)	گذشت (ار و و) و کچو بر خاک افتادن زمین افتادن که با از کور شد (ار و و)
بر زمین افتادن تکلیف مصدر اصطلاحی و کچو بر خاک افتادن حرف -	بر زمین افتادن تکلیف مصدر اصطلاحی و کچو بر خاک افتادن حرف -

بقول وارسته و بحر کنایه از قبول نداشتن	بر زمین افتادن مصدر اصطلاحی -
آن حیف است که سند استعمال نشد	بقول بهار و انشد (ا) کنایه از خوار و بی
مؤلف عرض کند که مرادف (بر خاک	اعتبار کردن مؤلف عرض کند که مؤلف
افتادن تکلیف) است که بجایش گذشت	قیاس باشد حیف است که سند استعمال نشد
بمتعلق به تمیم مصدر گذشته (ار و و)	نشد صاحب بحر (بر زمین افتادن تکلیف
و کچو بر خاک افتادن تکلیف -	و حرف) را قائم کرده معنی قبول یا گردان
بر زمین افتادن حرف مصدر اصطلاحی	آن نوشت معنی عام را خاص کرده و ما

بقول وارسته و بحر قبول نداشتن حرف باشد	رامی پسندیم هر که بحالت اضافت در معنی
اند فرماید که کنایه از خوار و بی اعتبار شدن	تبدیل می شود چنانکه (بر زمین افتادن سینه

که بمعنی تحقیقی است (انوری ۵) سایه علم (صائب ۵) پیش آن طاق و وار و بر زمین
 بر زمین افکند پو گوید خاک از و و قار گرفت (پشت دست پو قبله خود کن کمانی را که تیر
 پو پس مجرود (بر زمین افکندن) (۲) معنی تحقیقی کشید پو معنی مباد که سجده که برای دعا کنند
 و (۳) بمعنی مغلوب کردن هم که گشتی گیران مغلوب خود و در آن پشت دست را بر زمین و آرنده و از
 را بر زمین می افکند (ارو) (ارو) خوار و بعلت همین عادت این اصطلاح قائم شد (ارو)
 کرنا (۲) زمین پر طوائف است آفتاب یا سایه زمین سجده و عایشه کرنا و عکس لئ سجده کرنا -
 پر طوائف است (۳) زمین بر کرنا مغلوب کرنا - **بر زمین حرف نهادن** مصدر اصطلاحی
بر زمین انداختن تکلیف مصدر اصطلاحی مرادف بر زمین حرف افکندن که بر (بر زمین
بر زمین آمدن حرف بقول مجرود و آرا افکندن) گذشت (ظهوری ۵) خوشا
 مرادف (بر زمین افکندن تکلیف و حرف) رندی که کاش از شرابت کام بر و آرو
 که گذشت مؤلف عرض کند که مرادف نهادن حرف هم از لب بر زمین و جام بر و آرو
 (بر خاک انداختن) که بجایش مذکور شد است (ارو) و کجیو بر زمین انداختن حرف
 (۵) حرف حق را بر زمین انداختن بی اهمیت است **بر زمین زدن** مصدر اصطلاحی بقول
 پو از سر بر و آرنبری کند تصویرین هم (ارو) بهار مرادف (بر زمین افکندن) که گذشت
 و کجیو بر زمین افکندن تکلیف و حرف - (صائب ۵) عاقبت زو بر زمینم آنکه
بر زمین پشت دست نهادن مصدر از روی نیاز به سالها بر روی دستش
 اصطلاحی کنایه باشد سجده دعا کردن چون دعای و اشتم پو (انوری ۵) جهان

(۲۰۹۲۲)

(۲۰۹۲۲)

۱۲۰۰

<p>چون دل من بر زمین زد و کون از دست آپ کو کچھ خبر سمجھتا ہے۔</p>	<p>ولداری بیفتاد و ک (صائب ۵) بر زمین بر زمین نشین</p>
<p>چند آنکہ زو خوردن تابان خویش را با آسمان سنگدل از خاک را ہش برداشت ہر (ارو) و کچھ بر زمین اگھندن۔</p>	<p>بر زمین مشت می نہد بقولہ بقول بہا و بحر وانڈائے تکبر و زعم و رعونت و حقارت</p>
<p>پرو و رکن جگر گاہ شکار خویش را ہر (ارو) بر زمین نو اخلتق مصدر اصطلاحی بقول باطل بخوردار و دور واقع چنان نیست مؤلف عرض کند کہ تا آنکہ سندا استعمال پیش نشود این بقولہ را تسیم نہ کنیم کہ معانی عجم بر زبان نذارند و بوش ما نخورد و معاصرین اہل زبان ازین ساکت و سرسہ محققین بالابند ترا و اند (ارو) تکبر و بے اعتبار کرنا زمین پر و انسا و کچھ ہر اور غرور کرتا ہے اور خلاف واقع اپنے زمین اگھندن</p>	<p>انہ و بہار مروفت (بر زمین اگھندن) است مؤلف عرض کند کہ نبی و انیم کہ محققین نشان این مصدر را از کجا پیدا کرده اند و سند ہمیشہ نکر و ندر و ما از معاصرین عجم نشنیدیم۔ اعتبار را شاید (ارو) خواہ و بے اعتبار کرنا زمین پر و انسا و کچھ ہر</p>

بر زمین بقول سروری (۱) سر کوچہ و محلت و بقول صاحبان رشیدی و ہنہا
 کوچہ و بقول صاحبان جامع و سراج و برہان و (بجز بذیل بر زون) کوچہ و محلت
 مؤلف عرض کند کہ اسم مفعول ترکیبی است معنی حقیقی این بالابستہ و ساختہ رشیدی